

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่าง
ยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษา
ชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

รายงานการวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2553

The Traditional Knowledge Study within the Cultural Art
Existence of Melting Large Candles Using the Newly
Sufficient Economy Theory, A Case Study:
the Community of Wat Sripradoo,
Wat Phrathat Nongbua, and
Wat Thung Sri Muang
in Ubon Ratchathani

Mr. Adunyadet Tankaeo
Mr. Yutthasak Poblaap
Mr. Nattawat Khumtha

Research for Rajabhat Ubon Ratchathani University
2010

บทคัดย่อ

หัวข้อวิจัย	การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืน ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประตู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง, 106 หน้า. พ.ศ.2553
ผู้วิจัย	นายอดุลยเดช ดันแก้ว นายณัฏฐพร คำตา และนายยุทธศักดิ์ พบลาก
สังกัด	คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ของชุมชนวัดศรีประตู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการดำเนินการศึกษาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากช่างทำเทียนพรรษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการทำเทียนพรรษา ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ของชุมชนวัดศรีประตู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกำหนดเป็นแบบเก็บข้อมูล ของผู้วิจัยเพื่อใช้ในการสังเกตและบันทึกผลการสังเกต และแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากช่างทำเทียน โดยใช้สถิติเบื้องต้นในการศึกษา คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ด้านจิตใจ ผลการวิจัยพบว่า การทำเทียนมีการเน้นการอบรมเรื่อง คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต กริยามารยาท รวมถึงการฝึกให้เป็นคนมีจิตสำนึกสาธารณะ ประหยัดมัธยัสถ์ และรู้จักประมาณตน
2. ด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่า การทำเทียนส่วนใหญ่เป็นแรงงานคนในชุมชนและพระ-เณรในวัดช่วยทำด้วยความสมัครใจ ไม่มีค่าตอบแทนใดๆ
3. ด้านเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า มีการวางแผนงบประมาณโดยการนำข้อมูลเก่ามาเป็นฐานเพื่อพิจารณาการวางแผนในการทำเทียนจากงบประมาณที่มีในปีนั้น มีการคำนวณปริมาณวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ ค่าแรงงาน ตัวอย่างเช่น มีจ้างแรงงานเหมาจ่ายในการทำเทียนประมาณ 180,000 บาท สำหรับแรงงานทั่วไป ต้องทำงานเป็นระยะเวลาในการทำเทียนพรรษา อยู่ที่ 1-2 เดือน โดยใช้เวลาทำงาน 12 ชั่วโมงเป็นอย่างต่ำ จำนวนแรงงานประมาณ 15-30 คน โดยได้ค่าแรงระหว่าง 180 – 400 บาทต่อวัน ซึ่งอยู่ภายใต้หลักความพอประมาณ แรงงานได้รับค่าแรงที่เหมาะสม
4. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า มีการค้นหาวิธีการผลิต หรือวัสดุอุปกรณ์ขึ้นมาใช้เองเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต เช่น จากเดิมการปั้นต้นเทียนทั้งต้น ใช้ขี้ผึ้งทั้งหมด แต่ปัจจุบันมีการนำใช้ปูนปลาสเตอร์มาใช้เป็นตัวหุ่นและจึงเอาขี้ผึ้งมาหล่อหุ่นปลาสเตอร์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิตลงไปได้มาก รวมทั้งยังมีการนำไคร์เป่าผม มาช่วยทำให้เทียนอ่อนตัวเพื่อ

ช่วยให้งานแกะสลักง่ายขึ้น มีการผลิตเครื่องมือใช้เองโดยนำซีลอร์ดจักรยานยนต์ใช้แล้ว นำมาใช้เป็นมิตดัดลาย ใช้เศษเหล็กจากวัสดุต่าง ๆ มาทำเป็นเหล็กเผาไฟ (เหล็กดาด) มีการนำผงซักฟอกมาใช้ในขั้นตอนการล้างชิ้นงานเพื่อแยกชิ้นออกจากเศษวัสดุปลอมปน

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า การทำเทียนมีใช้วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในสัดส่วนการใช้ของเดิม ต่อ การจัดซื้อใหม่ ร้อยละ 50/50 ตัวอย่างเช่น มีการนำไยมะพร้าว มาใช้ในการขึ้นรูปหุ่นจากเดิมที่ใช้ปูนปลาสเตอร์โอบก่อน มีการนำซีลอร์ดจักรยานยนต์ใช้แล้ว นำมาใช้เป็นมิตดัดลาย

6. ด้านความยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันมีศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษาศรีประดู่ ซึ่งได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษา โดยถือเป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย มีโครงการรับสมัครอาสาสมัครเยาวชนเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน มีหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการทำเทียนพรรษา โดยให้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา สังกัดจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จังหวัดอุบลราชธานี

7. ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูล ให้ความคิดเห็นว่า ควรสร้างพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เทียนพรรษาประจำจังหวัด เปิดกว้างให้ประชาชนหรือหน่วยงานต่างๆ ที่มีความพร้อมจัดทำเทียนพรรษาส่งเข้าประกวด มีจัดตั้งชมรมหรือสมาคมช่างทำเทียน เพื่อเป็นศูนย์ในการพัฒนาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับช่างทำเทียนให้เป็นระบบมากขึ้น ลดภาวะด้านการแข่งขันเพื่อมุ่งหวังชัยชนะและรางวัลจากการประกวดให้น้อยลง แต่ไปเน้นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน ให้มีคุณภาพและถูกต้องตามประเพณี และลดขนาดของเทียนพรรษาให้เล็กลงหรือเพิ่มความหลากหลายของประเภทขนาดของต้นเทียนที่ส่งเข้าประกวด จะได้มีการทำเทียนเข้าประกวดมากขึ้น

ABSTRACT

Research Topic: The Traditional Knowledge Study within the Cultural Art Existence of Melting Large Candles Using the Newly Sufficient Economy Theory, A Case Study: the Community of Wat Sripradoo, Wat Phrathat Nongbua, and Wat Thung Sri Muang in Ubon Ratchathani, 106 pages. 2010.

Researcher: Mr. Adunyadet Tankaeo, Mr. Nattawat Khamtha and Mr. Yutthasak Poblaap

Belong to: Human Resource Management program, Faculty of Business Administration and Management

This research aimed to learn the traditional knowledge within the cultural art existence of melting large candles in Ubon Ratchathani, and to investigate an approach to the traditional knowledge development within the cultural art existence of melting large candles using the newly sufficient economy theory for the community of Wat Sripradoo, Wat Phrathat Nongbua, and Wat Thung Sri Muang in Ubon Ratchathani.

This study was performed from reviewing concepts, theories, and literatures. Moreover, it was examined from the candle artisans and the concerned people for the community of Wat Sripradoo, Wat Phrathat Nongbua, and Wat Thung Sri Muang in Ubon Ratchathani. In addition, this study applied with the purpose random sampling. Tools in this research were both the researcher observation and questionnaires given information by the candle artisans. Statistics in this research were the frequency and the percentage.

The results of this research were found that;

1) In the mental phase, it suggested that making large candles involved training of the morality, the loyalty, the courtesy, the public consciousness, the conservation, and the merits.

2) In the social phase, it indicated that most labors participating to make large candles lived in this local community. Moreover, many priests and neophytes helped them to build large candles with willingness and no compensation.

3) In the economic phase, it involved that the budget management based on discussing the budget in last year in order to estimate plenty of material and wages. For example, the employment package was approximately 180,000 baht. The 15-30 general labors were hired to make large candles for 1-2 months. Consequently, they must work unless than 12 hours a day, and each one received own compensation about 180-400 baht per day that this instance based on the sufficient economy and the appropriate predicament.

4) In the traditional knowledge, it was found that humans living in the local area discovered new methods and materials to build large candles by themselves. For instance, in the past melting large whole candles must consume all beeswax. However, nowadays the plaster was handled to construct the candle model, and then this model was covered by wax in order to reduce costs. In addition, the hair dryers were brought to heat the soft candles that it was easy to sculpture them. The motorcycle spokes were used as the designing cutters, and the fagot was used as the fired steel. Moreover, the powdered detergent was utilized to rinse wax out of the waste contamination.

5) In the resourceful and environmental phase, it was found that the used materials were reused for making large candles as equal the 50 percent ratio. For example, the coconut fiber that was used instead of the plaster was operated to construct the candle model. In addition, the motorcycle spokes were used as the designing cutters.

6) In the existent phase, the large candles learning center that is the indulgent learning is now approved by the ministry of education. This center provides projects to keep on the cultural art of melting large candles to new generation. In addition, the traditional candles syllabus is defined, and its course is taught at the Pali Demonstration Education School undertaken the Mahachulalongkorn Rajavidyalaya University, Ubon Ratchathani.

7) The researcher suggests that the candles learning museum should be established that people or institutes interested in the traditional candles competition can completely negotiate information with each other. Moreover, the candle artisan association should be founded to revise systematically the artisan problems and be the candles development center in order to reduce the competitive situation without the victorious emphasis. However, we should focus the candle qualities and seriously follow the traditional knowledge. In addition, the candle sizes should be smaller than now and expand the various candle types to encourage making candles increasingly.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ทองใบ สุดขารี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา จีงสุวดี และ ที่ให้ความสนับสนุนในทุกรูปแบบจนกระทั่งงานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จ

ขอขอบคุณ พระครูสมุห์สำลี ญาณธัมโม นายสมคิด สอนอาจ นายพิบูล สุทธิประภา ช่างเทียน ทั้ง 3 ท่าน ที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลการวิจัย รวมทั้งขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งให้สนับสนุน ส่งเสริมในทุก ๆ ด้าน แก่คณะผู้วิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ด้วยคุณความดีและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบให้แก่บิดามารดา ครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เจ้าของบทความและนักวิจัยที่นำมากล่าวอ้างทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้นด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

อดุลยเดช ดันแก้ว
ณัฏฐราช คำตา
ยุทธศักดิ์ พบลาภ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทำเทียนพรรษา	6
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	19
ประวัติความเป็นมาของวัดศรีประตู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
แหล่งข้อมูล	55
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	56
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
ลำดับการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	87
สรุปผล	87
อภิปรายผล	89
ข้อเสนอแนะ	91

บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก.....	96
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	97
ประวัติผู้วิจัย.....	105

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางแสดงลักษณะกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง	26
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขและเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าทั้งสองไม่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	34

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
2.1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง (Sufficiency Economy).....	23
2.2 แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน.....	29

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดอุบลราชธานีนั้น มีภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ที่มีส่วนช่วยอนุรักษ์คุณค่าทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม คือ การทำเทียนพรรษาในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งเป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ของชาวอุบลอุบลราชธานี ที่แสดงถึงความเจริญในพุทธศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาเป็นเวลายาวนาน ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้กำหนดจัดงานขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 และแรม 1 ค่ำเดือน 8 หรือวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา จัดให้มีขึ้นทุกปี โดยชาวอุบลราชธานี ได้ทำต้นเทียนประกวดประชันความวิจิตรบรรจงกัน ตั้งแต่ พ.ศ.2470 จนเมื่อปี พ.ศ.2520 จังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดงานสัปดาห์ประเพณีแห่เทียนพรรษา ให้เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่และมหิหาร สถานที่จัดงานคือ บริเวณทุ่งศรีเมืองและศาลาจัตุรมุข มีการประกวดต้นเทียน 2 ประเภท คือ ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก โดยขบวนแห่จากคุ้มวัดต่างๆ พร้อมนางฟ้าประจำต้นเทียน จะเคลื่อนขบวนจาก หน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม ไปตามถนน มาสิ้นสุดขบวนที่ทุ่งศรีเมือง และการแสดงสมโภชต้นเทียน และเป็นแสงไฟต้องลำเทียนงามอร่ามไปทั้งงาน ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 เป็นต้นมา

จากประเพณีแห่เทียนพรรษาที่สืบทอดกันมายาวนาน เพื่อเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา จะต้องมองถึงความอยู่ได้ของช่างทำเทียน ผู้เปรียบเสมือนตัวแทนแห่งการดำรงอยู่ของศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา นั่นก็คือการทำเทียนพรรษาส่งเสริมให้ใช้เป็นอาชีพในการเลี้ยงตนเองได้ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขให้ช่างทำเทียนสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่ออนุรักษ์และสืบสานศาสนา ศิลปวัฒนธรรมประเพณีแห่เทียนพรรษา ให้คงอยู่ตลอดไป คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา อย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประดิษฐ์ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ของชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบภูมิหลังขององค์ความรู้ในศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา
2. ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง
3. ทำให้ได้การสัง้ององค์ความรู้จากการวิจัยที่ได้
4. ทำให้หน่วยงาน เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี เทศบาลนครอุบลราชธานี ช่างทำเทียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาจากช่างทำเทียนพรรษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการทำเทียนพรรษา ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ของชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และลักษณะการถ่ายทอดความรู้

ตัวแปรตาม ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง ได้แก่ การอนุรักษ์ , การฟื้นฟู , การประยุกต์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังรายละเอียด ที่แสดงในภาพที่ 1.1 ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำเทียนพรรษา

การทำเทียน หมายถึง ศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ในการแกะสลักเทียนเพื่อใช้ในเทศกาลแห่เทียนเข้าพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี ในการวิจัยนี้หมายถึง การแกะสลักเทียนของชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

การทำเทียนอย่างยั่งยืน หมายถึง การนำเอาภูมิปัญญาการทำเทียนซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนของจังหวัดอุบลราชธานีให้ยั่งยืนสืบไป

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นความสมดุลของคุณลักษณะ 3 ประการของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และภูมิคุ้มกัน มาประกอบการตัดสินใจต่าง ๆ ซึ่งมีองค์ประกอบครอบคลุมใน 5 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ และประมวลเป็นข้อมูลพื้นฐานของกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทำเทียนพรรษา
 - 1.1 ประวัติการเข้าพรรษา
 - 1.2 วันเข้าพรรษา
 - 1.3 ประวัติงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี
 - 1.4 ลำดับเหตุการณ์สำคัญในงานแห่เทียนพรรษาเมืองอุบล
 - 1.5 วิธีการทำเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก
 - 1.6 การจัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.2 หลักการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.4 ปัญหาพื้นฐานที่ทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.5 การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - 2.6 นัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง
 - 2.7 ลักษณะกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.8 แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน
 - 2.9 เศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้
 - 2.10 เศรษฐกิจพอเพียงกับความเป็นมาของสังคมเศรษฐกิจความรู้
3. ประวัติความเป็นมาของวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง
 - 3.1 ความเป็นมาของวัดศรีประดู่
 - 3.2 ประวัติความเป็นมาของวัดทุ่งศรีเมือง
 - 3.3 สิ่งก่อสร้างสำคัญในวัดทุ่งศรีเมือง
 - 3.4 ประวัติความเป็นมาของวัดพระธาตุหนองบัว
 - 3.5 ประวัติช่างทำเทียน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการทำเทียนพรรษา

ประวัติการเข้าพรรษา

ในยุคต้น ๆ ของพุทธกาล พระสงฆ์ไม่มีการอยู่จำพรรษา เพื่อจาริกไปประกาศพระพุทธศาสนา เมื่อพระสงฆ์มีจำนวนมากขึ้น การจาริกไปก็จะไปเป็นคณะสงฆ์หมู่ใหญ่ ในหน้าแล้งก็ไม่มีอะไรเสียหาย แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงหน้าฝน ชวนา ชาวสวนได้ทำการเกษตรกัน ในที่ใดที่พระสงฆ์เดินผ่านจะทำให้พืชไร่เสียหายจากการเหยียบย่ำของพระสงฆ์ ทำให้ประชาชนเดือดร้อน ประชาชนทั้งหลายจึงได้นำเรื่องเข้ากราบทูลพระพุทธองค์ พระองค์เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้กำหนดให้พระสงฆ์หยุดจาริกในช่วงหน้าฝนเป็นเวลา 3 เดือน คือ จากวันเพ็ญเดือน 8 ถึงเพ็ญเดือน 11 โดยไม่ให้พระสงฆ์จาริกไปค้างคืนที่อื่น เป็นเวลา 3 เดือน

พระสงฆ์เริ่มมีการจำพรรษามาตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้ายังดำรงพระชนม์อยู่ หรือประมาณ ๒,๕๐๐ ปีล่วงมาแล้วการที่พระสงฆ์อยู่จำพรรษา ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เป็นเวลานาน ๆ ในช่วงฤดูฝน ซึ่งจิวรเปียกน้ำฝนทำให้ชาวบ้านรำคาญการฉวยผ้าจำพรรษาหรือผ้าอาบน้ำฝนขึ้น เพื่อให้พระสงฆ์ได้ผลัดเปลี่ยน และถวายเป็นของอื่น ๆ ที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทียนพรรษา ซึ่งถือเป็นประเพณีปฏิบัติเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

วันเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษา ปกติตรงกับวันเพ็ญเดือน 8 ของทุกปี ชาวพุทธเรียกว่า “วันอาสาฬหบูชา” เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นวันที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงปฐมเทศนา แก่ปัญจวัคคีย์ทั้งห้า ผลแห่งการแสดงธรรม โภณทัณณะ ได้ดวงตาเห็นธรรม เป็นผู้รับรองการตรัสรู้ของพระพุทธองค์ และเป็นสาวกองค์แรกของพระพุทธศาสนาเรียกอีกชื่อว่าวันพระสงฆ์ และภายหลังพระพุทธองค์ได้กำหนดให้เป็นวันที่พระสงฆ์อยู่จำพรรษา งการจาริกไปที่อื่นเป็นเวลา 3 เดือน ถ้าปีใดเป็นปีอธิกมาส คือ 8 สองหน วันอาสาฬหบูชาจะตรงกับวันเพ็ญเดือน 9 ชาวพุทธทั้งหลายก็จะมีกิจกรรมเวียนเทียนถวายเทียนแก่พระสงฆ์ เพื่อน้อมบูชาพระรัตนตรัย

การเข้าพรรษา มีการเข้าพรรษาแรกกับการเข้าพรรษาหลัง การเข้าพรรษาแรกคือการอธิษฐานพรรษาปกติในวันเพ็ญเดือน 8 แต่มีข้อยกเว้นว่า เมื่อมีเหตุจำเป็นไม่สามารถที่จะอธิษฐานพรรษาในวันเพ็ญเดือน 8 ได้ ก็สามารถที่จะอธิษฐานเข้าพรรษาหลังได้ เรียกว่าวันเข้าพรรษาหลัง คือวันเพ็ญเดือน 9 หลังจากวันเข้าพรรษาแรก 1 เดือน การออกพรรษา ก็กำหนดเอาหลังวันออกพรรษาแรก 1 เดือน คือวันเพ็ญเดือน 12 เป็นวันออกพรรษาหลัง ประชาชนชาวจังหวัดอุบลราชธานี มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาและถือปฏิบัติในประเพณีวัฒนธรรมแท้เทียนพรรษานี้อย่างจริงจัง มีการถวายเทียนพรรษาแด่พระสงฆ์ตามคุ้มวัดต่าง ๆ จำนวนมาก จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีวัดที่อยู่ในเขตเทศบาลมากที่สุดจังหวัดหนึ่ง พอถึงวันเข้าพรรษา ประชาชนต่างก็นำเครื่องบูชาพระรัตนตรัยไปถวายพระสงฆ์ตามประเพณีที่เคยปฏิบัติ เมืองอุบลมีวัดจำนวนมากและอยู่ใกล้เคียงกัน การแห่เทียนไปถวายแก่พระสงฆ์ชบวนแห่จะเดินสวนทางกัน มีการละเล่นฟ้อนรำในขบวนอย่างสนุกสนาน และมีการยกย่องชมเชยกันและกันว่าต้นเทียนสวยงาม ผู้มีศิลปะได้ทำต้นเทียนให้มีลวดลายต่าง ๆ ตามจินตนาการ และจิตศรัทธา สิ่งที่จะนำไปถวายพระจะต้องประณีตและสวยงามก่อนจะนำไปถวายพระสงฆ์ได้นำออกมารวมกันที่สนามทุ่งศรีเมือง มีการเฉลิมฉลองและมีการละเล่น

ตามประเพณี อย่างสนุกสนานกันทั้งวัน พอตกคำก็แยกย้ายกันนำเอาต้นเทียนไปถวายพระสงฆ์ตามคุ้มวัดของแต่ละชุมชน (พระครูสมุห์สำลี ภิภูธมโม, 2549)

ประวัติงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี

เทียน เป็นเครื่องสักการะที่ชาวพุทธนำมาจุดบูชาพระธรรม กับพระวินัย การทำต้นเทียน และแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีมาพร้อมกับพระพุทธศาสนา จากการสอบถามพ่อสุวิษ คุณผล (ปลัดอาวุโสจังหวัดอุบลราชธานี ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานี) ได้ความว่า สืบเนื่องจากชาวอุบลราชธานี เป็นเมืองพุทธที่เคร่งครัดในศาสนาและนิยมในกิจกรรมการทำบุญทุกเดือนเรียกว่า ฮีตสิบสอง (จารีตการทำบุญ 12 เดือนของชาวอีสาน) เมื่อถึงวันสำคัญต่าง ๆ ได้ถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องและมีความเชื่อเรื่องการถวายเทียนพรรษาว่าจะได้บุญมากจึงนิยมทำต้นเทียนไปถวายแก่พระสงฆ์พร้อมข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อพระสงฆ์ โดยเฉพาะเทียนที่ใช้จุดบูชาพระรัตนตรัยในระหว่างเข้าพรรษา จุดไว้ตลอดพรรษา(สามเดือน) จึงมีการนำฝ้ายมารวมกันให้ได้จำนวนมากแล้วนำไปถวายพระสงฆ์ในวัด

การถวายเทียนในระยะแรก เป็นการถวายตามศรัทธาของพุทธศาสนิกชนโดยนำเทียนเล่มเล็ก ๆ มารวมกันถวาย เมื่อเทียนที่นำมาถวายมีขนาดต่างกัน เทียนก็ไม่เป็นระเบียบ จึงได้นำเทียนมารวมกันจัดให้เป็นระเบียบโดยการมัดเทียนเข้ากับแกนไม้ใช้เชือกมัดเป็นเปราะ ๆ ใช้กระดาษสีติดรอบ ตกแต่งด้วยเชือกย้อมสีมัด ปิดทับด้วยกระดาษสีต่าง ๆ เจาะลาย จากการมัดรวมให้เป็นลำต้นนี้เองจึงเรียกว่า “ต้นเทียน” และเรียกต้นเทียนนี้ว่า “เทียนมัดรวม” (พระครูสมุห์สำลี ภิภูธมโม, 2549)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของคำว่าเทียน ดังนี้ “น. เครื่องตามไฟที่พื้นทีหล่อด้วยขี้ผึ้ง หรือไข เป็นต้น มีไส้อยู่ตรงใจกลาง, ลักษณะนามว่า เล่ม”

ในทางพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญของเทียนโดยเรียกเทียนว่า “ทีป” หรือ “ปทีป” หรือที่รู้จักกันในภาษาไทยว่า “ประทีป”ว่า เป็นสิ่ง จำเป็น สำหรับพระสงฆ์ที่จะให้แสงสว่างในเวลากลางคืน

ประเพณีเข้าพรรษาในประเทศไทยมีมาตั้งแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐาน ปรากฏชัดเจน หากแต่พบหลักฐานตามที่กล่าวไว้ในหลักศิลาจารึกที่ให้เชื่อได้ว่าประเพณีเข้าพรรษาเกิดขึ้นในสมัยสุโขทัย ซึ่งนอกจากเทียนของชาวบ้านที่มีศรัทธาถวายแด่พระสงฆ์ ยังมีเทียนหลวงที่พระมหากษัตริย์ทรงจุดเพื่อถวายแด่พระพุทธรูปของวัดประจำพระบรมมหาราชวังในช่วงเข้าพรรษาอีกด้วย ซึ่งกลายเป็นพระราชประเพณีที่พระมหากษัตริย์และราษฎรในช่วงรัตนโกสินทร์ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ การพระราชทานเทียนพรรษาถือเป็นการพระราชกุศลอย่างหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดทำเทียนพรรษาขึ้นเพื่อพระราชทานไปถวายเป็นพุทธบูชายังพระอารามหลวงต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานที่ได้รับอิทธิพลคติความเชื่อเรื่องอานิสงส์ของการถวายขี้ผึ้งและการถวายแสงสว่างเป็นทาน ผนวกกับความเชื่อเรื่องฮีตสิบสอง คองสิบสี่ในงานบุญเดือนแปดหรืองานบุญเข้าพรรษา ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของรวงผึ้ง จนมีชื่อเรียกว่า “ดงอูผึ้ง” ส่งผลให้มีพิธีการถวายเทียนที่ทำมาจากขี้ผึ้งเพื่อให้ความสว่างแด่พระสงฆ์ถือกำเนิดขึ้น ทุกครัวเรือนจะมีการพันเทียนจากขี้ผึ้งเป็นการของตนเอง จากนั้นจะนำไปถวายพระสงฆ์ในช่วงวัน

เข้าพรรษาพร้อมกับเครื่องไทยธรรมอื่น ๆ ในปีพ.ศ. 2495 ได้มีการฟื้นฟูศิลปะการทำต้นเทียน และการแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี มีการประกวดต้นเทียนพรรษา ๒ ประเภท คือ ประเภท มัธยมติดลายและประเภทติดพิมพ์ และปี พ.ศ. 2500 มีการจัดงานกึ่งพุทธกาลทั่วประเทศงานด้าน ศาสนาเฟื่องฟูมาก การแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีได้รับการสนับสนุนให้ยิ่งใหญ่มากขึ้น ทั้ง ด้านการจัดขบวนแห่ และการจัดหาสาวงามประจำต้นเทียนนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จังหวัด อุบลราชธานีได้จัดงานสัปดาห์ประเพณีแห่เทียนพรรษาให้เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่และมโหฬาร มี การประกวดต้นเทียนประเภทต่าง ๆ ประกวดขบวนแห่ และนางงามประจำต้นเทียน มีการ ประชาสัมพันธ์งานกันอย่าง กว้างขวาง ทำให้มีผู้คนทั้งชาวไทยและต่างชาตินิยมเที่ยวและชมงานเป็น จำนวนมาก จนกลายเป็นประเพณีที่สำคัญของจังหวัด เป็นสัญลักษณ์ของเมือง และเป็นงานประเพณี ที่มีชื่อเสียงของประเทศ

ลำดับเหตุการณ์สำคัญในงานแห่เทียนพรรษาเมืองอุบล

ก่อนพุทธศตวรรษที่ 24 ชาวบ้านเมืองอุบล แต่ละบ้านยังทำเทียนพรรษาถวายพระสงฆ์ เป็นของตน เริ่มตั้งแต่เป็นเทียนเล่มเล็กขนาดยาวรอบศีรษะ ต่อมาพัฒนาเป็นการมัดรวมเทียนเล่มเล็ก แล้วพันด้วยกระดาษสีกลางพุทธศตวรรษที่ 24 พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ โปรด ฯ ให้มีการแห่เทียนพรรษาเป็นครั้งแรกและจัดให้มีการประกวดขบวนแห่เทียนพรรษาเป็นครั้งแรก ก่อนพุทธศตวรรษที่ 2470 (พ.ศ. 2470 - 2479) ได้มีการริเริ่มการหล่อเทียนพรรษาด้วยรางไม้เป็น ครั้งแรก พ.ศ. 2480 ริเริ่มการทำลวดลายลงบนเทียนพรรษาเป็นครั้งแรกโดยนายโพธิ์ ส่งศรี (ถึงแก่ กรรมปี พ.ศ. 2522) เป็นการติดพิมพ์ขึ้น พ.ศ. 2494 นายชอบ ชัยประภา ผู้ว่าราชการจังหวัด อุบลราชธานีสนับสนุนให้งานแห่เทียนพรรษาเป็นงานประจำปีของจังหวัดเป็นครั้งแรกนายสวน คุณ ผลได้ริเริ่มการทำองค์ประกอบเทียนพรรษาเป็นรูปสัตว์และใช้ไม้ฉลุเป็นลวดลายประดับเทียนพรรษา พ.ศ. 2495 มีการเปลี่ยนแปลงรถแห่เทียนพรรษาจากเกวียนเป็นรถยนต์ และมีการรื้อฟื้นการประกวด เทียนพรรษาแบบดั้งเดิม(แบบมัดรวมเทียน) และแบบติดพิมพ์ต้นพุทธศตวรรษที่ 2500 (พ.ศ. 2500 - 2509) ริเริ่มการหล่อเทียนพรรษาด้วยแบบพิมพ์สังกะสีเป็นครั้งแรก พ.ศ. 2502 มีการคิดค้นการทำ ลวดลายเทียนพรรษาแบบแกะสลักจากต้นเทียน โดย นายคำหมา แสงงาม (ถึงแก่กรรมปี พ.ศ. 2533) มีการแบ่งประเภทการประกวดเทียนพรรษาออกเป็น 3 ประเภท คือแบบดั้งเดิม (มัดรวมเทียน) แบบ ติดพิมพ์ และแบบแกะสลัก ซึ่งในที่สุดแบบดั้งเดิมก็เสื่อมความนิยมและหายไป พ.ศ.2510 งานแห่ เทียนพรรษาหยุดชะงักไป 1 ปีซึ่งมีการคัดค้านการประกวดเทียนพรรษาจาก “พุทธสมาคมจังหวัด อุบลราชธานี” เนื่องจากการประกวดเทียนพรรษาในปีที่ผ่านมามีการแข่งขันกันสูงโดยมีผู้เข้าร่วม แข่งขันบางส่วนไม่พอใจผลการตัดสิน ก่อให้เกิดความรุนแรงภายในงานเกิดขึ้น ส่งผลให้ ไม่มีการจัด งานประเพณีแห่เทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานีในปีดังกล่าว ซึ่งทำให้ชาวบ้านเกิดความไม่พอใจ จนกระทั่งมีการทบทวนและจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาขึ้นมาอีกครั้งในปี ต่อมา พ.ศ. 2511 ทำ ต้นเทียนที่มีขนาดใหญ่โตและสูงมากขึ้นโดยเป็นครั้งแรกที่ริเริ่มแกะสลักลวดลายเป็นพุทธประวัติ หรือ ชาดก

พ.ศ. 2512 เทศบาลเมืองอุบลราชธานี (ปัจจุบันเป็นเทศบาลเมืองนครอุบลราชธานี) ได้ จัดให้มีการประกวดเทียนพรรษาบริเวณหอเดิมบริเวณข้างศาลหลักเมือง ซึ่งส่งผลให้มีการส่งเทียน พรรษาเข้าประกวดเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ พ.ศ.2516 แต่ละคุ้มวัดให้ความสนใจส่งขบวนแห่เทียน

พรรษาเข้าประกวดมากขึ้น ทำให้เทศบาลเมืองอุบลราชธานีต้องย้ายสถานที่จัดงานเป็นบริเวณทุ่งศรีเมืองตราบจนปัจจุบัน พ.ศ.2519 จังหวัดอุบลราชธานีและเทศบาลเมืองอุบลราชธานีได้เชิญให้องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อศท.) สังเกตการณ์งานแห่เทียนพรรษาเพื่อยกย่องให้เป็นงานระดับชาติ พ.ศ. 2520 องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อศท.) เริ่มเข้ามาสนับสนุนงานแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีให้เป็นงานประจำปีและระดับชาติเป็นครั้งแรกที่เพิ่มระยะเวลาการจัดงานแห่เทียนพรรษาเป็น 3 วัน (คณะกรรมการจัดทำหนังสือวิวัฒนาการประวัติประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี , 2550)

วิธีการทำเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก

ต้นเทียนประเภทแกะสลัก เป็นต้นเทียนสมัยใหม่ ทำเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2502 โดยนายคำหมา แสงงาม ต้นเทียนต้นหนึ่งจะใช้ขี้ผึ้งประมาณ 70-100 กิโลกรัม โดยใช้ขี้ผึ้งตีผสมกับขี้ผึ้งชนิดไม่ดี ในอัตราส่วน 5 ต่อ 1 หลังจากหล่อและกลึงต้นเทียนแล้ว จะเริ่มแกะสลักต้นเทียนด้วยขั้นตอน ดังนี้

ออกแบบลายที่จะแกะสลัก โดยการร่างทั้งส่วนฐานลำต้นและยอดเทียน ใช้เครื่องมือแกะสลักซึ่งจะมีการเซาะ เจาะ ชิด และขุด ให้เป็นรูปสามมิติ เหมือนของจริง หรือรูปที่ร่างไว้ตามจินตนาการ แกะในส่วนที่บกพร่องในระหว่างการแกะสลัก อาจมีการผิดพลาดได้ เช่น รูปที่แกะมีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป หรือบางส่วนแตกหัก ก็ต้องแก้ไขปรับปรุงให้เรียบร้อย

วัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำต้นเทียนประเภทแกะสลัก ประกอบด้วย

1. เทียนสีเหลือง หรือสีหมากสุก
2. แกนที่ทำจากท่อเหล็กหรือไม้ หรือท่อปูน
3. ปูนพลาสติกสำหรับปั้นหุ่น
4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการต้นเทียน
 - 4.1 ถาดเทเทียนที่ทำจากแผ่นสังกะสีหรือแผ่นเหล็กทำเป็นถาดสี่เหลี่ยม ขอบสูง 1 นิ้ว หรือมากกว่าก็ได้
 - 4.2 ถังหรือบิ๊บใช้สำหรับต้มเทียน
 - 4.3 ถ่านหรือฟืนหรือแก๊สใช้สำหรับต้มเทียน
 - 4.4 ผงซักฟอกผสมน้ำ สำหรับใช้ทาถาดเวลาแกะจะได้ง่ายขึ้น

ส่วนประกอบของลำต้นต้นเทียน ประกอบด้วย

1. เทียนสีเหลืองหรือสีหมากสุก
เทียนสีเหลืองจะมีสีสวยงามในเวลากลางวันแต่จะไม่ชัดเจนเวลาตอนกลางคืนเมื่อเทียบกับเทียนสีหมากสุก เพราะสีเข้มจะทำให้แสงเงาของลายชัดเจนมากกว่า การมองจะมีมิติมากกว่า แต่สีเหลืองจะดูสะอาดกว่า

2. แกน

ปัจจุบันนี้นิยมทำจากท่อเหล็กเพราะหาได้ง่าย เนื่องจากวัดที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองจะไม่มีไม้ไผ่ที่จะนำมาทำแกน หรือต้นไม้ที่มีความตรงนั้นหาได้ยาก จึงหันมาเลือกวัสดุที่หาง่ายตามยุคสมัย และ ท่อเหล็กนั้นมีความแข็งแรงทนทาน ปลอดภัยในการติดตั้ง

3. ปูน

ปูนที่ใช้สำหรับปั้นหุ่น นิยมใช้ปูนพลาสเตอร์มากกว่าปูนซีเมนต์ เพราะจะต้องป็นให้เสร็จและแห้งในเวลาอันสั้น และช่างจะได้ทำการติดเทียนและแกะสลักได้ทันที ถ้าหากเป็นปูนชนิดอื่นจะแห้งช้ากว่าและเป็นการเสียเวลา

การแกะสลักลำตันเทียน ประกอบด้วย

1. เตรียมแกนของลำตัน ซึ่งจะเป็แกนไม้ หรือเหล็ก และไม่ให้มีรูอากาศเข้าแกนกลาง เพราะเวลาที่เทียนๆ จะเข้าไปอยู่ที่ส่วนกลางของแกน ทำให้สันเปลี่ยนเทียนและเสียเวลา บางครั้งจะทำให้เทียนร่วงลงสู่พื้น และจะต้องทำใหม่ โดยส่วนมากช่างจะสำรวจความเรียบร้อยของแกนก่อนการเทต้น เพื่อความปลอดภัยจึงใช้ปูนพลาสเตอร์ปั้นทับแกน หรือวัสดุอย่างอื่น ปิดก่อนการเท

2. แบบเทียน ซึ่งบางทีทำจากลึงกะสี หรือแผ่นเหล็กคัดโค้งเชื่อมหรือบัดกรีทำเป็นรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางขึ้นอยู่กับประเภทของต้นเทียน ว่าเป็นต้นเทียนขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ ส่วนมากจะใหญ่กว่า 30 เซนติเมตร เพราะเวลามองจากระยะไกล จะเห็นลายเด่นชัดกว่าขนาดเล็ก โดยเฉพาะในเวลากลางคืน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับลายที่แกะว่าลายเล็กหรือลายใหญ่ ความสูงของต้นเทียน และความส่องสว่างของไฟสปอตไลท์ที่จะเพิ่มสีสัน และความสวยงาม

3. การต้มเทียนสำหรับใช้เทลำตันและใช้สำหรับปั้นหุ่น เทียนที่จะใช้เทลำตันส่วนใหญ่ แล้วจะใช้เทียนที่มีสีเข้ม ซึ่งเมื่อแกะสลักออกมาแล้วจะทำให้เห็นลายสวยงาม ชัดเจน เทียนที่จะใช้เทลำตันนั้นจะต้องผสมขี้ผึ้งแท้ (ที่มาจากรังผึ้งแท้ๆ) เพราะจะทำให้เหนียว เวลาแกะสลักจะไม่ทำให้ลายแตกหรือหักง่าย และลายมีความคมมากยิ่งขึ้น สำหรับเทียนที่ใช้สำหรับปั้นหุ่นจะมีส่วนผสมของขี้ผึ้งแท้หรือไม่มีก็ได้ เฉพาะในการติดหุ่นนั้น เทียนที่ติดจะยังไม่แห้งดีก็ทำการขุด หรือแกะสลักได้เลย ระยะเวลาในการเทลำตันมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความหนาของเทียน และสังเกตว่าลำตันเทียนนั้นใช้ได้หรือไม่โดยดูที่ผิวสัมผัสว่าเย็นหรือยัง และเคาะฟังเสียงแล้วจะมีเสียงดังมากกว่าตอนที่ใหม่ๆ เนื่องจากเมื่อเทียนเย็นลงแล้วจะหดตัวและไม่ติดโลหะ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเทียนกับโลหะ ถ้าเคาะแล้วมีเสียงดังแสดงว่าใช้ได้

การแกะแบบเทลำตันเทียนจะแกะตามรอยตะเข็บที่เชื่อมหรือบัดกรี และสามารถนำแบบนั้นไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น ถาดเทียน หรือเก็บไว้เป็นแบบเทียนในปีต่อ ๆ ไป

ข้อผิดพลาดในการเทียน คือ มีรอยบุบ หรือเบี้ยว มีรูอากาศหรือฟองอากาศเล็ก ๆ เต็มไปหมด มีสาเหตุมาจากหลายประการใด

1. ลำตันเบี้ยว ไม่กลม มาจากการตั้งแกนไม่ตรง เส้นผ่าศูนย์กลางของต้นไม้ได้ขนาดและความหนาของเนื้อเทียนไม่สม่ำเสมอ

2. ตัวบังคับแกนของลึงกะสีหรือเหล็กไม่กลม

3. ไม่ได้วางแผนตำแหน่งที่วางแบบเทลำตัน เนื่องจากการจัดทำต้นเทียนนั้นจะอยู่ในช่วงฤดูฝน ถ้าตำแหน่งที่วางแบบอยู่ใกล้ชายคา เมื่อเทแล้วเกิดฝนตกเทียนด้านที่อยู่ติดชายคานั้นจะแห้งก่อนเพราะความเย็นจากน้ำฝน และอีกด้านยังไม่เย็นตัว จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ลำตันเทียนที่ออกมาไม่สวยงาม ไม่เป็นทรงกลม

ส่วนการเขียนสำหรับติดหุ่นนั้นจะไม่ต้องทำให้หนามาก ประมาณ 1 นิ้ว หรือน้อยกว่า จะแตกต่างจากเทียนที่ใช้สำหรับพอกหรือติดปะซึ่งต้องการความลึกเมื่อแกะสลักแล้วจะทำให้มองดูแล้วมีมิติ

ขั้นตอนการแกะสลักลำต้นเทียน มีขั้นตอนดังนี้

การแกะสลักลำต้นเทียน เริ่มจากการตกแต่งผิวลำต้นให้เรียบ ด้วยการขูดตกแต่ง หรือนำไปกลิ้งให้กลม แล้วออกแบบลวดลาย ลวดลายที่ออกแบบขึ้นอยู่กับเรื่องราวที่เราจะนำเสนอว่า ขบวนการแห่งเราจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร เพราะเรื่องราวที่แกะลำต้นจะต้องสัมพันธ์กันกับเรื่องราวตัวละครในรถขบวนต้นเทียน ตัวละครที่อยู่ในขบวนรถฯ เช่น ลายกินรีเป็นลวดลายที่มีความอ่อนหวาน ลายยักษ์หรือสัตว์ป่าหิมพานต์ ก็จะเป็นลายกระบี่กระช้าน ซึ่งเป็นลายที่มีความดุในตัวเอง และสามารถด้นลายไปตามจินตนาการ

1. การร่างภาพและลวดลายลงบนลำต้น ข้างที่ยังไม่มีความชำนาญพอก็สามารถร่างลายลงบนกระดาษใบ หรือกระดาษแก้ว แล้วทำการลอกลายลงบนลำต้นเทียน ซึ่งมีข้อเสียคือ จะเกิดรอยต่อด้านหลังซึ่งจะต้องมาแก้ไขจนหลายใหม่ ซึ่งจะทำให้ลายที่ได้ไม่ลงตัวทั้งจังหวะและช่องไฟของลวดลาย

2. การร่างลายลงบนลำต้น เป็นการเขียนลายแบบสดโดยใช้ปากกาเมจิกหรือใช้เหล็กปลายแหลม หรือตะปู หรือถ้าหากเป็นช่วงที่มีความชำนาญจะใช้เกียงแกะสลัก ร่างภาพได้เลย โดยการร่าง เบา ๆ ก่อนลงเส้นหนัก และทำการแกะสลัก

3. เกียงที่ใช้ในการแกะสลักจะมีหลายรูปแบบ หลายขนาด มีทั้งขนาดสั้น ขนาดยาว คม ด้านเดียวหรือคม สองด้าน ปลายโค้งงอ ปลายใหญ่ ปลายแหลม ปลายเล็กแหลมเรียว แล้วแต่พื้นที่หรือลวดลายที่จะแกะ ส่วนมากข้างจะทำเกียงใช้เอง เพราะสามารถเลือกแบบ รูปทรง ขนาดได้ตามความถนัดและความพอใจ วัสดุที่ใช้ทำเกียงต้องมีความแข็งแรง ไม่บิดตัวหรือโค้งงอง่าย ไม่เป็นสนิม

4. เหล็กขุด เป็นอุปกรณ์เสริมอีกอย่างหนึ่ง ใช้ขุดเทียนให้เรียบ เชาะร่องลึกที่มีทั้งหน้ากว้างและหน้าแคบ ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่จะแกะ ข้างบางคนใช้ใบเลื่อยหรือเหล็กแผ่นทั้งเรียบและเป็นคมเลื่อย ใช้ในการขุดพื้นให้หยาบเหมือนผิวช้างหรือขนสัตว์

5. เมื่อร่างภาพเสร็จแล้ว เริ่มแกะจากลายที่มีภาพประกอบก่อนเพราะเป็นส่วนที่นูนสูงก่อน แล้วไล่ไปตามระดับชั้นของลายหรือซ่อลาย แต่ละกลุ่มที่ต้องการความคมชัด โดยเฉพาะกลุ่มลายที่อยู่ ด้านข้างของตัวรถต้นเทียนซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจและสื่อความหมายได้ชัดเจนมากที่สุด

6. ลายที่มีความสวยงามอ่อนช้อยในตัวเองคือ ลายที่ถูกตัดตามหลักของลายไทย แต่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดชายแดนที่ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเขมร ก็อาจจะมีการซึมซับเอาลายจากประเทศเหล่านี้เข้ามาบ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อย เรายังคงเอกลักษณ์ความเป็นไทยอีสาน เหมือนกับไทยภาคเหนือและภาคใต้

7. ข้างแกะสลักเทียนต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเองและมั่นใจในการลงลายแกะสลัก เพราะถ้าพลาดก็ทำให้ชิ้นงานนั้นเสียเพราะเทียนนั้นเมื่ออากาศเย็นจะเปราะ แตกหักง่าย แต่ถ้าอากาศร้อนเทียนก็จะละลายหรือบิดตัว ข้างต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ซึ่งสิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการทำงานด้านนี้คืออารมณ์ จะต้องต่อเนื่อง และนำหน้าการลงเกียงจะต้องเท่ากัน

8. อุณหภูมิเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการแกะสลักเทียน ช่วงที่มีความจำเป็นต่อการทำงานแข่งกับเวลา ฉะนั้นการทำงานในช่วงเวลาที่อากาศเย็น หรือช่วงกลางคืนต้องอาศัยเครื่องมือช่วยทำให้เทียนอ่อนตัว ง่ายต่อการแกะ เครื่องมือเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นสโปตไลท์ เครื่องเป่าความร้อน หรือเตาถ่านมีส่วนสำคัญทำให้งานเสร็จลุล่วงไปด้วยดี ถ้ามีเศษเทียนแตกหักก็สามารถนำมาต้มหลอมใหม่และใช้งานได้

9. เมื่อแกะสลักลำต้นเสร็จแล้ว ก็เป็นขั้นตอนการทำหุ่นหรือองค์ประกอบเรื่องราวที่นำเสนอบนรตตันเทียน ส่วนใหญ่การทำหุ่นจะเริ่มจากทำฐานรองหุ่น มีแกนยึดหุ่น โครงยึดนั้นอาจจะเป็นไม้หรือเหล็กก็ได้แต่ต้องแข็งแรง เมื่อได้โครงแล้วก็ทำตามชายหรือนำโคมะพร้าวมามัดขึ้นรูปหุ่น โดยหุ่นที่ทำนั้นจะมีขนาดผอมกว่าของจริง จากนั้นนำโคมะพร้าวผสมกับปูนปลาสเตอร์ป่น แต่งผิวให้เรียบรอยติดเทียน เทียนที่ใช้ติด ใช้วิธีเทเทียนที่ต้มแล้วลงในภาชนะเทียนให้สม่ำเสมอ ปล่อยให้เทียนที่เทแล้วนั้นเย็นตัวลงแล้วแกะออกจากภาชนะเป็นแผ่น ๆ นำมาติดเข้ากับหุ่น โดยใช้ความร้อนจากเหล็กที่เผาไฟ หรือหัวแรงที่เผาไฟหรือเทียนที่ต้มใส่ภาชนะน้ำร้อนแล้วเทราดลงบนหุ่น และนำเทียนแผ่นที่ได้ติดเข้ากับตัวหุ่น ตกแต่งหุ่นให้เรียบร้อย และแกะสลัก หรือถ้าต้องการความนูนก็สามารถพอกและแกะลงลายให้หุ่นสวยงาม แค่นี้เราก็จะได้หุ่นที่สวยงามตามที่ต้องการ

การจัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์

ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์เป็นต้นเทียนที่มีลายละเอียดอ่อน มีขั้นตอนและต้องใช้เวลาจำนวนมาก โดยเฉพาะต้องใช้ขี้ผึ้งแท้เป็นส่วนใหญ่ในการทำดอกผึ้ง (ลายเทียน) ส่วนต้นเทียนเดิมใช้ขี้ผึ้งถั่ว (ขี้ผึ้งน้ำมัน) ผสมกับขี้ผึ้งแท้ห่อลำต้น แต่ในปัจจุบันบางคุ้มวัดจะใช้เชือกพันรอบแกนเหล็กหรือรอบด้วยปูนปลาสเตอร์ ตกแต่งให้กลมแล้วห่อด้วยสีพลาสติก หรือใช้ไม้อัดทำเป็นเหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม หรือเหลี่ยมย่อมุม แทนการห่อให้กลมเพียงอย่างเดียว

วัสดุสำคัญในการทำต้นเทียน คือ ขี้ผึ้ง

ลักษณะและคุณสมบัติของขี้ผึ้งชนิดดี คือ

1. ราคาแพง ประมาณกิโลกรัมละ 200-300 บาท
2. มีกลิ่นหอม
3. เนื้อขี้ผึ้งเหนียว เมื่อจับดูจะมีคราบติดมือเพียงเล็กน้อย
4. ใช้เล็บมือจิกดูจะเป็นรอยลึก เนื้อขี้ผึ้งไม่ยุ่ย ไม่เปราะ
5. สีครีมหรือเหลืองปนขาว หรือเขียวอมม่วง (ไม่ออกสีแดงหรือส้ม) มองดูจะเป็นสี

ขุนมัว ไม่สดใส ซึ่งเป็นสีธรรมชาติ

6. มักมีฝุ่นจับอยู่ตามก้อนขี้ผึ้ง เพราะเนื้อขี้ผึ้งเหนียว
7. แผลต่าง ๆ เช่น แผลงู ฝัก ขอบจับ เจาะไซกิ้นเนื้อขี้ผึ้ง
8. ก้อนขี้ผึ้งมีขนาดโต น้ำหนักก้อนละประมาณ 1 กิโลกรัม หรือน้อยกว่านั้น

ลักษณะและคุณสมบัติของขี้ผึ้งชนิดไม่ดี คือ

1. ราคาถูก ประมาณกิโลกรัมละ 40-50 บาท
2. กลิ่นไม่หอม
3. เนื้อขี้ผึ้งไม่เหนียว เมื่อจับดูจะติดมือบ้าง และมีคราบน้ำมันติดมือด้วย
4. เปราะและแตกง่าย

5. มีสีแดงหรือส้ม ลักษณะเป็นสีเข้มที่ได้มาจากการปรุงแต่ง
6. ไม่มีฝุ่นติดอยู่ที่ก้นหรือแท่งชี้ผึ้ง
7. แมลงไม่ชอบ เพราะเป็นสีผึ้งเทียม หรือสีผึ้งผสม
8. เป็นก้อนขนาดเล็ก น้ำหนักไม่มาก รวมกันหลายสิบก้อนจึงจะได้น้ำหนัก

1 กิโลกรัม

ขั้นตอนการทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ มีขั้นตอนดังนี้

1. การออกแบบต้นเทียน

โดยการร่างแบบที่จัดทำลงบนกระดาษแล้วนำดอกไม้สดติดตามโครงสร้างของต้นเทียนที่ได้จัดทำขึ้นตามแบบโดยช่างเทียนจะเป็นผู้กำหนดว่าดอกไม้สดใดจะเข้ากับส่วนใดของต้นเทียน

2. การหล่อต้นเทียน

การหล่อต้นเทียนหรือการทำลำต้นเทียนเพื่อให้สำหรับการติดพิมพ์ มีหลากหลายรูปแบบตามความคิดและจินตนาการของช่างทำต้นเทียน ขึ้นอยู่กับว่าต้องการนำเสนอเรื่องราวในด้านใดของพระพุทธศาสนา ซึ่งในอดีตนั้นยังคงยึดถือว่าต้นเทียนจะต้องมีลักษณะกลมเท่านั้น ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปทรงของต้นเทียนโดยอิงแนวคิดจากหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์ เช่น สีเหลืองมาจากอริยสัจ 4 ประการ หกเหลี่ยมมาจาก อบายมุข หรือแปดเหลี่ยมมาจาก มรรค 8

วัสดุและอุปกรณ์ในการหล่อต้นเทียน ประกอบด้วย

1. ขี้ผึ้งกล้วย (ขี้ผึ้งน้ำมัน) เป็นขี้ผึ้งคุณภาพพอใช้ได้ หนักประมาณ 100-200 กิโลกรัม ทั้งนี้แล้วแต่ขนาดของต้นเทียนที่ต้องการ

2. เตาอังโล่ 2 - 4 เตา พร้อมถ่านไม้ฟืน

3. ชามอ่างขนาดใหญ่ 2 ใบ ขนาดกลาง 4 ใบ ขนาดเล็ก 6 ใบ

4. ปิ๊บ 2 - 4 ใบ

5. โองมังกูร หรือถังน้ำมันเปล่าขนาด 200 ลิตร 2 ใบ

6. ภาชนะที่ใช้ตักเทียน เช่น กระบวยตักน้ำ หรือขันโลหะ หรือขันพลาสติกที่ทน

ความร้อน

7. ผ้ากรอง ใช้ผ้ามุ้งเนื้อละเอียด ยาว 2 เมตร

8. สังกะสีชนิดเรียบแบบหนา ขนาดกว้าง 80-120 เซนติเมตร ยาว 7 ฟุต จำนวน 1 แผ่น สำหรับหล่อต้นเทียนและขนาดกว้าง 80-120 เซนติเมตร ยาว 3 ฟุต จำนวน 1 แผ่น สำหรับหล่อยอดต้นเทียน ขนาดของสังกะสีอาจเพิ่มหรือลดได้ตามความเหมาะสมหรือความต้องการที่จะหล่อต้นเทียนและยอด

9. ผ้าชีริ้วที่สะอาด 4-5 ผืน

10. ท่อนไม้ (เสาไม้) เส้นผ่าศูนย์กลาง 6-8 นิ้ว ยาว 2.50 เมตร 1 ท่อนสำหรับทำแกนลำต้นและยาว 1 เมตร 1 ท่อน สำหรับทำแกนต้นเทียน

11. ถังตักน้ำ 1 ใบ

12. ไม้ขนาด 3-4 นิ้ว ยาว 1.50 เมตร จำนวน 2 ต้น สำหรับทำเสา

13. ไม้ไผ่หรือไม้เบญจพรรณ ขนาด 1x 25 ผ่าครึ่งยาว 1 เมตร ใช้ทั้ง 2 ซีก จำนวน 2 ท่อน สำหรับเป็นไม้ขนاب

14. เสียม จอบ

การหล่อต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ มีขั้นตอนคือ การเตรียมไม้ทำแกนลำต้น นำท่อนไม้ (เสาชนิศกลม) ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 นิ้ว ยาว 2.50 เมตร มาแต่งปลายด้านหนึ่งให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมยาว 50 เซนติเมตร กว้างด้านละ 10 เซนติเมตร เป็นเคียวสำหรับสวมใส่กับส่วนฐานของต้นเทียน ในปัจจุบันใช้แกนเป็นเหล็กกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร แล้วพันโอด้วยเชือกมะนิลาอีกครั้ง เพื่อให้แกนต้นเทียนใหญ่ขึ้น เป็นการประหยัดขี้ผึ้งด้วย หรือใช้ไม้อัดหนา 10 เซนติเมตร มาทำเป็นต้นทรงสี่เหลี่ยม แปดเหลี่ยม หรือย่อมุม แล้วทำด้วยสีน้ำพลาสติก สีส้มหรือแดงรองพื้น

การทำแบบพิมพ์สำหรับหล่อลำต้นและยอดต้นเทียน ดำเนินการดังนี้

แบบพิมพ์สำหรับหล่อเทียน อีสานเรียกว่า โส้ง ทำจากสังกะสีแผ่นเรียบชนิดหนา (เบอร์ 27) ใช้สังกะสีขนาดกว้าง 80-120 เซนติเมตร ยาว 8 ฟุต หล่อยอดใช้สังกะสีแผ่นเรียบรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างยาวด้านละ 80 เซนติเมตร ขนาดของสังกะสีที่ใช้ทำแบบพิมพ์หล่อลำต้นและยอดสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม นำสังกะสีมาให้ได้ตามขนาดที่ต้องการแล้วนำแผ่นสังกะสีที่มัดไว้มาโค้งเป็นทรงกระบอกขอบด้านข้างของสังกะสีพับโค้งงอเข้า เพื่อซ้อนขอบอีกด้าน หนึ่ง

การทำแบบพิมพ์ต้นเทียน ข้างอาจตัดงอแผ่นสังกะสีเข้าหากัน โดยปลายทั้งสองงอเป็นตะขอเกี่ยวกันไว้หรือทำเป็นตะเข็บและบัดกรีด้วยตะกั่ว

การทำแกนยอด ใช้ไม้ขนาด 8 นิ้ว ยาว 80 เซนติเมตร 1 ท่อน แต่งให้เป็นรูปทรงกรวย โดยส่วนยอดมีเส้นผ่านศูนย์กลางกว้าง 2 นิ้ว ส่วนฐานยอด 8 นิ้ว ฐานยอดแต่งเป็นแกนกลม ยาว 20 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 2 นิ้ว เป็นเคียวสำหรับสวมต่อกับแกนลำต้นเทียน

ภาชนะที่ใช้ต้มขี้ผึ้ง คือ ขีบน้ำมันก๊าดหรือขีบน้ำมันพืช นำขีบน้ำมาตัดผาด้านบนออกตามขอบด้านใน แล้วใช้ก้อนเหล็กทุบรอยตัดให้ราบลงกับขอบด้านในบน เพื่อป้องกันไม่ให้คมโลหะบาดมือ แล้วนำสายหัวด้วยเหล็กเส้น หรืออาจจะใช้ไม้ขนาด 1x 2 นิ้ว ยาวเท่ากับขอบปากขีบน้ำจำนวน 2 ท่อน มาตีแนบเข้ากับขอบบนตรงข้ามกัน

ขี้ผึ้งที่ใช้ในการหล่อต้นเทียน ในการหล่อต้นเทียนและยอดต้นเทียน จะใช้ขี้ผึ้งถั่วหรือขี้ผึ้งน้ำมัน เป็นขี้ผึ้งที่มีคุณภาพพอใช้ ทำจากไขมันสัตว์หรือกากน้ำมันปิโตรเลียม ผสมกับขี้ผึ้งแท้เพื่อเพิ่มความเหนียวในอัตราส่วน ขี้ผึ้งแท้ 1 ส่วน ขี้ผึ้งถั่ว 10 ส่วน

การเตรียมหลุมสำหรับหล่อ การหล่อลำต้น จำเป็นต้องหล่อลงในหลุม โดยขุดหลุมให้ลึกประมาณ 1 เมตร กว้าง 50 เซนติเมตร หรือกว้างพอเหมาะกับแบบพิมพ์บริเวณที่ขุดควรเป็นที่ราบเรียบและดินร่วนซุยขุดได้ง่าย แล้วปรับหน้าดินบริเวณกันหลุมให้เรียบสนิท

การเตรียมไม้เสาและไม้ขนابหรือแนบข้างต้นเทียน ดำเนินการดังนี้

1. ไม้สำหรับทำเสานขนาด 3-4 นิ้ว ยาว 1.50 เมตร จำนวน 2 ท่อน
2. ไม้แนบแกนต้นเทียน ใช้ไม้ไผ่ยาว 1 เมตร ผ่าครึ่งใช้ทั้ง 2 ซีก หรือจะใช้ไม้แปรรูปขนาด 1x2 นิ้ว ยาว 1 เมตร จำนวน 2 ท่อน
3. การปักเสาและตีไม้แนบประกบต้นเทียน มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ให้ชุดหลุมห่างจากหลุมหล่อลำดับที่ 2 ด้าน ๆ ละ ประมาณ 10 เซนติเมตร 2 หลุม ลึก 30 เซนติเมตร

3.2 นำแบบพิมพ์หล่อต้นเทียนหย่อนลงไปในหลุมโดยเอาด้านบนหย่อนลงไปแบบพิมพ์ส่วนที่มีเดือยจะอยู่ด้านบน และให้อยู่ตรงกลางตั้งตรงมีระยะห่างจากแบบพิมพ์เท่า ๆ กัน ใช้ไม้ขนาดยัดเดือยต้นเทียนกับเสา 2 เสา ทำให้แกนต้นเทียนแน่นตั้งตรงไม่เอนเอียงแล้วเอาดินกลบหลุมรอบ ๆ แบบพิมพ์ กลบเพียงหลวม ๆ ห้ามกระทุ้ง เพราะการกระทุ้งดินอาจทำให้แบบพิมพ์เสียรูปทรงได้

วิธีการแช่ขี้ผึ้งเพื่อหล่อต้นเทียน มีขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการหล่อให้พร้อม
2. มีผู้ช่วยช่าง 3-4 คน
3. นำขี้ผึ้งถ้าย (ขี้ผึ้งน้ำมัน) ใส่ลงในบีบที่จะต้ม แล้วนำไปต้มบนเตาไฟ เตาไฟนี้จะใช้เตาอังโล่ เตาพื้นหรือเตาแก๊สก็ได้แล้วแต่สะดวก ต้มจนขี้ผึ้งละลายหมด แล้วเทขี้ผึ้งลงในถังน้ำมันใหญ่ขนาด 200 ลิตร หรือโอ่งมังกร จะมีก๊ีบักเทรวมกันให้หมด จนได้ขี้ผึ้งที่หลอมละลายดีแล้ว มีปริมาณเพียงพอที่จะใช้ในการหล่อ

4. ปลอ่ยทิ้งไว้ให้อุ่นหมึความร้อนลดลง ตรวจสอบได้โดยเอานิ้วจุ่มลงไปนขี้ผึ้ง ถ้าขี้ผึ้งติดนิ้วมาบาง ๆ แสดงว่าใช้หล่อได้

5. นำภาชนะที่ใช้ตักขี้ผึ้ง คือ กระบวย หรือขันพลาสติกที่ทนความร้อนตักขี้ผึ้งเทลงไปในแบบพิมพ์จนเต็ม (การเทต้องเทติดต่อกัน)

6. เมื่อขี้ผึ้งในแบบพิมพ์เย็นลงระดับขี้ผึ้งก็จะลดลงไปด้วยคอยเติมให้เต็มเหมือนเดิมจนกว่าจะเต็มแบบพิมพ์อย่างเต็มที่ อาจใช้เวลากว่า 1 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นการหล่อแล้ว ปลอ่ยขี้ผึ้งให้เย็นจนแข็งตัวเต็มที่ ใช้เวลาประมาณ

- 7 วัน จึงจะถอดแบบพิมพ์ได้ การหล่อยอดต้นเทียน ในการหล่อยอดต้นเทียนใช้วิธีเช่นเดียวกันกับวิธีหล่อต้นเทียนเพียงแต่ง่ายและสะดวกกว่า เพราะมีขนาดล้นและใช้ขี้ผึ้งน้อยกว่า

การถอดแบบพิมพ์ต้นเทียนและยอดต้นเทียน เมื่อขี้ผึ้งในแบบพิมพ์แข็งตัวแล้ว ค่อย ๆ แกะไม้แบบออกจากแกนทั้ง 2 ด้าน ออกจากต้นเสาและแกนลำดับหรือยอดชุดดินที่กลบรอบ ๆ ออกเพื่อสะดวกในการยกขึ้น หลังจากยกขึ้นจากหลุมแล้ว ทำความสะอาดแบบพิมพ์แล้วจึงใช้คีมหรือกรรไกรตัดสังกะสี ค่อย ๆ แกะหรือตัดออก

การกลึงต้นเทียนให้ดีต้องเป็นหน้าที่ของช่างกลึงเหล็กหรือไม้ เพราะอุปกรณ์การกลึงที่พร้อมและการกลึงเทียนจะง่ายกว่าการกลึงเหล็กหรือไม้ เพียงให้คำแนะนำเกี่ยวกับรูปทรงที่ต้องการช่างกลึงก็จะกลึงให้ตามรูปทรงนั้น เมื่อกลึงต้นเทียนหรือยอดเสร็จแล้ว ควรหาวัสดุมารองรับ วัสดุนั้นจะต้องอ่อนนุ่ม เพื่อป้องกันไม่ให้ลำดับเทียนและยอดบวบเบี้ยวเสียรูปทรง ก่อนนำประกอบกับฐานต้นเทียน การทำฝั้่งแผ่น ฝั้่งแผ่น คือ ฝั้่งที่หล่อขึ้นเพื่อเสริมแต่งส่วนต่าง ๆ ของต้นเทียน ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ฐาน ลำดับ ยอด และองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น หุ่นตัวละครตามเนื้อเรื่อง เพื่อให้เกิดความเด่นชัด สวยงามวิจิตรพิสดารยิ่งขึ้น

วัสดุอุปกรณ์ในการทำผัสดังนี้

1. ขี้ผึ้งถั่ว (ขี้ผึ้งน้ำมัน)
2. ปิ๊ป
3. เตาอังโล่ , หรือเตาแก๊ส
4. ถ่าน , ฟืน
5. แบบพิมพ์ทำจากแผ่นไม้ , เหล็กเหล็ก หรือสังกะสี
6. มะขามเปียก , สบู่ , ผงซักฟอกหรือน้ำยาล้างจาน
7. น้ำ
8. ชามอ่างขนาดใหญ่
9. กระบวยหรือกระบวยโลหะสำหรับขี้ผึ้ง
10. มีดปลายแหลม มีดปลายตัด และเกรียงโป้วสี
11. แปรงทาสีขนาด 2-4 นิ้ว
12. ลิ้ม

วิธีการทำผัสดังนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. จัดหาขี้ผึ้งน้ำมัน ซึ่งเป็นขี้ผึ้งคุณภาพพอใช้ นำมาต้มจนหลอมละลาย
2. วางแบบพิมพ์ในพื้นที่ราบให้เสมอกัน อย่าให้เอียงไปด้านหนึ่งด้านใด
3. นำมะขามเปียกผสมกับน้ำ จนเป็นเนื้อเดียวกัน นำมาทาแบบพิมพ์ด้านในให้ทั่วทุกส่วน หรือจะใช้ผสมกับผงซักฟอกหรือสบู่หรือน้ำยาล้างจาน ทาเช่นเดียวกับน้ำมะขามเปียก ซึ่งจะทำให้เทียนหรือขี้ผึ้งไม่ติดกับแบบพิมพ์
4. ใช้ภาชนะตักขี้ผึ้งที่ต้มละลายแล้ว เทลงไปในแบบพิมพ์ จะทำให้หนาบางขนาดไหนจะขึ้นอยู่กับความต้องการของช่าง ระหว่างเทขี้ผึ้งนั้น ให้สังเกตพื้นผิวของขี้ผึ้งให้อยู่ในแนวระนาบเดียวกัน ถ้าสูงต่ำไม่เท่ากันควรใช้ลิ้มสอดหนุนด้านต่ำให้สูงเท่ากัน
5. หลังจากเทขี้ผึ้งลงไปในแบบพิมพ์แล้ว เมื่อขี้ผึ้งเริ่มแข็งตัว ถ้าต้องการเร่งให้แข็งตัวเร็วและแกะออกง่าย ให้นำแบบพิมพ์ไปแช่น้ำ ขี้ผึ้งก็จะแข็งตัวเร็วและทำให้แกะออกจากแบบพิมพ์ได้ง่ายขึ้น

6. การแกะหรือลอกขี้ผึ้งแผ่นออกจากแบบพิมพ์ ใช้มีดปลายแหลมหรือมีดปลายตัด หรือจะใช้เกรียงโป้วสีตามถนัด กรีดริมขอบพิมพ์และแซะลอกออกจากแบบพิมพ์

การทำดอกผัสดัดพิมพ์ (ลายต้นเทียน) ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ ส่วนที่ประดับตกแต่งที่ทำให้ต้นเทียนและส่วนประกอบอื่น ๆ สวยงามคือ ดอกผัสดัดหรือลายเทียน การทำดอกผัสดัดหรือลายเทียนนี้เป็นงานที่ละเอียดอ่อน ทำได้ยาก กว่างานส่วนอื่น ๆ ต้องอาศัยช่างที่ชำนาญงาน และมีผู้ช่วยมาก ประมาณ 10-20 คน

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำดอกผัสดัดพิมพ์ ประกอบด้วย

1. หินอ่อน (หินลับมีดโกน) หาซื้อได้จากร้านจำหน่ายอุปกรณ์ก่อสร้างหรือร้านขายเครื่องสังฆภัณฑ์ถ้าหาไม่ได้ใช้ปูนซีเมนต์ หรือปูนปาสเตอร์หล่อเป็นแท่งหรือใช้ท่อนไม้ฝรั่ง (ภาษาอีสานเรียกไม้สิดา) เป็นไม้เนื้ออ่อนมีเนื้อละเอียด เหนียว หรือจะใช้ไม้ชนิดอื่นที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับไม้ฝรั่งก็ได้ นำมาแกะสลักเป็นลวดลายต่าง ๆ ใช้เป็นแม่พิมพ์

2. ขี้ผึ้งแท้เป็นขี้ผึ้งคุณภาพดี สีเหลืองอ่อน หรือสีเขียวมเหลือง กลิ่นหอมเย็น เนื้อขี้ผึ้งเหนียวราคาแพง ประมาณกิโลกรัมละ 250-500 บาท

3. อุปกรณ์อื่น ๆ ได้แก่

3.1 เตาอังโล่, เตาแก๊ส

3.2 ขามอ่างของใหญ่ 2 ใบ ขนาดเล็ก 2 ใบ

3.3 ถ่านไม้ 4-6 กระสอบ ในกรณีใช้เตาอังโล่

3.4 ผ้ากรอง (ผ้าขาวบาง ๆ หรือผ้ามุ้ง) มาเย็บใส่ขอบโลหะดัดแปลงเป็นตระแกรงกรองขี้ผึ้ง

3.5 กระบวย

3.6 ทัพพี

3.7 ช้อนสังกะสีหรือช้อนโลหะ

3.8 ถาดสังกะสีเคลือบหรือถาดชนิดอื่นๆ ควรเป็นถาดขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 12-16 นิ้ว จำนวน 10-20 ใบ

3.9 แผ่นกระจกใสกว้าง 6 นิ้ว ยาว 10 นิ้ว จำนวน 10 แผ่นหรือเท่ากับจำนวนคนตัดดอกผึ้ง

3.10 น้ำมันพืช 1 ขวด

3.11 ผ้าเช็ดมือ

3.12 มีดโต้และขวาน

3.13 ใบมีดตัดลายดอกผึ้ง ทำจากซี่ลวดวงล้อรถจักรยานสามล้อ รถจักรยานยนต์นำมาตัดแบ่งเป็น 2 ท่อน ใช้ค้อนเหล็กทุบปลายด้านหนึ่งให้แบน แต่งด้วยหินเจียร 2 ข้างให้เรียบแหลมและคม มีลักษณะเหมือนหอกใบข้าว

3.14 สบู่ ผงซักฟอก หรือน้ำยาล้างจาน

3.15 น้ำสะอาด

3.16 ขวดแก้วชนิดกลม

วิธีทำดอกผึ้ง (ลายต้นเทียน) มีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. นำวัสดุที่จะทำแม่พิมพ์ คือ หินอ่อน (หินที่ใช้ลับมีด) หรือแท่งปูนซีเมนต์ หรือแท่งปูน พลาสติก หรือท่อนไม้สีดำ (ไม้ฝรั่ง) มาแกะสลักแบบร่องลึกให้เป็นลวดลายต่าง ๆ เช่น ลายกนกเปลว กนกก้านขด ประจำยาม บัวคว่ำ บัวหงาย เทพนม ฯลฯ

2. นำขี้ผึ้งแท้สับเป็นก้อนเล็ก มาต้มในขามอ่างขนาดใหญ่ ใส่ น้ำผสมลงประมาณ 1-2 ชั้น เพื่อเวลาต้มเทียนจะได้ไม่ไหม้ และขี้ผึ้งจะได้สะอาด คอยดูแลควบคุมไม่ให้ไฟไหม้หมั่นคนด้วยทัพพี เพื่อเทียนจะได้หลอมละลายเร็วและสีของเทียนจะได้ผสมกลมกลืนเป็นสีเดียวกัน

3. เมื่อขี้ผึ้งละลายดีแล้ว ยกลงใช้กระบวยตักกรองลงในขามอ่างขนาดเล็ก โดยใส่รองเล็ก น้อย ขี้ผึ้งจะได้สะอาดยิ่งขึ้น เพราะฝุ่นละอองอาจหลงเหลือปนมา จะได้ตกตะกอนลงในน้ำ และยัง ช่วยปรับระดับความร้อนด้วย

4. ปลอ่ยไว้ประมาณ 30-60 นาที ขี้ผึ้งจะเริ่มแข็งตัว ก่อนที่ขี้ผึ้งจะแข็งตัวเต็มที่ ให้ยกขาม อ่างไปวางที่เตรียมพิมพ์

5. จัดเตรียมอุปกรณ์ในการพิมพ์ให้พร้อม มีภาตสังกะสีเคลือบเพื่อใส่ลายดอกผึ้ง ชั้นน้ำใส่สบู่หรือน้ำยาล้างจาน หรือน้ำผงซักฟอก ขวดกลม แม่พิมพ์แทนไม้สำหรับรองแม่พิมพ์และซ้อน

6. นำแม่พิมพ์แช่น้ำให้อิ่มตัว นำวางบนแท่นไม้ใช้ซ้อนชุดผิวหน้าซีฟิ่ง โดยเริ่มจากขอบนอกเข้าไปหาข้างในทีละน้อย มานวดเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน วกน้ำที่ผสมสบู่หรือน้ำยาล้างจาน หรือน้ำผงซักฟอกใส่แม่พิมพ์ และลูบขวดด้วยน้ำวางซีฟิ่งที่นวดแล้วกดลงในแม่พิมพ์ ใช้ขวดคลึงไปมาบนเนื้อซีฟิ่งให้สม่ำเสมอจนทั่วแม่พิมพ์ แกะลายออกวางใส่ถาด (ซีฟิ่งกดลงในแม่พิมพ์ทำเป็น ก้อนให้พอดีกับลาย น้ำใส่แม่พิมพ์และขวดให้พอเปียก)

7. นำลายดอกผึ้งที่พิมพ์แล้วไปตัดส่วนเกินหรือส่วนที่ไม่ต้องการออก โดยนำไปวางบนกระจกใส ใช้เข็มตัดลายตัดตามต้องการ และควรจุ่มปลายเข็มด้วยน้ำมันพืชเล็กน้อย จะทำให้ตัดง่ายขึ้น ซีฟิ่งไม่ติดเข็ม และเข็มที่ตัดต้องคมอยู่เสมอ เศษของซีฟิ่งจะนำไปต้มหลอมละลายใหม่ เพื่อพิมพ์ลายและตัดจนเพียงพอกับความต้องการ

การติดลายดอกผึ้งบนต้นเทียนพรรษา ความสำคัญการติดลายดอกผึ้งบนต้นเทียนพรรษา การติดดอกผึ้ง (ลายต้นเทียน) ที่ตัดเรียบร้อยแล้ว จะใช้ติดตามฐาน ลำต้น ยอดของต้นเทียน และส่วนประกอบอื่น ๆ ของต้นเทียน

วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือในการติดลายดอกผึ้งบนต้นเทียนพรรษา ประกอบด้วย

1. เข็มตัดลาย
2. มีดปลายตัด มีดปลายแหลม มีดคัดเตอร์
3. จานถาดใส่ลายที่จะติด และเศษที่เหลือจากการติด
4. ไม้บรรทัด
5. ระดับน้ำ
6. ตลับเมตร
7. โต๊ะ ม้านั่ง
8. กระจกใส สำหรับรองตัดลาย

9. เตาไฟหรือที่เป่าลม ใช้ช่วยในการติดลายเทียนในเวลาที่ยอดเทียนใช้ธูปไฟหรือเป่าความร้อนใกล้ลำต้น หรือส่วนประกอบอื่น ๆ ของต้นเทียนและลายของต้นเทียนหรือดอกผึ้งให้อ่อนนิ่มจะได้ง่ายต่อการติดต่อลายให้เชื่อมติดต่อกันได้ง่ายขึ้น

วิธีการขั้นตอนการติดลายดอกผึ้งบนต้นเทียนพรรษา มีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การออกแบบลวดลาย ในการติดลายจำเป็นต้องออกแบบวางแผนก่อนในแต่ละส่วนจะใช้ลายใดเป็นแม่ลาย และลายใดเป็นลายประกอบ

2. ทดลองติดลายก่อน เพื่อความเหมาะสมและความสวยงาม 3. ดำเนินการติดลายตามที่ได้ออกแบบวางแผนไว้

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือ ภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดำรัสไว้ว่า (วารสารชัยพัฒนา 2542)

เปิดเผย

“...เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป...”

เกษม วัฒนชัย (2548 : 16-17) อธิบายไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง อย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียรพยายามมีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน ความเป็นอยู่อย่างประมาทตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด หากกล่าวโดยสรุป คือ หันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง ในการดำรงชีวิต

อภิชัย พันธเสน (2549 : 142) ผู้อำนวยการสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม ได้จัดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็น "ข้อเสนอในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางของพุทธธรรมอย่างแท้จริง" ทั้งนี้เนื่องจากในพระราชดำรัสหนึ่ง ได้ให้คำอธิบายถึง เศรษฐกิจพอเพียง ว่า "คือความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก และต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น ระบบเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และใช้จ่ายเงินให้ได้มาอย่างพอเพียงและประหยัด ตามกำลังของเงินของบุคคลนั้น โดยปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน และถ้ามีเงินเหลือ ก็แบ่งเก็บออมไว้บางส่วน ช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วน และอาจจะใช้จ่ายมาเพื่อปัจจัยเสริมอีกบางส่วน)ปัจจัยเสริมในที่นี้เช่น ทองเที่ยว ความบันเทิง เป็นต้น (สาเหตุที่แนวทางการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในขณะนี้ เพราะสภาพการดำรงชีวิตของสังคมทุนนิยมในปัจจุบันได้ถูกปลูกฝังสร้าง หรือกระตุ้น ให้เกิดการใช้จ่ายอย่างเกินตัว ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าปัจจัยในการ

ดำรงชีวิต เช่น การบริโภคเกินตัว ความบันเทิงหลากหลายรูปแบบ ความสวຍความงาม การแต่งตัวตามแฟชั่น การพนันหรือเสี่ยงโชค เป็นต้น จนทำให้ไม่มีเงินเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เกิดเป็นวัฏจักรที่บุคคลหนึ่งไม่สามารถหลุดออกมาได้ ถ้าไม่เปลี่ยนแนวทางในการดำรงชีวิต

สมเกียรติ อ่อนวิมล (2551 : 1) ให้ความหมายว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงการปฏิเสธอุตสาหกรรมแล้วกลับไปสู่เกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมีความไม่รู้ว่าจะนำปรัชญานี้ไปใช้ทำอะไร กลายเป็นว่าผู้นำสังคมทุกคน รวมถึงนักการเมืองและรัฐบาล โดยวิจารณ์โครงการในยุครัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ที่ใช้คำว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นข้ออ้างในการทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีว่า ได้สนองพระราชดำรัส หรือพูดง่าย ๆ ก็คือ "เศรษฐกิจพอเพียง" ถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ส่วนตัว และได้วิจารณ์ว่ารัฐบาลยังไม่ได้ทำอะไรเลยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง แต่พูดควบคู่กับการเอาทุนนิยม 100เปอร์เซ็นต์ลงไป ซึ่งรัฐบาลควรต้องปรับทิศทางใหม่ เพราะรัฐบาลไม่ได้เอาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาและเป็นนโยบายทางวัฒนธรรมและสังคม สมเกียรติยังมีความเห็นด้วยว่าความไม่เข้าใจนี้ อาจเกิดจากการสับสนว่าเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่นั้นเป็นเรื่องเดียวกัน ทำให้มีความเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงการปฏิเสธอุตสาหกรรมแล้วกลับไปสู่เกษตรกรรม ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด สิ่งที่สมเกียรติเสนอนี้ สอดคล้องกับที่ ชนิดา ชิตยบัณฑิตย เสนอเช่นกันว่า เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายที่สลับไหลไปมา ไม่ผูกติดกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่ามีนัยยะทางการเมืองแฝงอยู่ในการนำเสนอเสมอ ดังนั้น ถ้าพิจารณาในแง่อุดมการณ์ จำเป็นต้องดูบริบทของกลุ่มที่นำมาใช้หรือตีความ ว่าสร้างความชอบธรรมให้การพัฒนารูปแบบใด หรือมีนัยยะทางการเมืองอะไรอยู่เบื้องหลัง

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (2551 : 1) ในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ ได้กล่าวเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ในการประชุมสุดยอด The Francophonie Ouagadougou ครั้งที่ 10 ที่ Burkina Faso ว่า ประเทศไทยได้ยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ควบคู่กับ "การพัฒนาแบบยั่งยืน" ในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านการเกษตรกรรม เศรษฐกิจ และการแข่งขัน ซึ่งเป็นการสอดคล้องเป้าหมายแนวทางของนานาชาติในประชาคมโลก โดยยกตัวอย่างการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อปี 2540 ซึ่งเมื่อยึดหลักปรัชญาในการแก้ปัญหาสามารถทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของไทยโตได้ถึงร้อยละ 6

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทฤษฎีและปรัชญาอันเป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานไว้ โดยเน้นไปที่การพึ่งพาตนเองในทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจและเน้นเงื่อนไขของการปฏิบัติที่ประกอบไปด้วยเหตุและผล และคุณธรรมจริยธรรม

หลักการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วารสารชัยพัฒนา (2542) เปิดเผยพระราชกระแสว่า "...หากพวกเราร่วมมือร่วมใจกันทำสัก ¼ ประเทศชาติของเราก็สามารถรอดพ้นจากวิกฤตได้..." นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2551 ที่ผ่านมา ได้พระราชทานพระราชดำรัสเพิ่มเติมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

"...คำว่าพอเพียงมีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอใช้สำหรับใช้ของตัวเอง มีความหมายว่าพอมีพอกิน...พอมีพอกินนี้ ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง..."

“...ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ้งเฟ้อ แต่ก็ทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ...”

“...Self - sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่นอยู่ได้ด้วยตนเอง...”

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ มันก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็คือเป็นสุข...”

หลักการพึ่งตนเอง อาจแยกแยะโดยยึดหลักสำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

1. ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่ยังตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติ โดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ชุมชนที่แข็งแรง เป็นอิสระ
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยให้อยู่บนหลักการของความยั่งยืน
4. ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดีต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อม และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง
5. ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่าย ในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากข้อมูล วารสารชัยพัฒนา (2542) อธิบายไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง มีหลักพิจารณา ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความ

รอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นกรอบมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

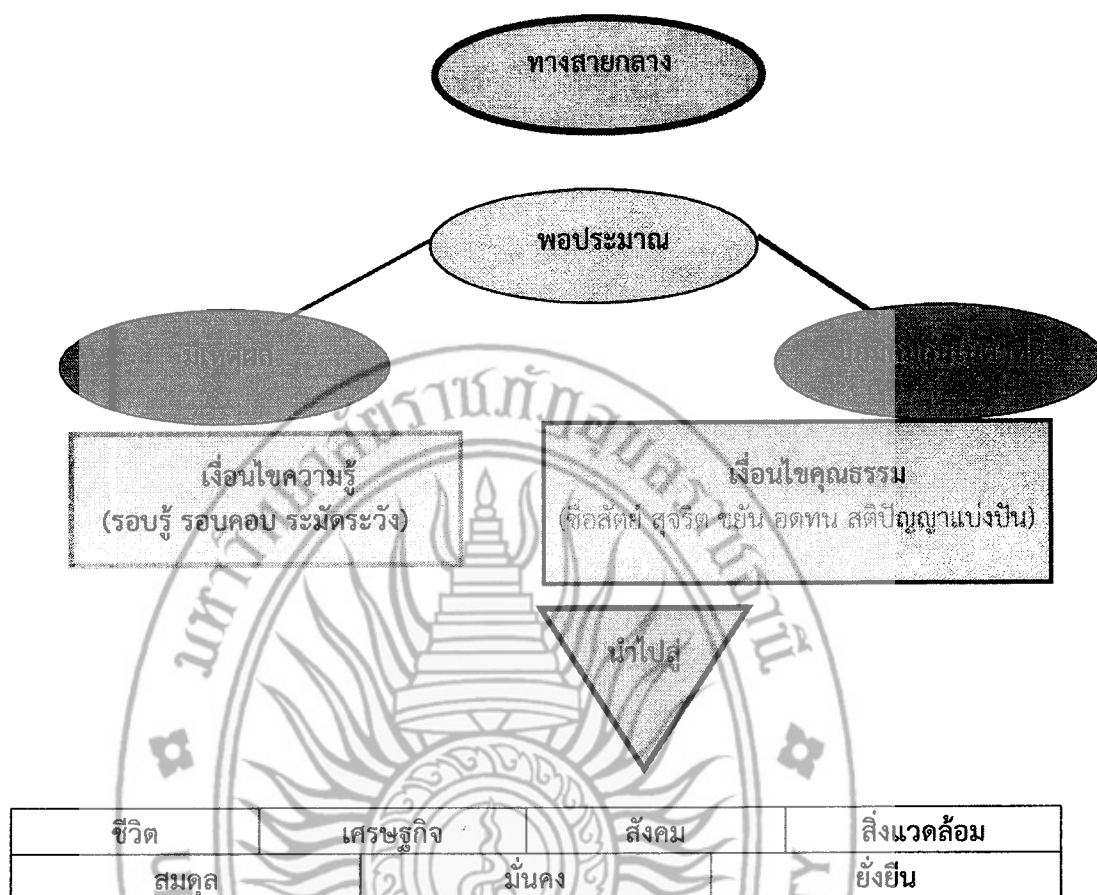
คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
2. เงื่อนไขความธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง (Sufficiency Economy)
ที่มา : วารสารชัยพัฒนา 2542

ปัญหาพื้นฐานที่ทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อมูลของ วารสารชัยพัฒนา (2542) เปิดเผยว่าปัญหาพื้นฐานที่ทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ

1. ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยเกิดภาวะผันผวนอย่างรุนแรง ทำให้การลงทุนสะดุดหยุดชะงัก เกิดภาวะว่างงานขึ้นทั่วประเทศอย่างรุนแรงแบบที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน มีจำนวนเป็นแสนเป็นล้านคน
2. แผนพัฒนาประเทศในอดีตที่ผ่านมา มุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) เป็นหลักสำคัญ จึงทุ่มเทขยายการผลิตไปในด้านอุตสาหกรรมมากกว่าด้านเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการผลิตที่เน้นวัฒนธรรมประจำชาติมาแต่ครั้งอดีต
3. ไทยตกอยู่ภายใต้กระแสของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้คนไทยหลงกระแส เกิดความเชื่อว่างของสากล หรือของฝรั่งเป็นของดี จนหลงลืมพื้นฐาน ทุนสังคม สภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตไทยของตนเอง มุ่งเข้าเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ตลอดจนเปิดเสรี

ตามแฟชั่น โดยเฉพาะด้านการเงินการคลัง โดยปราศจากความพร้อมใด ๆ ไม่ว่าด้านบริหาร ด้านกฎหมาย ฯลฯ และปราศจากความเข้าใจในสาระที่เป็นหลักสำคัญของเรื่องต่างๆ ในสังคม เช่น ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดสภาวะ “หลง - โหล - โง่ - โกง - กัด” เกิดขึ้นในสังคม และครอบงำชีวิตประจำวันของคนไทย

4. ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นครั้งนี้ รุนแรงและรวดเร็วเกินกว่าที่ ภาครัฐบาลและภาคเอกชนจะตั้งรับได้ทัน และมิได้มีแผนรองรับการล้มระเนระนาดทางเศรษฐกิจใน ลักษณะเช่นนี้มาก่อน

5. ทิศทางของการดำรงชีพอยู่อย่างประคองตัว เพื่อลุกขึ้นยืนหยัดด้วยลำแข้งของตนเอง ด้วยวิธีการแบบที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเรียกว่า “เศรษฐกิจแบบพอเพียงกับ ตัวเอง” (Relative Self-Sufficient Economy) จึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่ประชาชนคนไทยทั้งมวล ควรน้อมเกล้าฯ ไว้ปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อให้รอดพ้นจากภัยหายนะทางเศรษฐกิจครั้งนี้ได้อย่างปลอดภัย

6. เมื่อค้นพบการดำรงชีพ “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” แล้วควรมุ่งสู่มาตรฐาน “พออยู่ พอกิน” ตามพระราชดำริด้วยจึงจะพัฒนาและพึ่งตนเองได้เพิ่มขึ้นในอนาคต

การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จากข้อมูลของ วารสารชัยพัฒนา (2542) เปิดเผยว่าการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ควรปฏิบัติดังนี้

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสว่า “...ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”

2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสที่ว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพ ชอบเป็นหลักสำคัญ...”

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนา และการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น...”

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้อง ขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ทำให้ความชัดเจนว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกิน เป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...”

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ตัดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากเลอาวยต่อแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราโชวาท ว่า “...พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น ให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น...”

นัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

จากข้อมูลของ วารสารชัยพัฒนา (2542) เปิดเผยว่าแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียงมีนัยสำคัญ ดังนี้

1. เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรกเมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นกำไรของเกษตรกร ในสภาพการณ์เช่นนี้เกษตรกรจะกลายสถานะเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาดแทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และหลักใหญ่สำคัญยิ่ง คือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไข่ ไม้ผล พืชผัก ฯลฯ

2. เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้ กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง และมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้วเกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ กับสถานะการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

3. เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

ลักษณะกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง

ลักษณะของกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงสามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 2.1 นี้

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงลักษณะกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม	คุณลักษณะ	
	ระดับครัวเรือน	ระดับหมู่บ้าน
1. การลดรายจ่าย	1.ปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค 2.ใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพป้องกันศัตรูพืช 3.ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นในการผลิตสินค้า 4.ผลิตเครื่องอุปโภคใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน แชมพู 5.ใช้สมุนไพรไล่แมลง เช่น ตะไคร้หอม ไล่ยุง 6.วางแผนการเดินทาง 7.ประหยัดไฟฟ้า,น้ำประปา,น้ำมัน เชื้อเพลิง 8.ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น การซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย การเที่ยวเตร่ ใช้จ่ายจัดกิจกรรมตามประเพณี วัฒนธรรมมากเกินไปจนเกินความจำเป็น 9.มีการวัสดุที่ใช้งานแล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ใหม่ 10. ใช้จ่ายเงินเท่าที่จำเป็น 11. การรักษาสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ 12. เลือกซื้อสินค้าที่คุ้มค่าประโยชน์ 13. รักษาสิ่งของต่างๆ ให้คงอยู่ใช้ในสภาพใช้งานได้	1. ปลูกข้าว ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในชุมชน 2. ทำเกษตรอินทรีย์ เช่น ทำปุ๋ย และสารชีวภาพใช้ในการเกษตร 3. มีศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชน ตลาดข้าว 4. ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นในการผลิตสินค้า 5. มีกิจกรรมรณรงค์ การประหยัดพลังงาน เช่น ไฟฟ้า น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำประปา 6. ลดรายจ่ายของชุมชนที่ไม่จำเป็น เช่น การจัดกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น อาทิ จัดมหรสพที่มีราคาแพง 7. การช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติของหมู่บ้าน
2.การเพิ่มรายได้	1. ปลูกพืชหมุนเวียนหลายชนิด 2. พัฒนาอาชีพให้มีประสิทธิภาพ 3. มีการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า 4. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยทำอาชีพเสริม 5. ใช้ที่ดินทำการเกษตรอย่างคุ้มค่า	1. มีวิสาหกิจชุมชน เช่น โรงสี โรงแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาชีพ บั่มน้ำมัน 2. ทำเกษตรผสมผสาน 3. บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนโดยชุมชน

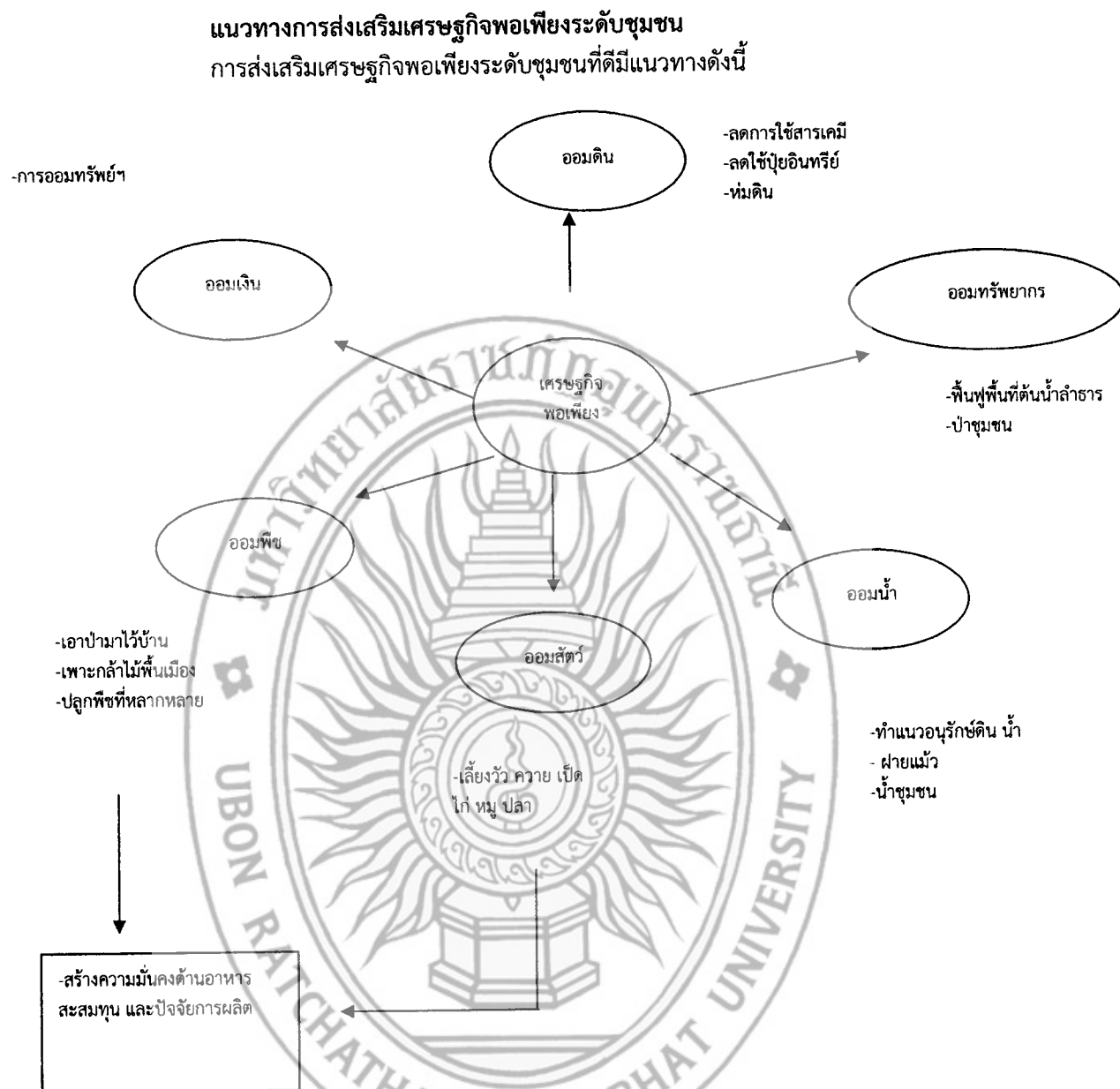
ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

กิจกรรม	คุณลักษณะ	
	ระดับครัวเรือน	ระดับหมู่บ้าน
3.การออม	1. มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินเพื่อให้มีเงินเก็บออม 2. มีกิจกรรมการออม เช่น เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะ,สหกรณ์ออมทรัพย์ฯ,กองทุนหมู่บ้าน, กองทุนอื่นๆ และธนาคาร เป็นต้น	มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหรือกลุ่มอื่นๆ ที่มีกิจกรรมการออมทรัพย์
4.การดำรงชีวิต	1. ครัวเรือนปฏิบัติตามหลักศาสนา 2. สมาชิกครัวเรือนสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญา 3. สมาชิกมีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยันอดทน มีคุณธรรม 4. สมาชิกเลิกลอบยาสูบ เช่น สุรา ยาเสพติด การพนัน 5. มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน 6. มีแผนชีวิตหรือแผนครอบครัว 7. รอบรู้ทันเหตุการณ์ รู้จักฟัง ดู อ่าน ข่าว และสิ่งที่ป็นสารประโยชน์ 8. รู้จักพอประมาณในการลงทุน ประกอบอาชีพตามกำลังทรัพย์และศักยภาพตนเอง 9. ไม่ก่อหนี้โดยไม่จำเป็นและเกินกำลัง 10. สมาชิกรู้จักคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผลใช้หลักประชาธิปไตย	1. มีแผนชุมชน 2. มีการบริหารจัดการชุมชนที่ดี ผู้นำมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม 3. ประชาชนยึดมั่นในหลักศาสนา 4. ยึดหลักประชาธิปไตยและการทำงานแบบมีส่วนร่วม 5. มีกฎระเบียบชุมชนที่ใช้ปฏิบัติร่วมกัน 6. มีการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ปฏิบัติร่วมกันของชุมชน 7. มีกิจกรรมสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของคนในชุมชน 8. มีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น ต่อด้านยาเสพติดการเสริมสร้างสุขภาพ 9. มีกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ 10. มีเครือข่ายองค์กรชุมชนที่มีกิจกรรมสม่ำเสมอ ชุมชนมีความสงบสุขและมีเอกลักษณ์ที่ดีงาม

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

กิจกรรม	คุณลักษณะ	
	ระดับครัวเรือน	ระดับหมู่บ้าน
5.การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1. ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและประหยัด 2. ใช้สารอินทรีย์และชีวภาพในการทำเกษตร 3. การบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม สารเคมีต่างๆ 4. มีการกำจัดขยะของเสียอย่างถูกวิธี เช่น แยกขยะ	1. มีการจัดระเบียบชุมชน เช่น การรักษาความสะอาดที่สาธารณะ การกำจัดขยะ และสิ่งมลพิษที่ถูกต้อง 2. มีกิจกรรมการรักษาดูแลแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งน้ำอื่นๆ 3. มีกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ 4. แผนชีวิตมีกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6.การเอื้ออาทร)การแบ่งปัน/การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน)	1. ได้รับการสนับสนุนดูแลจากกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน 2. ได้รับการสนับสนุนดูแลจากครัวเรือนที่ประสบความสำเร็จในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติครัวเรือนต้นแบบ 3. ครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชน	1. มีสวัสดิการชุมชน หรือกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุ เด็ก คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสจากชุมชน ธนาคารข้าว กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ศูนย์สงเคราะห์ กองทุนสวัสดิการชุมชน 2. มีกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน เช่น โรงสีข้าวชุมชน โรงงานแปรรูปผลผลิตชุมชน กลุ่มอาชีพ 3. ชุมชนมีความรู้รักสามัคคีไม่มีความแตกแยก 4. ชุมชนมีวิธีการช่วยเหลือตัวเองและสมาชิกในชุมชน เมื่อเกิดภัยพิบัติต่างๆ

ที่มา : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริ 2542 : 54

ภาพที่ 2.2 แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน
 ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำพอง 2551

ผู้วิจัยสามารถกล่าวโดยสรุป คือ แนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่มีสาระสำคัญดังกล่าวข้างต้นนั้น น่าจะนำมาใช้เป็นแบบอย่างของการพัฒนาประเทศไทยในระยะต่อไป แม้ว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในขณะนี้ อาจจะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่ผลกระทบต่างๆ จะไม่รุนแรงมากนัก ถ้าหากทุกภาคส่วนของสังคมมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยยึดหลักความพอดีกับศักยภาพของตนเอง บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทรต่อคนอื่น ๆ ในสังคมเป็นประการ

สำคัญ ถึงแม้ว่าข้อคิดทั้งหมดจะมุ่งเน้นไปสู่กลุ่มเกษตรกร หรือผู้มีที่ดินทั้งหลาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องกลับไปสู่ภาคเกษตรหมด ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในสภาพความเป็นจริง สำหรับคนอยู่นอกภาคการเกษตรนั้น เศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องถูกนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา เป็นแนวปฏิบัติตน ไม่ว่าจะอยู่ในกิจกรรม อาชีพใด ก็ต้องยึดวิถีชีวิตไทย อยู่แต่พอดี อย่าฟุ้งเฟ้ออย่างไร้ประโยชน์ อย่ายึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ยึดเส้นทางสายกลาง อยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต จำเรียดโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่าใช้หลักการลงทุนเชิงการพนัน ซึ่งตั้งอยู่บนความเสี่ยง กู้เงินมาลงทุนโดยหวังรวยอย่างรวดเร็ว แล้วก็ไปสู่ความล้มละลายในที่สุด ตั้งอยู่บนหลักของ “รู้ รัก สามัคคี” ใช้สติปัญญาปกป้องตนเองไม่ให้หลงกระแสโลกาภิวัตน์ โดยไม่รู้ถึงเหตุและผลตามสภาพแวดล้อมของไทย ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดี สิ่งเลว สิ่งที่เป็นประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริงของบ้านเมืองของเราเป็นที่ตั้ง ให้มีความรัก ความเมตตา ที่จะช่วยเหลือสังคมให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ และรวมพลังกันด้วยความสามัคคีเป็นหมู่เหล่า ขจัดข้อขัดแย้ง ไปสู่ความประนีประนอม รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

เศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำรงชีวิตในความพอดี มีชีวิตใหม่คือ หวนกลับมาใช้วิถีชีวิตไทย จะทำให้ชาตบ้านเมืองและตัวเราหลุดพ้นจากความทุกข์และมีความสุขในที่สุด

เศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้

จากการศึกษาของ ณัฐวุฒิ เผ่าทวี (2550) มหาวิทยาลัยลอนดอน ใน กรุงเทพมหานคร วันพฤหัสบดี ที่ 05 เมษายน พ.ศ. 2550 เปิดเผยว่า สังคมเศรษฐกิจความรู้ (KNOWLEDGE - BASES ECONOMY / KBS) เป็นผลจากการที่ประเทศ และองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ยอมรับ และตระหนักว่า ความรู้ (KNOWLEDGE) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งการพัฒนาภายในประเทศ และมีติการพัฒนาระหว่างประเทศ รวมทั้งความรู้ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในกระแสการพัฒนาของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และบุคคลของปฏิวัติข้อมูลข่าวสารนั้น ความรู้ซึ่งได้แก่ ความรู้ในตัวมนุษย์ ความรู้ทางเทคโนโลยี และความรู้ในวิทยาการด้านต่าง ๆ เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

ผลผลิต และการจ้างงานขยายตัวอย่างรวดเร็วในภาคเศรษฐกิจที่มีสัดส่วนของการใช้ความรู้สูง ความรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละประเทศ ประกอบด้วยความรู้จากภายนอก (EXTERNAL KNOWLEDGE) ซึ่งมักจะเป็นเทคโนโลยีใหม่ และเป็นเทคโนโลยีระดับสูง รวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES / ICTs) และความรู้ที่เกิดจากภายใน (INFIGENOUS OR LOCAL KNOWLEDGE) ซึ่งหมายถึงทั้งเทคโนโลยีสมัยใหม่ และเทคโนโลยีที่พัฒนาจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่นของประเทศหรือของท้องถิ่นนั้น ๆ

จึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า เส้นทางพัฒนาไปสู่สังคมเศรษฐกิจความรู้ของประเทศต่าง ๆ จึงแตกต่างกันไปตามเป้าหมายของการพัฒนา สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับการพัฒนา แนวทางการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจความรู้ของประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะประเทศสมาชิกองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา (ORGANIZATION FOR ECONOMIC CO - OPERATION AND DEVELOPMENT / OECD) จะมุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีระดับสูง และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICTs) ในขณะที่ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

(LEAST DEVELOPED COUNTRIES) และประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากมุ่งพัฒนาสังคมเศรษฐกิจความรู้เพื่อแก้ไขความยากจน และเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน

ลักษณะการทำงานของระบบเศรษฐกิจสังคมความรู้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมมาก ไม่ว่าเป้าหมายของการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจความรู้จะเป็นอย่างไรก็ตาม ลักษณะร่วมอย่างหนึ่งของระบบเศรษฐกิจสังคมความรู้ ได้แก่ ความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาความรู้ใหม่ (NEW KNOWLEDGE) และเทคโนโลยีใหม่ (NEW TECHNOLOGY) ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อน (ENGINE) ของการเพิ่มผลิตภาพหรือประสิทธิภาพการผลิต และการจ้างงานในระยะยาว ซึ่งจะส่งผลให้มีการปรับปรุง "ฐานของทักษะ" (SKILLBASE) ของคน และแรงงานในภาคการผลิตต่าง ๆ

นอกจากนี้ การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจความรู้ที่มีความจำเป็นต้องเพิ่มการลงทุนในลักษณะ INTANGIBLE INVESTMENT ในการพัฒนาการวิจัย และพัฒนาการฝึกอบรมบุคลากรคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ และความเชี่ยวชาญทางเทคนิค (TECHNICAL EXPERTISE)

เศรษฐกิจพอเพียงกับความเป็นมาของสังคมเศรษฐกิจความรู้

ณัฐฉิ เฝ้าทวี (2550) ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การให้ความสำคัญกับบทบาทของความรู้ในระบบเศรษฐกิจไม่ใช่เรื่องใหม่ ถอยย้อนกลับไปถึงอาดัม สมิธ (ADAM SMITH) บิดาของวิชาเศรษฐศาสตร์ก็ได้กล่าวถึง กลุ่มชนชั้นใหม่ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (SPECIALIST) และมีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดความรู้ที่มีประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ นักเศรษฐศาสตร์สำนักนีโอคลาสสิกมีทัศนะว่า หากเงินทุน (CAPITAL) ไปเรื่อย ๆ ผลตอบแทนจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงเรื่อย ๆ แต่จะสามารถชดเชยได้โดยการมีเทคโนโลยีใหม่ สำนักเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกมองว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ก็ไม่ได้อธิบายโดยละเอียดว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหมายถึงอะไร และเกิดขึ้นอย่างไร

นักเศรษฐกิจสำนักชัมปีเตอร์ (THE SCHUMPETERIAN SCHOLARS) ได้เสนอแนวความคิดว่า นวัตกรรม (INNOVATION) เป็นพลังทางเศรษฐกิจหลักที่ก่อให้เกิดพลวัตทางเศรษฐกิจ ซึ่งต่อมานักเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน เช่น โรเมอร์ (ROMER) กรอสแมน (GROSSMAN) เฮลพ์แมน (HELPMAN) และลิปเซย์ (LIPSEY) กำลังพัฒนา "ทฤษฎีใหม่แห่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว"

ทฤษฎีใหม่แห่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจถือว่า ความรู้ (KNOWLEDGE) เป็นปัจจัยการผลิตใหม่ในฟังก์ชันการผลิตนอกเหนือจากทุน ที่ดิน แรงงาน และการประกอบการ ทั้งนี้ ทฤษฎีใหม่แห่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. แหล่งที่มาของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบยั่งยืน คือ การสะสมความรู้ซึ่งก่อให้เกิดกรรมวิธีการผลิต (METHOD OF PRODUCTION) และการจัดองค์การ (ORGANISATION) ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าในการผลิตสินค้าและบริการใหม่ที่ดีกว่า

2. ความรู้ทำให้ผลตอบแทนต่อการลงทุนสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลย้อนกลับให้เกิดการสะสมความรู้ จึงมีความเป็นไปได้ที่ความรู้จะก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนของการลงทุน ซึ่งนำไปสู่การขยายตัวอย่างต่อเนื่องของอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

3. ความรู้ความสามารถก่อให้เกิดผลแพร่กระจาย (SPILL OVER) จากบริษัทหนึ่งหรืออุตสาหกรรมหนึ่งไปสู่อุตสาหกรรมอื่น หรืออุตสาหกรรมอื่นได้

4. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้ประสิทธิภาพต่อหน่วยของทุน (MARGINAL PRODUCTIVITY OF CAPITAL) เพิ่มขึ้นได้โดยมีกระบวนการ และปัจจัยต่าง ๆ คือ การศึกษา การฝึกอบรมแรงงาน การลงทุนในการวิจัย และพัฒนา การสร้างโครงสร้างการจัดการใหม่ และการจัดองค์กร

5. การนำเอาความรู้ในฐานะปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่งเข้าไปอยู่ฟังก์ชันการผลิต ร่วมกับปัจจัยการผลิตดั้งเดิมนั้นไม่ใช่สิ่งที่กระทำได้ง่าย ทั้งนี้ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ

5.1 ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของปัจจัยการผลิตดั้งเดิมทุกอย่าง คือ ความขาดแคลนหรือหาได้ยาก (SCARCITY) แต่ความรู้ และข้อมูลข่าวสาร (INFORMATION) เป็นสิ่งที่มีอยู่มากมาย การมีขีดความสามารถในการใช้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งที่หาได้ยาก

5.2 เป็นสิ่งที่ไม่ง่ายนักในการเปลี่ยนรูปความรู้ให้เป็นวัตถุ หรือสินค้าสำหรับการซื้อขายแลกเปลี่ยนความรู้บางอย่างให้สามารถผลิตได้ง่าย และจำหน่ายในราคาถูกให้แก่ผู้ใช้ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งมีความโน้มเอียงที่จะขัดแย้งกับหลักการการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล (PRIVATE OWNERSHIP) ความรู้บางอย่างไม่สามารถถ่ายทอดไปสู่บุคคล องค์กรหรืออุตสาหกรรมได้หากไม่มีการสร้างเครือข่าย การฝึกอบรมอย่างเป็นระบบระหว่างกัน นอกจากนี้ความรู้บางอย่างยังมีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะ (PUBLIC GOODS) ด้วย

นอกจากพัฒนาทฤษฎีใหม่แห่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นที่มาของสังคมเศรษฐกิจความรู้แล้ว ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพิจารณา และถกเถียงถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ (MAJOR TRANSFORMATION) โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICTs) ให้เป็นตามลำดับความสำคัญทางเศรษฐกิจ และสังคมในการพัฒนาสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้เกิดสังคมสารสนเทศ หรือระบบเศรษฐกิจสารสนเทศ (INFORMATION SOCIETIES OR INFORMATION ECONOMIES) ตามที่นักวิชาการบางคน เช่น มาซูลป์ (MACHULP) และโพแรต (PORAT) ได้เรียกชื่อดังกล่าวในปี ค.ศ.1962 และ ค.ศ.1984ตามลำดับ ซึ่งต่อมาสังคมสารสนเทศได้พัฒนามาเป็นสังคมความรู้ (KNOWLEDGE SOCIETIES) ดังนั้น จึงถือว่า ICTs เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นที่มาของการเกิดสังคมเศรษฐกิจความรู้นับตั้งแต่เกิดการปฏิวัติ ICTs (ICT REVOLUTION) ตั้งแต่ ค.ศ.1969 เป็นต้นมา

กล่าวโดยสรุปแล้ว สังคมเศรษฐกิจความรู้ซึ่งมีที่มาจากทฤษฎีใหม่แห่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าของ ICTs นั้น สะท้อนให้เห็นว่า การถือกำเนิดของการพัฒนาตามแนวทางสังคมเศรษฐกิจความรู้เป็นความพยายามที่จะใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICTs) ในการก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบยั่งยืน โดยพื้นฐานแล้วสังคมเศรษฐกิจความรู้จึงเป็นเรื่องของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีระดับสูง โดยเฉพาะ ICTs อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาและขยายขอบเขตของความรู้ และสังคมเศรษฐกิจความรู้ออกไปอย่างกว้างขวาง การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจความรู้ได้มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาแบบยั่งยืน ทั้งด้านการบริหาร การจัดการ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และได้มีความพยายามที่จะพัฒนาความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการ

วางแผนในสังคม และได้มีความพยายามที่จะพัฒนาความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการวางแผนในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้ ความรู้ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสาขาต่าง ๆ เช่น ภาคเกษตร สิ่งแวดล้อม ภาคการเงินการธนาคาร สาธารณสุข ฯลฯ องค์การระหว่างประเทศบางแห่ง เช่น ธนาคารโลก ถือว่าเศรษฐกิจ ความรู้คือยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ในโลกปัจจุบัน และอนาคต

ปัจจุบันมีคำที่ใช้เรียกระบบเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้กับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมอยู่มากมาย คำหลายคำอาจหมายถึงสิ่งเดียวกันแต่เรียกแตกต่างกันไป ในขณะที่คำบางคำอาจหมายถึง แนวคิด (CONCEPT) และระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง ทั้งนี้ เพราะปัจจุบันยังไม่มีมีการกำหนดศัพท์ (TERM) และความหมายของศัพท์ที่ชัดเจน ในขั้นนี้ ผู้เขียนได้ประมวลคำต่าง ๆ และแบ่งคำเหล่านั้นออกเป็น 4 กลุ่ม ตามความหมาย และลักษณะสำคัญของศัพท์ (TERM) นั้น ๆ

1. กลุ่มที่ 1 ได้แก่ คำว่า KNOWLEDGE - BASED ECONOMY ซึ่งมีชื่อเรียกอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น KNOWLEDGE - BASED SOCIETIES, KNOWLEDGE ECONOMY, PERSONALISED ECONOMY, NEW BOLBAL ECONOMY, LEARNING ECONOMY, FLEXIBLE SPECIALISATION ฯลฯ โดยกลุ่มที่ 1 ส่วนใหญ่หมายถึง KNOWLEDGE - BASED ECONOMY อันได้แก่ การที่ความรู้ (KNOWLEDGE) เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาแบบยั่งยืน ในขณะที่ยังไม่ได้มีการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยอย่างเป็นทางการในขณะนี้ ผู้เขียนจึงขอใช้ชื่อสังคมเศรษฐกิจความรู้ในบทความนี้ ชื่อ ภาษาไทยอื่น ๆ เช่น สังคมความรู้ และสังคมเศรษฐกิจวิทยาการ (เป็นชื่อที่ผู้เขียนใช้ในการเขียนบทความเมื่อปี 2540)

2. กลุ่มที่ 2 ได้แก่ THE NEW ECONOMY หรือระบบเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งก็มีชื่อเรียกอื่น ๆ อีก เช่น DIGITAL ECONOMY, INERNET ECONOMY และ IMPULSE ECONOMY ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องความซ้ำซ้อน และความแตกต่างระหว่าง KNOWLEDGE - BASED ECONOMY กับ NEW ECONOMY ยังมีความชัดเจนเพียงระดับหนึ่ง แต่ก็มีความแตกต่างกันอยู่สมควร โดย NEW ECONOMY ได้มีการกล่าวถึงมิติด้านนโยบายเศรษฐกิจศาสตร์มหภาคเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยพอสมควร

3. กลุ่มที่ 3 ได้แก่ INFORMATION SOCIETY หรือสังคมสารสนเทศ ซึ่งบางคนอาจเรียกว่า INFORMATION ECONOMY ซึ่งเป็นคำที่แพร่หลายมากในช่วงต้นทศวรรษที่ 1999 เป็นต้นมา รวมทั้งแนวความคิดเรื่อง INFORMATION SUPER HIWAY ด้วย สังคมสารสนเทศมีความหมายถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICTs) ในระบบเศรษฐกิจ บริษัท องค์กร และปัจเจกบุคคลต่าง ๆ

4. กลุ่มที่ 4 ได้แก่ E - COMMERCE หรือพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหมายถึง การทำธุรกรรมหรือธุรกิจต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต ความเข้าใจในเรื่องพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีความชัดเจนพอสมควร พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมเศรษฐกิจความรู้ และระบบเศรษฐกิจใหม่

5. กลุ่มที่ 5 ได้แก่ KNOWLEDGE - BASED INDUSTRIES (KBI) หมายถึง อุตสาหกรรมที่มีพื้นฐานของความรู้

ข้อสมมติฐานสำคัญในการจำลองความสัมพันธ์ระหว่างความสุขและเศรษฐกิจพอเพียง
ง่าย ๆ นั้นมีอยู่สองอย่างคือ

1. ถ้าคนเราไม่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เราจะมีโลก
ครอบงำจิตใจ พุดง่าย ๆ ก็คือ เราจะห่วงอยู่ตลอดเวลาว่า ใครรวยกว่าเรา มีฐานะที่ดีกว่าเรา มีงานการ
ที่ดีกว่าเราทำ และเราจะไม่มีความสุขจนกว่าเราจะรวยเท่าคนอื่นเขา หรือคนอื่นนั้นจนเท่าเรา

2. There is no such thing as free lunch หรือแปลเป็นไทยก็คือไม่มีอะไรที่เรา
จะได้มาฟรีๆ ถ้าเราอยากจะมีเงินเท่าคนอื่นเขา ทางเลือกที่ดีและแน่นอนที่สุดคือการสละเวลาว่างมา
ทำงานมากขึ้น เพื่อที่จะได้มาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นไปด้วย

จากข้อสมมติฐานสองข้อนี้ ยกตัวอย่างคนสองคนชื่อนายคนแรกว่า นาย ก ส่วนนายคนที่
สองนั้นจะให้ชื่อว่า นาย ข ทั้งนาย ก และ นาย ข ต่างก็แต่งงานมีครอบครัวเหมือนกัน และทั้งสองเอง
ก็ทำงานอยู่ที่ทำงานเดียวกัน ตอนที่เริ่มงานด้วยกันนั้น ทั้งสองคนใช้เวลาทำงานกันคนละ 40 ชั่วโมง
ต่อสัปดาห์ และได้เงินเดือนกันคนละ 15,000 บาท (ซึ่งถ้าดูจากรูปภาพข้างล่างแล้ว จุดคุณภาพของ
ทั้งนาย ก และ นาย ข ก็จะมีอยู่ในกรอบฝั่งซ้ายบนสุด) นอกจากนี้แล้ว ทั้งสองคนก็ต่างรู้ว่า ตัวเองมี
ทางเลือกที่จะทำงานสัปดาห์ละ 50 ชั่วโมง เพื่อที่จะได้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้นมาอีกคนละ 3,000 บาท
เป็น 18,000 บาทต่อเดือน (จุดคุณภาพของทั้งนาย ก และ นาย ข ก็จะเปลี่ยนมาอยู่ในกรอบฝั่งขวา
ล่างสุด)

ตารางที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขและเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าทั้งสองไม่ดำเนินชีวิตตาม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

	นาย ก : ทำงานสัปดาห์ละ 40 ชม.	นาย ก : ทำงานสัปดาห์ละ 50 ชม.
นาย ข : ทำงานสัปดาห์ละ 40 ชม.	สุขเป็นอันดับ 2 สำหรับนาย ก สุขเป็นอันดับ 2 สำหรับนาย ข	สุขที่สุดสำหรับนาย ก แย่ที่สุดสำหรับนาย ข
นาย ข : ทำงานสัปดาห์ละ 50 ชม.	แย่ที่สุดสำหรับนาย ก สุขที่สุดสำหรับนาย ข	สุขเป็นอันดับ 3 สำหรับนาย ก สุขเป็นอันดับ 3 สำหรับนาย ข

ที่มา : ญัฐาณี เผ่าทวี 2550

สมมติว่าทั้งนาย ก และ นาย ข เริ่มทำงานกันคนละ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ถ้าทั้งสอง
คนไม่ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งสองจะห่วงอยู่ตลอดเวลาว่า อีกคนนั้นทำงาน
มากกว่า และจะได้เงินเดือนมากกว่าตนเอง เพราะฉะนั้น ทั้งนาย ก และ นาย ข ต่างก็มีแรงจูงใจพิเศษ
ที่จะทำงานมากยิ่งขึ้น เพื่อว่าอย่างน้อย ถ้าตัวเองได้ทำงานมากขึ้นแล้ว จะไม่มีทางที่ตัวเองจะจนกว่า
อีกคนอย่างแน่นอน เพราะฉะนั้นแล้ว ถ้าทั้งสองคนเริ่มทำงานกันคนละ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (จุด
คุณภาพซ้ายบนสุด) เป็นสิ่งที่แน่นอนว่าอีกไม่นาน ทั้งสองคนจะเริ่มเลือกทำงานมากขึ้น เพราะต่าง
คนต่างไม่อยากจะมียาได้น้อยกว่าอีกคนหนึ่ง สุดท้ายทั้งสองต้องมาทำงานกันคนละ 50 ชั่วโมงต่อ
สัปดาห์ (จุดคุณภาพขวาล่างสุด) (จุดคุณภาพนี้ถือเป็นจุดคุณภาพที่อยู่ตัวที่สุด เพราะว่าไม่ว่า นาย ก

และ นาย ข จะเริ่มจากจุดไหน สุดท้ายแล้วจะมาหยุดอยู่ตรงจุดนี้จุดดุลยภาพนี้ นักเศรษฐศาสตร์ทั่วไปเรียกๆ กันว่า Nash Equilibrium นั่นเอง ถ้าเราสังเกตเห็นผลลัพธ์ของความสุขของแต่ละคนในแต่ละกรอบ อาจจะสงสัยว่าทำไมความสุขของทั้งสองคนใน Nash Equilibrium ถึงน้อยกว่าความสุขของทั้งสองคนในจุดดุลยภาพอันแรกทางซ้ายบนสุด? การที่ทั้งสองคนเลือกที่จะทำงานเพิ่มมากขึ้นนั้น ควรจะหมายถึงความสุขที่เพิ่มขึ้นด้วยไม่ใช่หรือ? ทั้งนี้ ก็เป็นเพราะว่าเหตุผลแรกที่ทำให้ทั้ง นาย ก และ นาย ข พยายามทำงานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากทั้งสองไม่อยากจะได้เงินเดือนน้อยกว่าอีกคนหนึ่ง แต่หลังจากที่ทั้งสองเริ่มทำงานมากขึ้นแล้วนั้น กลับกลายเป็นว่า ทั้งสองก็ยังได้เงินเดือนที่เท่ากันอยู่ นั่นก็คือคนละ 18,000 บาทต่อเดือน ความสุขที่ต่างคนควรจะได้รับการที่ตัวเองมีเงินเดือนมากกว่าอีกคนก็หมดไป สิ่งที่ได้มาแทนคือ เงินที่เพิ่มขึ้นมาเดือนละ 3,000 บาท แลกมากับการที่ต้องเสียสละเวลาอยู่กับครอบครัว เพื่อน และคนที่เรารัก 40 ชั่วโมง หรือเกือบ 2 วันต่อเดือน ส่วนจุดดุลยภาพอื่นนั้น (จุดดุลยภาพขวาบนสุดกับจุดดุลยภาพซ้ายล่างสุด) เราไม่จำเป็นต้องพูดถึง เพราะไม่ว่าอย่างไรทั้งนาย ก และ นาย ข ก็จะมาหยุดอยู่ตรง Nash Equilibrium อยู่ดี แต่ถ้าทั้งสองคนดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงล่ะ? อย่างแรกเลย ทั้งนาย ก และ นาย ข จะไม่มีเหตุผลที่ต้องเอาตัวเองไปเปรียบเทียบกับคนอื่น ทั้งสองจะเลือกทำงานแต่พอควร ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป Nash Equilibrium จะย้ายมาอยู่ที่จุดซ้ายบนสุด หรือที่ทั้งสองทำงานกันคนละ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่ถ้าสมมติว่าแค่ นาย ก คนเดียวเท่านั้นที่ยึดมั่นกับการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง? Nash Equilibrium จะย้ายมาอยู่ที่จุดซ้ายล่างสุด (นาย ข ทำงานสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมง แต่ว่า นาย ก ยังทำงานสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมง (หากแต่ว่าผลลัพธ์ของความสุขของนาย ก จะไม่ลดลงไปตามความสุขที่เพิ่มขึ้นของนาย ข เพราะฉะนั้นนาย ก ยึดมั่นในความพอเพียงเป็นหลัก ในสายตาคุณผู้อ่านทุกท่าน อาจจะคิดว่าจุดดุลยภาพนี้ดีที่สุด เพราะมีแต่ได้ ไม่มีเสีย แต่ว่า Nash Equilibrium นี้ เป็นจุดดุลยภาพที่ค่อนข้างเปราะบาง เป็นเพราะคนเราส่วนใหญ่ นั้น อาจจะยอมรับความคิดและยอมที่จะปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าปกติ ถ้าทุกคนที่เขารู้จักทำเช่นเดียวกันกับเขาทั้งหมด และอาจจะยอมรับน้อยกว่า ถ้าเขาเป็นแค่คนเดียวที่อยู่อย่างพอเพียง สุดท้ายแล้ว จะไม่มีการรับประกันว่า นาย ก จะใช้ชีวิตอย่างพอเพียงไปตลอด และมีสิทธิที่ Nash Equilibrium จะย้ายไปอยู่ที่จุดขวาล่างสุด ซึ่งเป็นจุดที่แย่ที่สุดสำหรับคนในสังคมโดยรวม

สรุปได้ว่า ความสุขส่วนรวมจะสูงที่สุดต่อเมื่อคนส่วนใหญ่ยึดมั่นกับการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง แต่สิ่งที่จะทำให้สังคมแตกและกลับไปเป็นสังคมที่มีการใช้เศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นหลักนั้นคือ จำนวนคนที่ไม่ยึดมั่นกับการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียงต่อจำนวนประชากรทั้งหมด เพราะถ้าจำนวนคนที่ไม่ยึดมั่นกับการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียงมีอยู่มาก อัตราความเสี่ยงที่การขับเคลื่อนแนวทางการคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง จะไม่ยั่งยืนนั้นจะสูงตามกันไป ปัญหาสำคัญคือ เราควรจะทำอย่างไรให้คนส่วนใหญ่หันมายึดมั่นกับการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง

ประวัติความเป็นมาของวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

ความเป็นมาของวัดศรีประดู่

แต่เดิมมาบ้านดู่ยังไม่มีวัดชาวบ้านคู่ต้องอาศัยวัดของหมู่บ้านอื่นเพื่อบำเพ็ญกุศลในเทศกาลต่าง ๆ ทำให้ไม่สะดวกด้วยประการทั้งปวง เพราะแต่ละวัดห่างไกลจากบ้านดู่มาก พอสมควร ถนนหนทางในสมัยก่อนก็ลำบาก ยิ่งช่วงฤดูฝนยิ่งมีความลำบาก เมื่อหลังจากกึ่งพุทธกาลปีพุทธศักราช 2508 มีบุคคลสองคนมีวิญญูเป็นบุคคลที่มีอุดมการณ์ ชอบในการทำบุญกุศลเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามีความคิดตรงกันอยากจะตั้งวัดภายใน บ้านดู่ขึ้นโดยมองเห็นว่าพื้นที่ป่าช้าเก่าของหมู่บ้าน ซึ่งปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าเป็นที่ชุกซ่อนสุมของเหล่ามิฉนาศิพ น่าจะปรับปรุงและพัฒนาเพื่อตั้งเป็นวัดได้ พ่อใหญ่บุญ ทองมี พ่อใหญ่มา จอมพระบุตร และพ่อใหญ่โฮม บุญจรัส จึงชวนกันไปปรึกษาหารือพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่วัดต่าง ๆ ในเมืองอุบลฯ เช่น พระครูนวมารมโกวิท เจ้าอาวาสวัดมหาวนาราม พระครูกิตติยาภรณ์โกศล เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานีในสมัยนั้น และพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ต่างสนับสุนนอนุโมทนาเห็นดีเห็นชอบด้วย ประชุมชาวบ้านเลือกบุคคลที่เป็นแกนนำในการตั้งวัด ประกอบไปด้วยพ่อใหญ่บุญ ทองมี ผู้ใหญ่บ้านเพชร สายเสียง คุณประสิทธิ์ รากเงิน ครูใหญ่สุข หอมสิน แพทย์คำภา จอมพระบุตร พ่อใหญ่ไชโย สิทธิจินดา พ่อเดือน สิทธิจินดา พ่อทองดี สอนอาจ พ่อเก่า แสงทอง

หน้าที่คณะแกนนำเบื้องต้นได้ศึกษาตรวจสอบพื้นที่ที่จะสร้างวัดให้ ชัดเจนว่าเนื้อที่เพียงพอตามพระราชบัญญัติสงฆ์ให้จัดตั้งวัด จึงศึกษาขั้นตอนในการดำเนินการติดต่อประสานงานกับทางราชการฝ่ายบ้านเมือง และฝ่ายสงฆ์หาทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคอันจะเกิดขึ้นในวันข้างหน้า เรียกกรรมการแกนนำชุดนี้ว่า "ชุดเตรียมการ" เริ่ม ดำเนินการ

ต้นปีพุทธศักราช 2511 เริ่มดำเนินการโดยการประชุมชาวบ้าน แจ้งผลดำเนินการของชุดเตรียมการให้ทราบและที่ดินแปลงนี้ได้ถูกยกให้เป็น สำนักสงฆ์กรรมการฝ่ายเตรียมสถานที่ก่อสร้างเสนาสนะ

มีหน้าที่เชิญชวนชาวบ้านดู่ทั้งหญิง - ชาย ปราบพื้นที่เพื่อก่อสร้างเสนาสนะอันประกอบไปด้วย ผู้ใหญ่บ้านเพชร สายเสียง เป็นหัวหน้า พ่อบุญไชโย สิทธิจินดา พ่อเดือน สิทธิจินดา พ่อใหญ่สีทองดี พ่อใหญ่เก้ง ฉัตรสุวรรณ พ่อผุย ยืนยาว พ่อทองสา บุญนิ่ม พ่อขำ นาจาน พ่อบัวลา บัวสด กรรมการฝ่ายก่อสร้างเสนาสนะ

มีหน้าที่จัดหาวัสดุที่จะนำมาก่อสร้าง วางแผนผังทำการก่อสร้างเสนาสนะอันประกอบไปด้วย คุณประสิทธิ์ รากเงิน เป็นหัวหน้า พ่อทองดี สอนอาจ (นายช่าง) พ่อสุดตา คงดี พ่อเหมือน จำปา พันธุ์ ช่างทองพันธ์ หมายดี ช่างเนียร ฟองทอง และชาวบ้านดู่ที่มีฝีมือในการก่อสร้าง ได้เริ่มลงมือดำเนินการตั้งแต่มีนาคม พ.ศ. 2511 คณะสงฆ์และชาวบ้านดู่มีความพร้อมเพียง สมัครสมานสามัคคี ร่วมกำลังกายกำลังใจ กำลังความคิด จนในเดือนต่อมาก็สามารถสร้างศาลาโรงธรรมขึ้นได้หนึ่งหลังเป็นศาลาไม้มุง สังกะสี พื้นยกสูงประมาณ 50 เซนติเมตร ลาดพื้นด้วยปูนซีเมนต์ กั้นฝากระดาน ด้านหลังใช้ประกอบพิธีทางศาสนา เช่น การทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ เมื่อชาวบ้านดู่ได้สร้างเสนาสนะศาลาโรงธรรมแลกุฏิเพียงพอสมควรแล้วชาวบ้าน จึงพร้อมใจกันไปนิมนต์ระสงฆ์สามเณรจากวัดต่างๆ ในเมืองอุบลมาจำพรรษาในปีนั้น พระสรวงกับคณะมาจากวัดทองนพคุณ พระนารีกกับคณะมาจากวัด

สารพัฒน์ภิก พระภิกษุสามเณรจากวัดอื่น ๆ อีกส่วนหนึ่ง พอใกล้วันเข้าพรรษา ชาวบ้านได้ประชุมกัน มีความเห็นว่าพระภิกษุที่มาอยู่วัดศรีประดู่ในขณะนั้นมีแต่พระผู้น้อย คงไม่สามารถนำชาวบ้าน ดำเนินการตั้งวัดให้สำเร็จได้ จึงได้พร้อมใจกันไปนิมนต์พระครูกิตติยาภรณ์โกศล เลขานุการเจ้าคณะ จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งอยู่วัดมหาวนารามมาเป็นพระประธาน สงฆ์ในครั้งกระนั้นก็มีพระภิกษุสามเณร จำพรรษาในปี พ.ศ. 2511 รวมทั้งสิ้น 20 รูป นับว่ามีความสำเร็จในการดำเนินงานขั้นหนึ่ง

พระประธานองค์แรก พระประธานองค์แรกมีศรัทธาสร้างถวายโดย พ่อครูสุวิทย์ - แม่ครู อุตร โคตรมงคล และญาติ อุทิศส่วนกุศลให้คุณตาเที่ยง - คุณยายคำ มั่งสิน บิดามารดา เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2511 ในปีพุทธศักราช 2512 พระครูกิตติยาภรณ์โกศล ประธานสงฆ์พร้อมด้วยพ่อใหญ่ปู่ทองดี สอนอาจ ได้มีศรัทธาสร้าง "พระสังกัจจายณ์" ประดิษฐานไว้ในหอรบหว่าง กุฏิธรรมกุฏิ กับ กุฏิบุญพูล สร้างเสร็จได้นำแผ่นหินอ่อนมาติดไว้บนฝาผนังด้านหน้าของพระสังกัจจายณ์ มีข้อความกำหนดวันทำบุญประจำปี (บุญมหาชาติ) ดังนี้

โดยมติที่ประชุมกำหนดให้จัดงานบุญมหาชาติประจำปี เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของพุทธบริษัท วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 เทศน์มาลัยหมื่นมาลัยแสน สวดไชยน้อย ไชยใหญ่ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 4 เทศน์มหาชาติตลอดวัน ในปีเดียวกันเมื่อออกพรรษาแล้ว นางทองศรี ญาติของแม่บุญมี สอนอาจ ได้นำเงินมาทอดได้ปัจจัยมาถวายส่วนหนึ่ง พ่อทองดี และแม่บุญมี สอนอาจ ได้บริจาคเพิ่มเติมอีก ส่วนหนึ่ง "สร้างหอรบขัง" สร้างไว้ตรงด้านหน้ากุฏิบุญ - พูล พ่อทองดี สอนอาจเป็นช่างก่อสร้างเอง

ในปีต่อมาพ่อทองดี สอนอาจได้ตั้งแก่กรรม แม่บุญมี สอนอาจ พร้อมด้วยลูก ๆ ได้สร้างศาลาขึ้นหลังหนึ่งอยู่ด้านหน้าของบุตรธรรมกุฏิ และหอพระสังกัจจายณ์ เป็นการอุทิศส่วนกุศลให้พ่อทองดี และสร้างที่เก็บอัฐิของพ่อทองดี ไว้ในศาลาแห่งนี้ด้วย ศาลาหลังนี้สร้างเมื่อพุทธศักราช 2515 ได้ชื่อว่า "ศาลาสอนอาจ" ช่างที่ทำการก่อสร้าง ชื่อนายรอด ปัดภัย

ศาลาพระไผ่สาสน์ สร้างขึ้นโดยแนวความคิดของพระครูกิตติยาภรณ์โกศล ประธานกรรมการฝ่ายสงฆ์ (ปัจจุบันคือพระเทพกิตติมุนี เจ้าอาวาสวัดมหาวนาราม พระอารามหลวงและเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี) ร่วมกับพ่อใหญ่ปู่ทองดี ธรรมการและชาวบ้านผู้สร้างศาลาแดงอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีความตั้งใจจะสร้างพระไผ่สาสน์ (พระนอน) ไว้ภายในศาลาแห่งนี้ครั้งแรกในการสร้างศาลาใช้เสาปูนในท่อนล่าง ต่อด้วยเสาไม้ท่อนบน ยกกว้างวางโรงมุงหลังคา ด้วยสังกะสียังไม่ได้ก่อฝาผนัง ก่อนเริ่มต้น ฤดูฝนของปีเดียวกัน เกิดวาตภัยพัดหลังคาศาลาโครงหลังคาทั้งหลังล้มลง สังกะสีชื่อ แป้ คร่า เสียหายอย่างมาก ปี พ.ศ. 2514 จึงได้หาทุนสร้างใหม่หล่อเสาปูนตลอดต้น ยกกว้างวางโครงมุงหลังคาสังกะสีเหมือนเดิม แต่ก็สร้างได้แค่นั้นเพราะหมดทุนดำเนินการ

การได้รับอนุญาตให้ตั้งวัดในพระพุทธศาสนา ในปีพุทธศักราช 2518 ก็ได้รับอนุญาตให้เป็นวัดโดยสมบูรณ์ถูกต้องตามกฎหมายโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และกระทรวงศึกษา เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2518 นามว่า "วัดศรีประดู่" ซึ่งได้ตัดคำต่อท้ายของคำว่า "ทรงธรรม" ออก เพราะ ชื่อว่า ศรีประดู่ทรงธรรม ไปซ้ำกับวัดพระอารามหลวง จึงเหลือชื่อว่า "วัดศรีประดู่" ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเมื่อวัดสมบูรณ์ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว พระครูกิตติยาภรณ์โกศลจึงได้ไปนิมนต์ "พระปลัดผิน อธิญาณ" จากวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดศรีประดู่ ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2519 และ

ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2519 เริ่มปฏิบัติงานในหน้าที่เจ้าอาวาส ได้สร้างโบสถ์ชั่วคราวชั้น 1 เพื่อสะดวกในการลงอุโบสถของพระภิกษุและอุปัชฌาย์ในปี พ.ศ. 2519 คุณพ่อปลัดสุวรรณ์ โสวรรณ พร้อมด้วยภรรยา บุตร มีศรัทธาสร้างเมรุเผาศพแบบชั่วคราวหนึ่งหลัง แม่นาง แก้วเสนา พร้อมด้วยบุตร มีศรัทธาสร้างศาลานาบุญ (ศาลาคู่เมรุ) 1 หลัง เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้พ่อชื่น แก้วเสนา สามีนผู้ล่วงลับ ชื่อ "ศาลาแก้วเสนา" ในปีต่อมา คุณชาญศักดิ์ เจ้าของห้องอาหารซีซอนำเงินมาทอดวัดศรีประดู่ได้ปัจจัยส่วนหนึ่งและชาวบ้านได้ร่วมบริจาค ปัจจัยอีกจำนวนหนึ่งสร้างโรงครัว และหอฉัน ทางด้านทิศใต้ ในปี พ.ศ. 2521 ได้เกิดอุทกภัยน้ำท่วมใหญ่ วัดระดับน้ำได้ประมาณ 3 - 4 เมตร จึงยุติการก่อสร้าง ปี พ.ศ. 2522 ได้เตรียมการจัดทำแบบแปลนแผนผัง สร้างอุโบสถถาวรขนาดกว้างประมาณ 18 เมตร ยาว 48 เมตร วางศิลาฤกษ์เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2522 เริ่มลงมือสร้างเดือน มกราคม พ.ศ. 2523 เขียนแบบแปลนโดยอาจารย์อานวย ชาริรัตน์ และควบคุมการก่อสร้างด้วยตัวเอง ช่วงก่อสร้างคือ นายสงบ นิสากัย หลังคาเทศอนกริต มุงกระเบื้องเคลือบดินเผา พื้นโบสถ์เทศอนกริต ปูด้วยหินอ่อน กั้นฝาด้วยอิฐฉาบปูน ด้านหลังอุโบสถทางทิศตะวันตกก่อสร้างเป็นพระธาตุพนมจำลอง หมดงบประมาณการก่อสร้างประมาณ 18,000,000 บาท (สิบแปดล้านบาทถ้วน) ปัจจุบันยังสร้างไม่แล้วเสร็จ ในช่วงระยะเดียวกันมีพระภิกษุสามเณรในวัดเพิ่มมากขึ้นเสนาสนะไม่เพียงพอต่อการอยู่อาศัยชาวบ้านจึงพร้อมใจกันบริจาคเงินจำนวนประมาณ 8,000 บาท มอบให้พ่อใหญ่สี ทองดี พ่อใหญ่บุญ ทองมี พ่อครูใหญ่ทา พันธุ์เพ็ง ไปซื้อบ้านมาหลังหนึ่งจากอำเภอศรีเมืองใหม่ สร้างเป็นกุฏิหลังที่ 7 ในวัดศรีประดู่ (ซึ่งสร้างในพื้นที่เนื้อประดู่ด้านหน้าวัด) ชื่อว่า "กุฏิสามัคคี" ในระหว่าง พ.ศ. 2527 - 2529 เจ้าอาวาสพร้อมชาวบ้านได้จัดหาทุนมาสร้างต่อเติมศาลา พระโศภนจนสำเร็จ แต่ยังสร้างพระโศภนไม่สำเร็จตามความประสงค์ เพราะขาดทุนทรัพย์เพียงพอแต่ใช้เป็นที่พักพิงกุศลและประกอบพิธีทางศาสนาเท่า นั้น (ศาลาโรงธรรมหลังเก่าเริ่มแรกตั้งวัดได้ร้อยถอน) ในปีเดียวกัน คุณแม่ถนอม จันทนป และชาวคณะกรุงเทพ พร้อมด้วยชาวบ้านได้สร้าง พระประธานในโบสถ์โดยจำลองรูปแบบ "พระพุทธชินราช" ซึ่งมีขนาดหน้าตักกว่า 107 นิ้วขึ้น มีการลงรักปิดทองทั้งองค์พระ และแท่นพระ ต่อมาคุณแม่อรพิน คุณพ่อแพทย์คำภา จอมพระบุตร พร้อมด้วยบุตรธิดามีความศรัทธา สร้างประติมากรรมเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชีวิตของตน และอุทิศส่วนกุศลให้แก่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณ เจ้าอาวาสได้มุ่งเน้นพัฒนาวัดศรีประดู่ให้มีความก้าวหน้าให้เหมาะสมกับเป็น วัดในเขตเทศบาลเมืองได้เริ่มก่อสร้างเสนาสนะภายในวัดดังนี้ พ.ศ. 2533 ได้ดำเนินการก่อสร้างกุฏิ 1 หลัง ขนาดความกว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร ลักษณะทรงไทย 2 ชั้น เสาเทศอนกริตเสริมเหล็ก คานเทศอนกริตเสริมเหล็ก โครงหลังคาไม้เนื้อแข็ง หลังคามุงกระเบื้อง สิ้นเงินก่อสร้าง 1,200,000 บาท (หนึ่งล้านสองแสนบาทถ้วน) พ.ศ. 2533 ได้ดำเนินการก่อสร้างกุฏิ 1 หลัง ขนาดความกว้าง 7 เมตร ยาว 15 เมตร ลักษณะทรงไทยประยุกต์ 2 ชั้น เสาและคานเทศอนกริตเสริมเหล็ก หลังคาโครงเหล็กและมุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ใหญ่ สิ้นเงินค่าก่อสร้าง 1,530,000 บาท (หนึ่งล้านห้าแสนสามหมื่นบาทถ้วน) พ.ศ. 2533 - 2538 ได้ดำเนินการก่อสร้างอุโบสถ 1 หลัง ขนาดความกว้าง 18 เมตร ยาว 48 เมตร ลักษณะทรงไทยประยุกต์ ก่อสร้างลักษณะพิเศษ เทศอนกริตเสริมเหล็กทั้งหลัง พื้นปูด้วยหินอ่อน หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบดินเผา ด้านหลังอุโบสถสร้างพระธาตุพนมจำลองขนาด ความสูง 29 เมตร ปัจจุบันยังไม่แล้วเสร็จ สิ้นงบประมาณในการก่อสร้าง 18,000,000 บาท (สิบแปดล้านบาทถ้วน) พ.ศ. 2535 ได้ดำเนินการ

ก่อสร้างกุฏิ 1 หลัง ลักษณะทรงไทยประยุกต์ 2 ชั้น ชั้นล่างเทคอนกรีตเสริมเหล็กขัดหินอ่อน ชั้นบนสร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง ขนาดความกว้าง 10 เมตร ยาว 30 เมตร หลังคามุงด้วยกระเบื้อง และได้รับการอนุเคราะห์ จากคุณณเรศ (ป่าไม้เขตอุบลราชธานี) ได้ซื้อไม้เนื้อแข็งถวายวัดในการสร้าง และคุณรัชนี้ ตั้งกิจบำรุง ได้ซื้อบ้านจากอำเภอลิขันธ์ มาร่วมสร้างเป็นกุฏิหลังเดียวกัน ให้ชื่อว่า "อาคารเอนกประสงค์" สิ้นงบประมาณในการก่อสร้าง 1,800,000 บาท (หนึ่งล้านแปดแสนบาทถ้วน) พ.ศ. 2536 ดำเนินการก่อสร้างกุฏิรับรอง 1 หลัง ขนาดความกว้าง 8 เมตร ยาว 20 เมตร 2 ชั้น ชั้นล่างประยุกต์ทำเป็นห้องน้ำ 30 ห้อง ชั้นบนพื้นเทคอนกรีตเสริมเหล็กขัดด้วยหินอ่อน หลังคามุงด้วยกระเบื้อง สิ้นงบประมาณในการก่อสร้าง 1,500,000 บาท (หนึ่งล้านห้าแสนบาทถ้วน)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พระภิกษุสามเณร มีความสมัครสมานสามัคคี ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ปฏิบัติศาสนกิจสม่ำเสมอให้ความร่วมมือกับชาวบ้านเป็นอย่างดี นำชาวบ้านบำเพ็ญกุศลเป็นประจำตามประเพณีที่ได้เคยปฏิบัติกันมา ทายกทายิกา ญาติโยมชาวบ้านมีความเลื่อมใสศรัทธาพากันเข้าวัดบำเพ็ญกุศลเป็นจำนวนมาก วันสีลวันพระมาจำศีลมิได้ขาด ดังที่ประจักษ์แก่สายตาของสาธุชนมาโดยตลอด

ต้นปี พ.ศ. 2539 พระครูสิริพัฒนวิมลเริ่มอาพาธ ไม่สามารถที่จะปฏิบัติศาสนกิจได้เต็มกำลัง กอปรกับช่วงนั้นพระภิกษุที่อยู่ใกล้ขัด เช่น พระมหาวชิตรัตนเรศ วุฑฒิมโฆ และพระดำเนิน ปภาโส ได้เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจ ทำให้ขาดกำลังในการพัฒนาวัด ดังนั้นคุณพ่อสุวิทย์ โคตรมงคล คุณพ่อเสริม ชาริรัตน์ คุณพ่อเก่า แสงทอง คุณพ่อสุดตา คงดี จึงได้พากันไปกราบนมัสการพระเดชพระคุณ หลวงพ่อพระเทพกิตติคุณ เจ้าอาวาสวัดมหาพนาราม (พระอารามหลวง) เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานีได้กราบเรียนวัตถุประสงค์เพื่อขอพระภิกษุสามเณรมา จำพรรษาที่วัดศรีประดู่ จำนวน 21 รูป ต่อมาได้ไปกราบนิมนต์พระครูธรรมธรรจัญญ์ ถิรธมโม มาเป็นรองเจ้าอาวาส และได้ไปกราบนิมนต์พระมหาเจตนเรศ วุฑฒิมโฆ และพระดำเนิน ปภาโส มาเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส เพื่อให้งานของวัดดำเนินการต่อไป ชาวบ้านได้สืบสานพัฒนาวัดไปตามเจตนารมณ์ของท่านเจ้าอาวาส โดยได้ก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัด ซึ่งได้รับความร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจ จากพุทธบริษัท ทายก ทายิกา มีจิตศรัทธาได้ร่วมกันสร้างถาวรวัตถุ ดังนี้ พ.ศ. 2539 สร้างเมรุเผาศพ โดยการบริจาคทุนทรัพย์ของชาวบ้านคู่ สิ้นงบประมาณการก่อสร้าง 750,999 บาท (เจ็ดแสนห้าหมื่นเก้าร้อยเก้าสิบเก้าบาทถ้วน) พ.ศ. 2540 ร.ต.ต.หญิงยาใจ ฉายะบุตร มีศรัทธาสร้างศาลาอู่เมรุ สิ้นเงินในการก่อสร้างทั้งสิ้น 500,000 บาท (ห้าแสนบาทถ้วน) ให้ชื่อว่า "ศาลาเย็นใจ" พ.ศ. 2540 สร้างกำแพงวัดทางด้านทิศใต้ ความยาว 82 เมตร สิ้นงบประมาณในการก่อสร้าง 270,000 บาท (สองแสนเจ็ดหมื่นบาทถ้วน) สร้างหอระฆัง 1 หลัง สิ้นงบประมาณในการก่อสร้าง 350,000 บาท (สามแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) โดยมี ร.ต.ต.หญิงยาใจ ฉายะบุตร ให้ทุนในการก่อสร้าง 200,000 บาท (สองแสนบาทถ้วน) ชาวบ้านคู่บริจาคสมทบจำนวน 150,000 บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) สร้างศาลาหอฉัน 1 หลัง ได้ทุนจากคณะผ้าป่าสามัคคี คณะข้าราชการป่าไม้เขตป่าไม้จังหวัดอุบลราชธานี ข้าราชการป่าไม้จังหวัดศรีสะเกษ นำโดย คุณสารโคตรมงคล จำนวนเงินที่ได้ 48,300 บาท (สี่หมื่นแปดพันสามร้อยบาทถ้วน) ชาวบ้านคู่บริจาคสมทบเป็นจำนวนเงิน 23,000 บาท (สองหมื่นสามพันบาทถ้วน) คณะ อ.ส.ม. ในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานีร่วมบริจาค 21,000 บาท (สองหมื่นหนึ่งพันบาทถ้วน) พ.ศ. 2542 คุณพ่อหมอนเียม คุณยายจันทร์เพ็ง คำภาฑู มีศรัทธาสร้างหอพระสังกัจจายน์จำนวน 1 หลัง เพื่อเป็นที่

ประดิษฐานหลวงพ่อบุญรอดที่พระสังกัจจายน์ ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญรอดที่ประดิษฐาน ได้สร้างไว้เมื่อปี พ.ศ. 2512 สิ้นงบประมาณในการก่อสร้าง 73,099 บาท (เจ็ดหมื่นสามพันเก้าสิบบาทถ้วน) พ.ศ. 2542 คุณพ่อบุญรอด คุณยายจันทร์เพ็ง คำภาบุ มีศรัทธาสร้างหอสุวรรณ ทางด้านทิศตะวันตก (ติดถนนบูรพาใน) จำนวน 1 หลัง สิ้นงบประมาณในการก่อสร้างจำนวน 400,000 บาท (สี่แสนบาทถ้วน) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากวัดเป็นวัดอุทิศบูรณะใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2534 - 2538 ต้นไม้ขนาดใหญ่ ทุกต้นได้ถูกโค่นลงจนสิ้น ซึ่งเดิมเคยเป็นป่าทึบหรือป่าช้าเก่า ปัจจุบันได้มีการปลูกต้นไม้เสริมขึ้นมากมาย เช่น ต้นทุเรียน ต้นไทร และไม้พุ่มไม้ประดับ เริ่มปลูกอย่างมาก เมื่อปี พ.ศ. 2540 ศิลปกรรม ศิลปะที่คงไว้ที่ความเป็นเอกลักษณ์ไทย คือ มุมของกุฏิเป็นทรงไทย ศิลปะทรงลวดลายไทยทางพุทธศาสนาภายในอุโบสถหลังใหม่ เป็นภาพวาดเขียนด้วยสีน้ำ และที่สำคัญด้านหลังอุโบสถได้สร้างหุ่นพระธาตุพนมขึ้นด้วยลายกระเบื้อง เคลือบได้อย่างสวยงามเป็นที่สะดุดตาของผู้พบเห็น หลังคาเมรุ และหอรบซึ่งหลีกด้วยศิลปะลายไทยที่อ่อนช้อยและสวยงามมาก

วัดกับชุมชน ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งวัดเมื่อปี พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา ด้วยศรัทธาของชาวบ้านคู่ต่อพุทธศาสนาอยู่แล้วจึงให้วัดเป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจให้กับญาติโยมอยู่เสมอให้มีการเทศน์สั่งสอนญาติโยมทุกวัน ตอนเย็น เวลา 16.00 น. ของทุกวันญาติโยมทั้งหลายจะได้รับฟังและได้หลักการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามลักษณะตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เช่น "ฆราวาสธรรม" เป็นต้น ฉะนั้น จึงจะเห็นว่าในวันพระทุกวันพระจะมีอุบาสก อุบาสิกา ญาติโยมได้ออกไปปฏิบัติธรรมกันมากพอสมควร

วิสัยทัศน์ของวัดในอนาคต วัดศรีประจักษ์แห่งนี้แต่เดิมเป็นสถานที่พำนักของพระภิกษุสามเณรที่ศึกษาจาก โรงเรียนปริยัติธรรมหรือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งทางฝ่ายโลกและฝ่ายธรรม จะสามารถให้คำปรึกษาและสามารถแก้ปัญหาให้กับชุมชนได้ และเป็นที่พึ่งทางใจกับชาวบ้านและพุทธศาสนิกชนได้อย่างแท้จริง

บทสรุป วัดศรีประจักษ์ ตั้งอยู่ในหมู่บ้านคู เลขที่ 76 ถนนบูรพานอก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ โดยเริ่มก่อสร้างเป็นสำนักสงฆ์ในปีพุทธศักราช 2511 ในระยะแรกมีชื่อว่า "วัดศรีประจักษ์ธรรม" มีพระครูกิตติยาภรณ์โกศล เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานีเป็นประธานฝ่ายสงฆ์และมีสถานะเป็นวัดที่ถูกตั้งตามกฎหมายเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2518 ซึ่งมีเจ้าอาวาสวัดศรีประจักษ์รูปแรก คือ "พระปลัดผิน อธิญาโณ" ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519 มีอาณาเขตของวัดดังนี้

ทิศเหนือ ยาว 3 เส้น 10 วา จรดถนนบูรพาใน

ทิศใต้ ยาว 3 เส้น 10 วา จรดที่ดินจัดสรร

ทิศตะวันออก ยาว 3 เส้น 10 วา จรดที่เอกชน

ทิศตะวันตก ยาว 3 เส้น 10 วา จรดถนนบูรพาออก

รวมเนื้อที่ประมาณ 6 ไร่ 3 งาน 83 ตารางวา

ที่ดินโฉนดเลขที่ 14757 ต่อมาได้ซื้อเพิ่มเติมจากครูโกสุม อุณหสุวรรณ เนื้อที่ 3 งาน 83 ตารางวา และได้รับบริจาคจากพ่อใหญ่โฮม บุญจรัส 3 ไร่ ทางด้านทิศใต้และทิศตะวันออก รวมเนื้อที่ทั้งหมดของวัดศรีประจักษ์ประมาณ 9 ไร่ 55 ตารางวา

ประวัติความเป็นมาของวัดทุ่งศรีเมือง

วัดทุ่งศรีเมือง ตั้งอยู่บริเวณถนนหลวง ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ทางทิศตะวันออกของทุ่งศรีเมือง เมื่อเนื้อที่ 19 ไร่ 2 งาน 23 ตารางวา สันนิษฐานสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2356 ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ในยุคสมัยสมเด็จพระมหาลงสรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ ได้ตกลงกับเจ้าของที่ดินหลายคน ยกที่ดิน (ที่ทำนา) ให้กับทางราชการ แรกๆ ชาวเมืองเรียกว่า "ทุ่งศรีเมือง" แต่เนื่องจากทุ่งแห่งนี้เป็นที่รวมของการจัดงานมหกรรมใหญ่ๆ เช่น งานเฉลิมพระชนมพรรษา งานรัฐธรรมนูญ เป็นต้น และเป็นทุ่งประดับเมือง จึงเรียกว่า "ทุ่งศรีเมือง"

เจ้าคุณพระอริยวงศาคตญาณวิมล อุบลสังฆปาโมกข์ (สี่ย หลักคำ) แห่งวัดป่าแก้วมณีวัน คือวัดมณีวันาราม ในปัจจุบัน ท่านมีอริยาคัยน้อมไปทางวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งท่านก็ได้มาเจริญสมณะธรรม อยู่พื้นที่ป่าห้วยชายคงอู่ฝั่ง ชายเมืองอุบลราชธานี เพราะเป็นที่สงบสงัด จึงได้มาเจริญสมณะธรรมอยู่บ่อยๆ ที่นั่นคือ บริเวณวัดทุ่งศรีเมืองในปัจจุบันนั่นเอง ภายหลังลูกศิษย์ของท่าน ก็ได้ตามออกมาเจริญกรรมฐานเป็นจำนวนมาก

ต่อมาภายหลังจึงได้สร้างหอพระพุทธรูปขึ้น ณ ท่ามกลางบริเวณที่เจริญสมณะธรรม โดยมีจุดประสงค์ที่จะจำลองพระพุทธรูป จำลองให้คนได้กราบไหว้ของพุทธรูปที่อุบลราชธานี ไม่ต้องเดินทางไปสระบุรี โดยให้ช่างชาวเวียงจันทน์ เป็นช่างดำเนินการก่อสร้าง ซึ่งมีความกว้าง 6 เมตร ยาว 13 เมตร หลังคาทรงไทยศิลปะเวียงจันทน์ ต่อมาได้พูนดินบริเวณลานหอพระพุทธรูป เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำท่วมในฤดูฝน โดยได้สร้างเป็นเขื่อนกำแพงแก้วหอพระพุทธรูป มีสองชั้นรอบๆ พระพุทธรูป ขนาดกว้าง 23 เมตร ยาว 32 เมตร พูนให้สูงเหมือนเป็นฐานรองรับหอพระพุทธรูป โดยได้ขุดเอาดินมาจากสระด้านทิศเหนือ ซึ่งมีขนาดกว้าง 13 เมตร ยาว 24 เมตร ลึก 3 เมตร ซึ่งสระนี้ ต่อมาภายหลังได้สร้างหอไตรไว้กลางน้ำ จึงได้ชื่อว่า "สระหอไตร"

เมื่อขุดหอไตรแล้ว ปรากฏว่า ดินที่จะนำมาพูนหอพระบาทยังไม่พอ ก็ได้ขุดสระอีก 1 สระทางด้านทิศตะวันตกของวัด สระนี้เรียกว่า "สระหนองหมากแขว" เพราะมีต้นหมากแขวใหญ่ต้นหนึ่งอยู่ข้างสระ ซึ่งสระนี้ขุดลึกประมาณ 3 เมตร กว้างและยาวพอๆ กับสระหอไตร

เมื่อนำดินจากทั้ง 2 สระมาพูน จนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปลายสมัยหลวงปู่พระครูวิโรจน์รัตนโนบล เป็นเจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีเมือง ได้บูรณะเบื้องต้นที่ลานหอพระบาทและได้สร้างกำแพงแก้วล้อมรอบที่ขุดสระด้านทิศเหนือ, ใต้และทิศตะวันตก ส่วนทางทิศตะวันออก ได้สร้างภายหลัง และทางด้านทิศตะวันออก พระครูราชโนบล ได้สร้างให้มีขนาดใหญ่ที่สุด เพราะเป็นทางเข้าและอยู่หน้าหอพระบาท ซึ่งหอพระบาทนี้มีขนาดกว้าง 20 เมตร ยาว 12 เมตร ซึ่งได้จำลองมาจากวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

เมื่อสร้างหอพระพุทธรูปสร้างแล้ว ก็ได้สั่งให้ญาติช่าง สร้างหอไตรที่สระกลางน้ำ โดยมีจุดประสงค์ในการสร้าง เพื่อเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎก ไม่ให้แห้งและกรอบมากเกินไป เพราะอากาศสดชื่น มีไอน้ำประสม และเพื่อกันปลวก มิให้ทำลายพระไตรปิฎกให้เสียหาย แต่ปัจจุบัน ก่อนที่พระราชรัตนโนบลมาปกครองวัด พระไตรปิฎกได้สูญหายไปแล้ว

เมื่อได้สร้างหอพระพุทธรูปและหอไตรกลางน้ำเสร็จแล้ว เพื่อให้มีคนเฝ้ารักษาวัด คือได้สร้างกุฏิเป็นที่อยู่ของพระภิกษุและสามเณรต่อไป เพราะวัดนี้ตั้งอยู่ปลายทุ่ง ท่ามกลางเมือง

อุบลราชธานี จึงได้ชื่อว่า ทุ่งศรีเมือง เป็นเหตุให้ทุ่งนาท่ามกลางเมืองอุบลราชธานี ได้ชื่อว่าทุ่งศรีเมืองตามไปด้วย

เมื่อ พ.ศ.2458 พระครูวิสุตทร เจ้าคณะอำเภอวังสามสิบ ท่านพระครูวิโรจน์รัตโนบล เป็นเจ้าอาวาส ได้พาพระเถร ไปทำพลีผลา ตัดเสาศาลาการเปรียญที่ค่าน้ำแซบ วัดวารินทรารามในปัจจุบัน สมัยนั้นมีแต่ป่า ยังไม่มีบ้านเรือนคน และค่ายทหาร แต่เมื่อตัดเสาคได้แล้ว ก็สร้างล้อยากลงแม่น้ำมูลข้ามมาสร้างศาลาการเปรียญ โดยในวันไหนมีการล่องมูล จะให้ชาวบ้านที่หาปลา หรือคนที่อยู่แถวโน้นมาช่วย เพราะเสาดันใหญ่มาก บางวันต้องใช้กลองยาวตีเร้าใจ เพื่อให้จังหวะครั้นลากเสามาถึงวัดแล้ว ก็จัดแจงตกแต่งศาลาการเปรียญ ครั้นเตรียมการเสร็จแล้ว ก็ได้ข่าวประกาศเชิญชวนทำบุญปลูกศาลาการเปรียญ ยกศาลาและสร้างต่อจนเสร็จ

เมื่อสร้างศาลาการเปรียญเสร็จแล้ว วัดเหนือทำร้าย ทางราชการจะสร้างเป็นสถานีอนามัย พระเจ้าใหญ่ในศาลาการเปรียญวัดเหนือทำ ไม่มีพระสงฆ์อยู่ดูแล พระครูวิโรจน์รัตโนบล จึงได้นำญาติโยมไปอาราธนา มาเป็นพระประธานที่ศาลาการเปรียญวัดทุ่งศรีเมือง

สิ่งก่อสร้างสำคัญในวัดทุ่งศรีเมือง

พระอุโบสถ หรือหอพระพุทธรูป มัก จะถูกเรียกว่า หอพระพุทธรูป เนื่องจากสร้างขึ้นเพื่อประดิษฐาน รอยพระพุทธรูปจำลอง ซึ่งท่านเจ้าคุณพระอริยวงศาจารย์ญาณวิมลอุบลสังฆปาโมกข์ (ส่วย หล้าคำ) เจ้าคณะเมืองอุบลในขณะนั้น ได้จำลองการสร้างมาจากวัดสระเกษราชวรวิหาร กรุงเทพฯ โดยมีช่างจากเวียงจันทน์เป็นช่างสำคัญในการสร้าง

ลักษณะของหอพระพุทธรูป วัดทุ่งศรีเมือง เป็นสถาปัตยกรรมผสมผสาน ระหว่างศาสนาอิสลามพื้นบ้านกับเมืองหลวง คือโครงสร้างช่วงล่าง เช่น ฐานเอวขัน บันไดกระชั เกลี้ยง ด้านหน้าคงเอกลักษณ์ของอิสลามไว้แต่โครงสร้างช่วงบน หลังคาทรงจั่วมีชั้นลด 2 ชั้น รอยลาย 12:48:31องมีข้อฟ้า ใบระกา นาคสะดุ้ง หางหงส์ ทวยและซุ้มประตูหน้าต่างแบบเมืองหลวง ส่วนลวดลายหน้าบันสำหรับรายผึ้ง มีลักษณะเป็นแบบอิสลามผสมกับเมืองหลวงเหมือนสิมวัดแจ้ง

ในสมัยพระครูวิโรจน์รัตโนบล เป็นเจ้าอาวาส ได้มีการซ่อมหอพระบาทครั้งหนึ่ง โดยการเอาเสายันขึ้น ซ่อมคร่าวและวาดลวดลายที่เสา ด้านหลังมีการก่ออิฐเป็นอาคารเสริมออกมายันไว้ เพราะกลัวอาคารจะโย้ออกมา

ต่อมา ปี 2503 มีการบูรณะอีกครั้งหนึ่ง ภายในผนังมีจิตรกรรมฝาผนังที่มีคุณค่า โดยเป็นจิตรกรรมฝาผนัง เขียนเป็นภาพเทพชุมนุม พุทธประวัติ ตอนผจญมาร และปรีณิพพาน ภาพชาดก ได้แก่ ปาจิตตกุมารชาดก และมหาเวชสันดรชาดกภักดิ์ต่างๆ ภาพจิตรกรรมเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นสภาพสังคม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเจริญของบ้านเมือง การประกอบอาชีพ การละเล่น พิธีกรรม การแต่งกาย ทรงผม นอกจากภาพชาวบ้านพื้นถิ่นอีสานและคนลาวแล้ว ยังแสดงภาพชาวต่างชาติ ทั้งจีน ฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยสมัยนี้อีกด้วย

หอไตรกลางน้ำ วัดทุ่งศรีเมือง สันนิษฐานว่า สร้างขึ้นในสมัยของพระเจ้าพรหมราชวงศา (กุดทองสุวรรณภูมิ) เจ้าเมืองอุบลราชธานี คนที่ 3 ตามเอกสารระบุว่า ท่านเจ้าคุณอริยวงศาจารย์ญาณวิมลอุบลสังฆปาโมกข์ (ส่วย หล้าคำ) เจ้าคณะเมืองอุบลราชธานี ซึ่งพำนักอยู่ที่วัดมหาวนาราม(วัดป่าใหญ่) เป็นผู้อำนวยการสร้าง โดยวัตถุประสงค์ในการสร้างคือ เพื่อเก็บรักษาพระไตรปิฎก ป้องกัน

ไม่ให้ มดปลวกไปทำลาย ซึ่งช่างที่มีชื่อเป็นช่างควบคุมการก่อสร้าง เสาที่มีชื่อระบุไว้ ได้แก่ ญาครุช่าง ซึ่งเป็นช่างหลวงจากราชสำนักร่วมก่อสร้างด้วย

ลักษณะของหอไตรวัดทุ่งศรีเมือง เป็นหอน้ำ สร้างอยู่กลางสระน้ำ เป็นอาคารเรือนไม้ ขนาดกว้าง 8.20 เมตร ยาว 9.85 เมตร สูงจากระดับพื้นน้ำถึงยอดหลังคาประมาณ 10 เมตร แปลน รูป สี่เหลี่ยมจัตุรัส ยกพื้นสูงได้ถุนโปร่ง ผนังเป็นแป้นฝาไม้แบบเรียบ เครื่องสับฝาแบบฝาประกนอย่างเรือนไทยภาคกลาง ลูกฝักรองตีนช้างแกะสลักลายประตูปะตูเข้าหอไตร อยู่ทางทิศตะวันออก ประตูเดียว มีหน้าต่างโดยรอบทั้งหมด 14 ช่อง หลังคาทรงจั่วมีปั้นกรอบ ปีกนอกกว้าง 2 ชั้น (คล้ายสถาปัตยกรรมเชียงรุ่ง) ส่วนบนหลังคาทรงแบบโบสถ์ไทยมีชั้นลด 2 ชั้น ซ่อฟ้ารายล้ายอง ใบระกานาคสะดุ้งและหางหงส์แบบภาคกลาง หน้าชั้นไม้จำหลักลายแบบไทย(ลายดอก) พุดตาน,ลายกระจัง รวน,ลายประจำยามกำมปู ฯลฯ เติมมุงแป้นไม้มีทวยสลักด้วยไม้ค้ำยันชายคาปีกนอกโดยรอบจำนวน 19 ตัว 2 ตัว ด้านด้านหน้าข้างประตูเข้า สลักหัวทวยเป็นเทพพนมอีก 17 ตัวเป็นรูปพญานาค

ภายในตัวเรือนชั้นใน ตรงกลางกั้นผนังเป็นห้องสำหรับเก็บพระไตรปิฎก มีบันไดทางขึ้น ด้านทิศตะวันออก ทำประตูหน้าต่างล๊อกกับภายนอก ผนังห้องด้านนอกตกแต่งลวดลายไทย ลงรักปิดทองแบบที่เรียกว่า "ปิดทองลายฉลุ"(ลายแบบปิดโดยทำแบบพิมพ์ลายลุ (Stencil) จากการรุกรดาษสาให้เป็นตัวลายหรือตัวภาพ แล้วนำไปทาบนผนังที่เตรียมลงพื้นรักชาดไว้เรียบร้อยแล้ว ลงรักขีดตามรอยปรุ จากนั้นจึงปิดแผ่นทองคำเปลวตามลายปรุที่ลงรักขีดไว้ เมื่อเสร็จแล้วจะปรากฏเป็นลายพลายคำสุกอร่ามบนพื้นแดงชาด ทำคล้ายมีเรือนหลังเล็กๆสร้างประตู 1 บาน และหน้าต่าง 4 กรอบ หน้าต่างสลักลวดลาย ผนังและบานประตูหน้าต่างสลักลวดลาย ผนังและบานประตูหน้าต่าง เขียนลายลงรักปิดทอง โดยรอบบานประตูเขียนรูปทวารบาล

หอไตรวัดทุ่งศรีเมือง ได้รับการบูรณะครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2508 ในสมัยพระครูวิโรจน์รัตโนบล ด้วยการหาเสาไม้เนื้อแข็ง มาค้ำยันช่วยแรงเสาเก่าที่ชำรุดทรุดโทรมผุร่อน ต่อมา พ.ศ.2517 กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะครั้งใหญ่ โดยเปลี่ยนเป็นปูนแทน เสริมฐานเสาด้วยปูนให้มั่นคงมากขึ้น เมื่อทำการอนุรักษ์เรียบร้อยแล้ว ในปี พ.ศ.2527 อาคารหลังนี้ได้รับรางวัลอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดีเด่น จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามมกุฎราชกุมารี

ปัจจุบันนี้ หอไตรกลางน้ำวัดทุ่งศรีเมืองแห่งนี้ เป็นที่เก็บหนังสือโบราณประเภทต่างๆ ไม่เฉพาะหนังสือธรรมะเท่านั้น หากยังมีหนังสือที่บันทึกประวัติศาสตร์ และตำนานของบ้านเมืองเอาไว้อีกด้วย ซึ่งหนังสือเหล่านี้เป็นแหล่งค้นคว้าสำคัญที่ทำให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาในหลายๆ ด้าน เช่น ความสัมพันธ์กับชุมชนอื่นและความเชื่อ ความศรัทธาของคนสมัยนั้น

พระเจ้าใหญ่องค์เงิน ที่ประดิษฐานอยู่ที่หอพระบาท วัดทุ่งศรีเมือง ถูกปูนปิด ทับและทาทองทั่วทั้งองค์ มานานกว่าสองร้อยปี จนภายหลังพบว่าทั้งองค์เป็น เนื้อเงิน จึงเป็นที่มาของการไขปริศนาว่าแท้จริงแล้วมีความเป็นมาอย่างไร

ประวัติความเป็นมาของวัดพระธาตุหนองบัว

วัดหนองบัว หรือ วัดพระธาตุหนองบัว เป็นวัดราษฎร์ นิกายธรรมยุต อยู่อำเภอเมืองอุบลราชธานี ห่างจากศาลากลางจังหวัด ไปทางด้านทิศเหนือประมาณ 3 กิโลเมตร บนถนนธรรมวิถี แยกจาก ถนนชยางกูร ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 500 เมตร วัดหนองบัว หรือ วัดพระธาตุหนองบัว ได้ สร้างเมื่อปี พ.ศ.2498 มีพื้นที่ทั้งหมด 50 ไร่ 1 งาน 19 ตารางวา วัดหนองบัว หรือ วัดพระ

ธาตุหนองบัว เป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งของ จังหวัดอุบลราชธานี ภายในวัดหนองบัว หรือ วัดพระธาตุหนองบัว มีสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ คือพระธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ครอบรอบ 25 ศตวรรษของพุทธศาสนาในปี พ.ศ. 2500 พระธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ นั้น ได้จำลองแบบมาจาก เจดีย์ที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ รอบองค์พระธาตุเป็นกำแพงแก้ว ซึ่งทั้ง 4 มุม ของกำแพงแก้ว ได้ประดิษฐานพระเจดีย์ขนาดเล็กอีก 4 องค์ ภายใน องค์พระธาตุ มีประตูทางเข้าทั้ง 4 ด้าน พระธาตุองค์เดิมมีขนาดกว้างด้านละ 5 เมตร สูงประมาณ 17 เมตร เมื่อสร้างใหม่ครอบองค์เดิม คือพระบรมธาตุที่เห็นในปัจจุบัน มีขนาดใหญ่มาก ฐานสี่เหลี่ยมกว้างด้านละ 17 เมตร สูง 56 เมตร เสร็จสมบูรณ์ในปี 2512 ด้านหลังของพระบรมธาตุ เป็นที่ตั้งของศาลาการเปรียญ ซึ่งใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณี กลุ่มของฆราวาสจะรวมกันอยู่ด้านหลัง ซึ่งเป็นกุฏิที่สร้างอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งเป็นป่าโปร่ง ส่วนกุฏิของแม่ชี จะแยกพื้นที่ไปอยู่นอกวัด

มูลเหตุการสร้างวัด วัดหนองบัว เริ่มต้นจากกลุ่มพุทธศาสนิกชน ผู้ยึดมั่นในการปฏิบัติธรรมกลุ่มหนึ่ง มีความปรารถนาอย่างแรงกล้า ในการสร้างวัดให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม และเป็นทีระลึกเนื่องในวาระมงคลถึงพุทธกาล พุทธศตวรรษ 2500

อัญเชิญ พระบรมสารีริกธาตุ ประดิษฐานใน พระธาตุหนองบัว สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ทรงมีความปิติยินดีกับความสามัคคีของชาวอุบล ในการสร้างพระธาตุไว้สักการบูชาอย่างยิ่ง จึงได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุจากกรุงเทพมหานคร มาสถิตไฟอุบลราชธานี จนถึงวัดหนองบัว ในวันที่ 20 มีนาคม 2502 โดยผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี วันที่ 21 มีนาคม 2502 เป็นวันมหามงคลยิ่งของชาวอุบลฯ ที่พระบรมสารีริกธาตุ ได้บรรจุในพระธาตุอย่างสมบูรณ์ โดยสมเด็จพระมหาวิรวงศ์ เป็นผู้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุขึ้นประดิษฐานยังองค์พระบรมธาตุ

เหตุการณ์ครั้งนี้ ได้มีบันทึกกราบถวายองค์พระบรมธาตุว่า วันที่ 21 มีนาคม 2502 พวกเกล้าชาวจังหวัดอุบลราชธานี ได้พร้อมใจกันสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ขึ้น ที่ข้างหนองบัวหลวง กิโลเมตรที่ 3 จ.อุบลราชธานี เพื่อเป็นพุทธบูชาและเพื่อความเจริญของพระพุทธศาสนา ในโอกาสพุทธศตวรรษที่ 25 นี้ และพวกเกล้า มีความปิติซาบซึ้งในพระคุณของพระพุทธเจ้า ซึ่งได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ มาบรรจุในพระบรมเจดีย์ให้พวกเกล้า พระคุณอันนี้ อยู่ในความรำลึกของชาวอุบลราชธานีโดยถ้วนหน้าตลอดกาลนาน และโอกาสนี้ ชาวอุบลราชธานีทั้งมวล ขอตั้งสัจจะอธิษฐานผลกุศลอันเกิดจากการสร้างพระบรมธาตุนี้ และขอศีล ทาน ภาวนา อันพวกเกล้าชาวอุบล ได้กระทำแล้วทั้งมวล จงบังเกิดฤทธิญาวิชัยคุ้มครองพระองค์เจ้า องค์สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ จงทรงพระเกษมสำราญ พร้อมศิษยานุศิษย์ เพื่อบริหารกิจของพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง เพื่อความสุขแก่ชาวโลกถ้วนหน้า กาลนานเทอญ

การสร้าง พระธาตุองค์ใหญ่ ณ วัดหนองบัว การสร้างพระบรมธาตุองค์ใหญ่ เป็นความคิดสืบมาจากการสร้างพระธาตุองค์เล็ก นายทองพูน ยุวมิตร เป็นประธาน กรรมการก่อสร้าง นายเฮ้ง ปัญญา เป็นนายช่างควบคุมการดูแลก่อสร้าง นายคำโพธิ์ ยุวมิตร มีหน้าที่ซื้อวัสดุก่อสร้าง และนายสอน ศรีเอก เป็นกรรมการ

ประวัติช่างทำเทียน

นายสมคิด สอนอาจ

ผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การติดพิมพ์เทียนพรรษา) จากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้สืบสานศิลปะการติดพิมพ์เทียนพรรษามาจากบรรพบุรุษ สร้างสรรค์พัฒนาด้วยการนำศิลปะลายไทยและลายพื้นบ้านอีสานมาปรับประยุกต์เป็นศิลปะประยุกต์ผสมผสานกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาที่ให้คติธรรม คำสอน ปรีชา และปรัชญา ลวดลายมีคุณค่าทางศิลปะ ประณีต งดงาม ทำให้ประเพณีแก่เทียนพรรษาเป็นที่ชื่นชมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านศิลปะการติดพิมพ์เทียนพรรษาที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี

การที่ครูสมคิด สอนอาจ นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การติดพิมพ์เทียนพรรษา) ที่ตนเองได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ทดลองจนประสบความสำเร็จ แล้วไปเผยแพร่ สอน ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้เรียนรู้นำไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 3 ด้านศิลปกรรม (การติดพิมพ์เทียนพรรษา) ประจำปีพุทธศักราช 2546

ครูสมคิด สอนอาจ ปัจจุบันอายุ 64 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2489 ที่บ้านโนนม่วง อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรคนที่ 2 ในจำนวน 9 คนของนายทองดีและนางบุญมี สอนอาจ สมรสกับ นางสาวสมพิศ สอนอาจ (นามสกุลเดิม อุทธา) มีบุตรชาย 2 คน และบุตรหญิง 2 คน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 60 ถ. สรรพสิทธิ์ ต.โนนเมือง อ. เมือง จ. อุบลราชธานี โทรศัพท์ 0-4524-5771 , 08-1069-5191

ประวัติการศึกษา ดังนี้

- ประถมศึกษา โรงเรียนกาญจนาภิเษก อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี
- โรงเรียนปทุมวิทยากร อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี
- มัธยมศึกษา โรงเรียนศรีทองวิทยา อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี
- โรงเรียนศิริวิทยากร อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี
- ประโยคครูผู้สอนวาดเขียน ตรี โท เอก ศึกษาด้วยตนเอง
- คุรุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกศิลปศึกษา วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

ประวัติการทำงาน ดังนี้

ปัจจุบัน เป็นข้าราชการครูชำนาญ (เกษียณ เมื่อปี พ.ศ. 2549 ตำแหน่งสุดท้ายก่อนเกษียณราชการเป็นครูชำนาญการประจำโรงเรียนบ้านโนนบ่อหวายดินดำ ตำบลกระโสบ อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี)

จัดตั้ง ศูนย์ฝึกอบรมเยาวชนแกะสลักติดพิมพ์เทียนพรรษา ได้รับการสนับสนุนจากสภาวัฒนธรรม อ.เมืองอุบลราชธานี และชุมชนวัดศรีประจักษ์ โดยก่อตั้งเมื่อปี 2543

เป็นผู้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษาวัดศรีประจักษ์ เมื่อปี 2547 ดำรงตำแหน่งประธานศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษา

รางวัลเกียรติยศประเภทบุคคล

- พ.ศ. 2536 ครูผู้สอนศิลปศึกษาดีเด่น กลุ่มโรงเรียนกุตลาดกระโสบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

- พ.ศ.2537 บุคคลดีเด่น ประเภทครูผู้สอน สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

- พ.ศ.2538 ครูผู้สอนดีเด่น สำนักงานครุสภา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

- พ.ศ.2542 เกียรติบัตรผู้ร่วมฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สาขากการแสดงพื้นบ้าน จากสมาคมหมอลำแห่งประเทศไทย

- พ.ศ.2542 สมาชิกคุรุสภาดีเด่น ประเภทครูผู้มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น

- พ.ศ.2542 ศิลปินดีเด่น จังหวัดอุบลราชธานี สาขากาชา่งฝีมือ (ช่างทำต้นเทียน) จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

- พ.ศ.2546 ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 3 ด้านศิลปกรรม จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

พระครูสมุห์สำลี ฐิฏฐธัมโม

พระครูสมุห์สำลี ฐิฏฐธัมโม เดิมชื่อ นายสำลี นันทบุตร เกิดที่อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อ วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2506 ปัจจุบันอายุ 47 ปี ได้มีความสนใจในพุทธศาสนาโดยได้บวชเรียน เมื่อ พ.ศ. 2524 จนปัจจุบัน นอกจากนั้นท่านยังให้ความสนใจภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องเทียนพรรษาจนเขาศึกษาอย่างจริงจังตั้งแต่ ปี 2538 โดยได้ศึกษากับครูผู้ได้ชื่อว่าผู้คิดค้นการทำเทียนพรรษาสสมัยใหม่ให้ได้รับความสนใจประชาชนทั่วประเทศ คือ อาจารย์ประดับ ก้อนแก้ว และอาจารย์สงวน สุพรรณ จนปัจจุบันได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์

พระครูสมุห์สำลี ฐิฏฐธัมโม ถึงว่าเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านเทียนพรรษา ให้ได้รับการเผยแพร่สู่เยาวชนและประชาชนที่สนใจเกี่ยวกับการทำเทียนพรรษา โดยได้จัดตั้งศูนย์อบรมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนพรรษาขึ้น ที่วัดทุ่งศรีเมือง นอกจากนั้นยังเป็นผู้เริ่มจัดการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง เยือนชุมชนชมวิถีวัฒนธรรมการตกแต่งต้นเทียน 9 วัด ของจังหวัดอุบลราชธานี อันได้แก่ วัดทุ่งศรีเมือง วัดพระธาตุหนองบัว วัดศรีประจักษ์ วัดหนองปลาปาก วัดบูรพา วัดมหาวนาราม วัดมณีวนาราม บ้านคำปุ่น และ โรงเรียนวารินชำราบ

ประวัติการศึกษา ดังนี้

- ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านล่องคำ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

- มัธยมศึกษา กศน.โรงเรียนนิโรธรัตนวิทยา วัดทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

- บาลีสาธิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

นักธรรมชั้นเอก โรงเรียนศิริวิทยากร อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

- การศึกษาคณะสงฆ์ (พธ.บ.) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตจังหวัด
อุบลราชธานี

- ศึกษามหาบัณฑิต (ศบ.ม.) วิทยาลัยโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตำแหน่งปัจจุบัน

- ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- รองผู้อำนวยการ โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษาฯ วัดทุ่งศรีเมือง จังหวัด

อุบลราชธานี

- ผู้อำนวยการศูนย์อบรมภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเทียนพรรษา วัดทุ่งศรีเมือง

จังหวัดอุบลราชธานี

- ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านเทียนประเภทติดพิมพ์ จากวัฒนธรรมจังหวัด

กระทรวงวัฒนธรรม

รางวัลเกียรติยศประเภทบุคคล

- พ.ศ. 2541 - 2544 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 ด้านเทียนประเภทติดพิมพ์

จังหวัดอุบลราชธานี

นายพิบูล สุทธิประภา

สถานที่เกิด บ้านดอนหาด ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ช่างทำเทียนอิสระ รับทำเทียนประเภทแกะสลักให้กับคุ้มวัดต่างๆ ในจังหวัด

อุบลราชธานีมายาวนานเป็นเวลากว่า 35 ปี โดยปีนี้(พ.ศ.2553) รับทำให้กับวัดหนองบัว

อาชีพร ยามที่ไม่ได้รับทำเทียนนั้น คือ ช่างก่อสร้าง รับทำงานก่อสร้างอุโบสถ วิหาร หอระฆัง เมรุ ชุม
ประตู่ ศาลาการเปรียญ ตามวัดทั้งในจังหวัดอุบลราชธานี และต่างจังหวัดอีกมากมาย

นายพิบูล สำเร็จการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านดอนหาด ตำบลท่าม่วง
อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนอนุสรณ์ศึกษา อำเภอเสลภูมิ จังหวัด
ร้อยเอ็ด จากนั้นก็ออกมาทำงานรับจ้างทั่วไปเนื่องจากฐานะทางบ้านยากจน โดยเริ่มเป็นลูกมือในการ
ทำงานก่อสร้าง จนได้เป็นช่างที่มีความเชี่ยวชาญในการแกะสลักและตกแต่งลวดลายในการสร้าง
อุโบสถ โบสถ์ วิหาร หอระฆัง เมรุ ชุมประตู่ ศาลาการเปรียญ จากนั้นได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการทำ
เทียนหลายท่าน เช่น นายช่างอุสา จันทรวิจิตร อาจารย์ระดับ ทองก้อน เป็นต้น ก็นำความรู้ด้านทาง
ช่างก่อสร้างที่ตนเองมีความชำนาญมาประยุกต์ใช้ และในปี 2519 ได้ร่วมกับ นายอุสา จันทรวิจิตร
ริเริ่มเอาปูนปลาสเตอร์มาหล่อเป็นหุ่นก่อนที่จะนำหุ่นไปติดเทียน ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการทำเทียนได้
เป็นอย่างมากและเป็นแบบอย่างที่น่าใช้ในการผลิตเทียนพรรษาในปัจจุบัน โดยมีความเชี่ยวชาญ
เทียนพรรษาประเภทแกะสลัก โดยได้รับรางวัล ชนะเลิศ รองชนะเลิศ จากการประกวดเทียนพรรษา
จังหวัดอุบลราชธานี มากมาย (นายพิบูล กล่าวว่า ไม่ได้ทำการบันทึกไว้ เพราะถือว่าตนเองรับจ้างทำ
และทางวัดก็เป็นผู้รับรางวัลแลเก็บไว้) และในปี 2553 นี้ ก็ได้รับรางวัลชนะเลิศด้านเทียนประเภท
แกะสลัก จังหวัดอุบลราชธานี อีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมศรี จินะวงษ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงในอดีตและในปัจจุบันมีทั้งสิ่งที่เป็นจุดร่วมและจุดต่าง สำหรับจุดร่วมคือการเน้นในเรื่องพออยู่ พอกิน การพึ่งตนเอง การพึ่งพาซึ่งกันและกัน การมีความสุขตามอัตภาพโดยไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม จุดต่างคือ ในสภาพปัจจุบันการผลิตเป็นไปเพื่อสนองความต้องการในการบริโภคของครัวเรือนและเพื่อการค้า การบริโภคเป็นไปทั้งเพื่อสนองความต้องการในการดำรงชีวิตและเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การแลกเปลี่ยนเป็นไปทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก การจัดสรรหรือการแบ่งปันเป็นไปทั้งในระดับชุมชนและระดับรัฐ 2) กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอาศัยปัจจัยการเรียนรู้ทั้งปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยสภาพแวดล้อม โดยมีลักษณะการเรียนรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและการรวมกลุ่ม จากแหล่งเรียนรู้ทั้งจากภายในชุมชนและภายนอกชุมชนโดยชุมชนบ้านสุขใจ จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้ศรัทธาที่มีต่อบุคคล และชุมชนพอเพียง จังหวัดมหาสารคาม ใช้ความศรัทธาในตนและกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นเครื่องหนุนนำการเรียนรู้ 3) เพื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของรายได้ทั้งรายได้หลักและรายได้เสริม พบว่าหลังจากที่ชุมชนใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง การกระจายรายได้ของคนในชุมชนดีขึ้น

ศิริกุล ดำรงมณี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีชีวิตแบบพุทธ ผลการวิจัยพบว่า หลักคำสอน"ทางสายกลาง"ของพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับความพอดีและพอเพียงในเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ แนวคิดทางเศรษฐกิจของทั้งสองระบบ ยังนำไปสู่การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้ โดยเป็นการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาก่อนที่จะเกิด ด้วยการให้ความเข้าใจต่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง โดยต้องเริ่มที่ใจหรือสัมมาทิฐิ ก่อน จากนั้นจึงนำไปสู่การปฏิบัติโดยยึดอยู่บนหลักการของความพอประมาณมีเหตุผลและพึ่งตนเองได้ อนึ่งทุกคนสามารถเข้าสู่แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเกษตรกรเท่านั้น ในท้ายที่สุด งานวิจัยนี้เสนอว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถเสริมส่วนที่เป็นข้อด้อยของเศรษฐกิจระบบทุนนิยม โดยผ่านทางคนในระบบที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

พลัง สิทธิถาวร (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภูมิทัศน์ท้องถิ่นกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นส่วนหนึ่งในภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากเป็นสิ่งที่คิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการด้านปัจจัยสี่ และแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ที่ตอบสนองต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นก็คือองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ที่ตอบสนองต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเช่นกัน โดยองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีทั้งหมด 4 ประเภดังนี้ ภูมิทัศน์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการรักษาโรค พบว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับอาหารมีความพอเพียงต่อความต้องการในระดับครอบครัวและระดับชุมชนจึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับอาหารยังคงอยู่ต่อไป นอกจากนี้ยังพบว่าแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ได้

ขยายความไปมากกว่าการผลิตปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ด้วยตนเองเท่านั้น แต่ยังหมายความถึงการประกอบอาชีพ และการเพิ่มผลผลิต มาแลกเปลี่ยนเป็นเงินเพื่อนำมาใช้ในการแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัยพื้นฐานได้อย่างพอเพียงแทน

เทพวณีย์ วินิจำทร (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการปลูกฝังค่านิยมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการตามแนวคิดของบลูมและแรทส์ ผลการศึกษาพบว่า 1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนตามเนื้อหาสาระค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร และความรอบคอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการตามแนวคิดของบลูมและแรทส์ ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติของนักเรียนตามค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร และความรอบคอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการตามแนวคิดของบลูมและแรทส์ ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตนของนักเรียนตามค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร และความรอบคอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการตามแนวคิดของบลูมและแรทส์ ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. จากแบบบันทึกการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เขียนบรรยายสิ่งที่ได้เรียนรู้ ความรู้สึกของการเข้าร่วมกิจกรรม ประโยชน์ที่ได้รับ และการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันพบว่า นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ เนื้อหาสาระของค่านิยม รู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของการมีค่านิยมทั้ง 4 เรื่อง และนักเรียนสามารถบอกและแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงการมีค่านิยมทั้ง 4 เรื่องได้ ในส่วนของความรู้สึกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนได้ปฏิบัติจริง ได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อนในห้อง นักเรียนรู้สึกสนใจ สนุกเพลิดเพลิน ชอบกิจกรรมต่าง ๆ และตั้งใจที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในส่วนประโยชน์ที่นักเรียนได้รับนั้น นักเรียนสามารถทำงานประดิษฐ์ต่าง ๆ ได้ สามารถทำงานกลุ่มให้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือกัน สามารถทำแผนผังความคิดเป็น และมีความกล้าในการแสดงออกเพิ่มมากขึ้น

สหทัย พลปัทพี (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น 3 ประการคือ 1) พอประมาณ ได้แก่ พอประมาณกับศักยภาพของตน พอประมาณกับสภาพแวดล้อม และไม่โลภเกินไปจนเบียดเบียนผู้อื่น 2) มีเหตุผล ได้แก่ ไม่ประมาท รู้ถึงสาเหตุ พิจารณาค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ 3) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางสังคม คำนึงถึงผลระยะยาวมากกว่าระยะสั้น รู้เท่าทันและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคุณลักษณะทั้ง 3 ประการจะเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักของการพัฒนาคน 2. กิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่ดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแบ่งได้ 4 ด้าน กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ กิจกรรม

เพื่อสร้างความพอเพียงด้านสังคม กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านจิตใจ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีการดำเนินไปพร้อมกันอย่างสมดุลจึงจะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ 3. การเรียนรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาคนไปสู่คุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนโดยตรง และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบที่ช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง 4. แนวทางการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ การพัฒนาความรู้และคุณธรรมในตัวบุคคลผ่านการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบและการพัฒนาชุมชนให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน อย่างสมดุลเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ศทวธ พิมพ์สอาด (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความสำเร็จในการทำการเกษตรแบบผสมผสานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์การศึกษาพัฒนาห้วยทราย อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุ ระหว่าง 51-60 ปี สถานภาพสมรสแล้ว ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาเคยได้รับการอบรมความรู้เรื่องการเกษตรจำนวน 3-5 ครั้งมีประสบการณ์การทำการเกษตร 0-2 ปี มีรายได้ 20,000-30,000 บาท/ปีกู้ยืมเงินจากกองทุนกู้ยืมเงิน หมู่บ้าน จำนวนเงินลงทุน 10,000-20,000 บาท/ปีมีความต้องการเรื่องเงินทุนสภาพ ดินเป็นดินร่วนปนทราย แหล่งน้ำที่ใช้มาจากบ่อ/สระมีปริมาณน้ำเพื่อการเกษตรเพียงพอตลอดปี ปัญหาและอุปสรรคได้แก่ ปัญหาเรื่องนําราคาสินค้าต้นทุนสูงภัยธรรมชาติ ดินเสื่อมคุณภาพ โรคและแมลงระบาด ความสำเร็จในการทำการเกษตรแบบผสมผสานพบว่าความพอเพียงของเกษตรกรด้านจิตใจอยู่ในระดับกลางคิดเป็นร้อยละ 79.01 ด้านสังคมอยู่ในระดับกลางคิดเป็นร้อยละ 77.45 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 81.14 ด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 84.42 และด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 50.00 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนด้านแหล่งน้ำให้เกษตรกรใช้ในการเกษตรได้ตลอดปีมีการกำหนดราคาสินค้าที่เป็นมาตรฐานเพื่อประโยชน์ของผู้ผลิตและผู้บริโภคให้ความช่วยเหลือเกษตรกรที่ไม่มีเงินทุนเพื่อการเกษตรเพียงพอและเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากภัยธรรมชาติ

กิตติวัฒน์ อักเส (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยชัน ผลการศึกษาพบว่า โครงการเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยโครงการใหญ่ๆ 3 โครงการคือ 1) โครงการ กิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร โครงการนี้จะเป็นแหล่งเงินทุนให้โครงการเกษตรพอเพียงกู้ยืม คือ ทำการเกษตรและนำผลผลิตทางการเกษตรสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน และจำหน่าย เป็นรายได้ ผลการดำเนินการปีที่ผ่านมาได้กำไร 2) โครงการเกษตรพอเพียง ประกอบด้วย โครงการย่อย 8 โครงการคือ (1) โครงการเลี้ยง ไก่ไข่ (2) โครงการเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อ (3) โครงการเลี้ยงปลาในกระชังและบ่อดิน (4) โครงการ เลี้ยงกบในกระชัง (5) โครงการเลี้ยงหอยขม (6) โครงการทูลุ่กผักสีเขียว (7) โครงการปลูก ไม้ดอกไม้ประดับ และ (8) โครงการเพาะเห็ด ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้กำไรคือ โครงการเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อ โครงการเพาะเห็ด โครงการที่คาดว่าจะได้กำไรคือ โครงการเลี้ยง ไก่ไข่ โครงการเลี้ยงปลาในกระชัง

และบ่อดิน โครงการที่ขาดทุนคือ โครงการเลี้ยงกบในกระชัง 3) โครงการอาหารกลางวันเต็มรูป โรงเรียนบ้านห้วยชันสามารถจัดอาหารกลางวันให้ นักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหารกลางวันครบตลอดปี 3) ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านห้วยชัน ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ คือ สภาพทางภูมิศาสตร์ของโรงเรียนอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับ การทำการเกษตรและมีน้ำใช้เพื่อการเกษตรได้ตลอดปี ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มุ่งมั่นใน การทำงาน ขยันขันแข็งเอาใจใส่ในหน้าที่ และเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ครูทุกคนในโรงเรียน เอาใจใส่ในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ นักเรียนมีความรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนเอง กรรมการโรงเรียนให้ความร่วมมือกับ ทางโรงเรียนในการพัฒนาโรงเรียน และในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน และประภว สำคัญโรงเรียนบ้านห้วยชันได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วย งานทางราชการและหน่วยงานภาคเอกชน ทั้งทางด้านวิชาการและเงินทุน

ประทีป พรหมสิทธิ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินชีวิตในสังคมมี 2 ระดับ คือระดับสามัญชนทั่วไป เป็นชีวิตของผู้ครองเรือน ต้องอยู่ในระเบียบของสังคม ยอมรับระบบเศรษฐกิจที่สังคมสร้างขึ้นมาด้วยความเข้าใจ ส่วน อีกระดับหนึ่งคือบรรพชิตที่ไม่ต้องดำเนินไปตามระบบแบบแผนเศรษฐกิจ เพราะไม่มีกิจกรรม ทางวัตถุ หากว่าจำเป็นไม่พึงคิดเป็นกำไรหรือขาดทุน มุ่งให้เป็นอยู่อย่างบริสุทธิ์ทางจิต วิญญาน และช่วยชี้นำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตโดยคุณธรรม จากการศึกษาแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทราบว่าหลักจริยศาสตร์ในพุทธศาสนา คือหลักสันโดษ ซึ่งมีความหมายว่าความพอดีพอเพียง พอประมาณ ไม่เบียดเบียนตนเองและ ผู้อื่น โดยพุทธศาสนายอมรับความสามารถของมนุษย์ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายในการ แก้ไขปัญหาของมนุษย์และสังคมที่มีอยู่ได้ ด้วยการศึกษให้เข้าใจในชีวิต จิตใจของตนเอง และ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างเข้าใจ และเป็นขั้นตอนซึ่งจะทำให้การจัดการเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาพบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเชิงปรัชญาตั้งอยู่บน 3 ทฤษฎี คือ ประสพการณ์นิยม ปฏิบัตินิยม และธรรมชาตินิยม หลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญกับการแก้ไข้ปัญหาจากภายในสู่ภายนอกที่มุ่งเอา ชะนะกิเลสที่มีอยู่ในจิตใจ คือความโลภ ความโกรธ ความหลง เน้นการมีปัญญารู้เท่าทันในการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นการพัฒนาตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อมด้วยความสมดุล เมื่อศึกษา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้แล้ว สามารถประยุกต์ใช้กับสังคม ชุมชนอื่นๆ ได้ ไม่ใช่แต่สังคมเกษตรกรรมเท่านั้น สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเองและสังคมได้ ด้วย ความมีสติและมีปัญญา

สง่า พลสงคราม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบ เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธมิได้เริ่มจากสมมติฐานทางเศรษฐศาสตร์ แต่เป็น หลักคำสอนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมะ ในฐานะเป็นปทัสถานให้เกิดดุลยภาพ ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับสังคม และกายกับจิต ตามหลักปฏิบัติสมาธิมาอาชีวะ โดยใช้ สติปัญญาควบคุมและกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้ดำเนินไปสู่การมีคุณภาพชีวิต และจิตวิญญาน ส่วนเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นความพอเพียงของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เริ่มจากการผลิต บนพื้นฐานการพึ่งตนเอง ตามแนวทฤษฎีใหม่ ขึ้น

ที่ 1 พึ่งตนเองระดับครอบครัว ด้วยการจัดสรร พื้นที่และแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการผลิต ขั้นที่ 2 การรวมกลุ่มระดับชุมชน ในรูปของสหกรณ์ ขั้นที่ 3 ธุรกิจชุมชน ขยายโครงสร้างการผลิตและการค้า ร่วมกับภาครัฐและเอกชน จุดร่วมที่สำคัญ คือ มิติทางสังคมและจริยธรรม ได้แก่ ความสัมพันธ์ในชุมชน มีการพึ่ง ตนเอง การรวมกลุ่ม การแบ่งปัน เหล่านี้บ่งบอกถึงจริยธรรม คือ ความสามัคคี ความพอเพียง และความเสียสละ คุณสมบัติดังกล่าวทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณธรรม ตนเองได้ ขณะเดียวกันก็เป็นทุนทางสังคม ที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ส่วนที่แตกต่างกันคือ เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ มีคำสอนที่แสดงถึงโครงสร้างของความสัมพันธ์ในระบบชีวิตที่อาศัยกันทั้งมนุษย์และสัตว์ ในฐานะสรรพชีวิตที่มีค่าแบบองค์รวม แต่เศรษฐกิจพอเพียง มีแนวคิดที่แสดงถึงระบบโครงสร้างการผลิตที่สอดคล้องกับการบริโภค บน พื้นฐานของการดำรงชีพได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องในระบบนิเวศ จะเห็นได้ว่า เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธได้เสนอหลักศีลธรรมเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้ เกิดความพอดี ส่วนเศรษฐกิจพอเพียง ได้เน้นระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกัน ระหว่างการผลิตกับการบริโภคบนพื้นฐานของการพึ่งตนเองระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม

อรสุดา เจริญรัก (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การเปลี่ยนแปลง ของสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อหมู่บ้านต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงจากความทันสมัย ต่างๆ เช่น การที่มีถนนตัดผ่านเข้ามา การมีสาธารณูปโภคที่สะดวกสบาย หรือการเข้ามาแทรกแซง ของอำนาจรัฐ รวมทั้งระบบทุนนิยมการค้า ที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมหลายด้าน ทำให้อำนาจในการจัดการทรัพยากรของชุมชนต้องถูกกระทบกระเทือน ผลที่เกิดขึ้นก็คือ บรรทัดฐาน ที่เคยมีบทบาทในการกำหนดและควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้ไว้ จำเป็นต้องปรับตัวไปภายใต้ การจัดระเบียบสังคมใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม เป็นต้นว่า การสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพา อาศัยกัน (Norms of Reciprocal) และการสร้างเครือข่ายที่ทำให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับ ชุมชน (Networks of Civic Engagement) ขึ้นมา เพื่อสนับสนุนและทดแทนความสัมพันธ์แบบพึ่งพา ในระบบเครือญาติที่มีบทบาทน้อยลงเมื่อเทียบกับในอดีต ดังนั้น จึงพบว่าภายในหมู่บ้านได้เกิด การรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่างๆ ทั้งคณะกรรมการป่าชุมชน กลุ่มเกษตรนิเวศ กลุ่มทอผ้า กลุ่ม ธนาคารข้าว รวมทั้งกลุ่มออมทรัพย์ ภายใต้ระบบการจัดการรูปแบบใหม่ที่เกิดจากความร่วมมือ ทั้งกับหน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชนหรือแม้กระทั่งองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อสร้างศักยภาพในการปรับตัวโดยระดมหลากหลายทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็น ความรู้ ทุน เทคโนโลยี ฯลฯ จากแหล่งต่างๆ นำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันของชุมชนที่มีได้ตัดตอนจากภูมิปัญญา เดิม แต่กลับได้นำความรู้สมัยใหม่มาบูรณาการกันได้อย่างเหมาะสม ปัจจัยเหล่านี้เป็นเงื่อนไข สำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงยังคงสามารถดำรงอยู่ในชุมชนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของ บริบทแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนตลอดมา อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่ากระบวนการปรับตัวเพื่อดำรงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียง จะมีได้อยู่บนเส้นทางที่ราบรื่นปราศจากอุปสรรคและปัญหาใดๆ ตรงกันข้ามกลับพบว่ายังคงมีอุปสรรคและ ปัญหา นานัปการที่ชาวบ้านจะต้องร่วมกันเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีการต่อสู้และเอาชนะปัญหาเหล่านี้ ต่อไป รัฐในฐานะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและสนับสนุนชุมชนเหล่านี้ สามารถส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพดังกล่าวได้โดยการกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง ให้มาก

ชั้น พร้อมๆ ไปด้วยกับการช่วยเหลือและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถพัฒนาความเข้มแข็งของ ตนเองด้วย การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมกัน ตามแต่สภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ ซึ่งกิจกรรม ต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นบนความสัมพันธ์ที่อยู่บน พื้นฐานของทุนทาง สังคม (Social Capital) ของชุมชนนั่นเอง

ทรงชัย ตียนานท์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาทัศนคติของ เกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ประชากรที่ศึกษา ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 40.4 มีสภาพสมรส ร้อยละ 94.7 มีระดับ การศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 62.8 จำนวนสมาชิกในครอบครัว ส่วนใหญ่มี 4-6 คน ร้อยละ 56.4 โดยแยกเป็นสมาชิกของครอบครัวที่ไม่สามารถเป็นแรงงาน ได้ 1-3 คน ร้อยละ 85.1 และ สมาชิกที่สามารถเป็นแรงงานได้ 1-3 คน ร้อยละ 75.0 ด้านอาชีพของเกษตรกร ส่วนใหญ่ประกอบ อาชีพกสิกรรมเป็นหลัก ร้อยละ 92.0 โดยมีรายได้ 10,001-20,000 บาท และส่วนใหญ่มีอาชีพเสริม คือการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ร้อยละ 74.5 และพบว่าเกษตรกรต้องซื้ออาหาร มาบริโภค เนื่องจากสามารถผลิตเองได้น้อย ร้อยละ 79.8 ภาวะ สุขภาพส่วนใหญ่แข็งแรง ร้อยละ 98.9 ความรู้ของเกษตรกรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ส่วน ใหญ่รู้จักแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 69.7 โดยรับทราบจากแหล่งข้อมูลโทรทัศน์ ร้อยละ 66.0 ในการ ได้รับการอบรมเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรม ร้อยละ 84.0 รวมทั้งไม่เคยได้ไปศึกษาดูงานด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ร้อยละ 87.8 ความรู้ตาม แนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงในด้านการบริโภค พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าใจว่า แนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงเป็นเรื่องของ การกินอยู่อย่างประหยัด เป็นการลดมลภาวะ มีผลทำให้สิ่งแวดล้อมดี ร้อยละ 90.4 ในเรื่องของ สุขภาพอนามัย การบริโภคอาหารที่ปราศจากสารเคมี มีผลทำให้ สุขภาพอนามัยดี ร้อยละ 92.6 ใน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับรายได้พบว่าเกษตรกรมีความรู้ว่า การทำการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำ ให้เกิดการลดใช้สารเคมีซึ่งเป็นการลดต้นทุน การผลิต ร้อยละ 91.5 ด้านความพึงพอใจในชีวิต เกษตรกร ร้อยละ 92.0 มีความรู้ว่าจะหากชุมชน ทำการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มี ความพึงพอใจในชีวิตในด้านความสามัคคีใน ชุมชนพบว่า ร้อยละ 93.6 มีความรู้ว่าความสามัคคี จะ ทำให้ชุมชนแข็งแรงพึ่งตนเองได้ และสามารถเป็นที่พึ่งของผู้ด้อยโอกาสในชุมชนได้ ในด้านการปฏิบัติ กิจกรรมตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมของการปฏิบัติพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับน้อย โดยมี ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.8 และในภาพรวมของทัศนคติในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ของครอบครัว พบว่า เกษตรกรส่วน ใหญ่ ร้อยละ 81.9 มีทัศนคติเห็นด้วยมาก ร้อยละ 18.1 มีทัศนคติเห็นด้วยปานกลาง ข้อเสนอแนะจาก การศึกษาพบว่าถึงแม้ว่าเกษตรกรจะมีทัศนคติที่เห็นด้วยมากกับการประกอบ อาชีพตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และมีความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง แต่การปฏิบัติกิจกรรม นั้นอยู่ในระดับน้อย ซึ่งหน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องควร มีการสนับสนุนส่งเสริมให้กับ เกษตรกร ในด้านการศึกษา เพิ่มพูนความรู้ ในการประกอบอาชีพ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อเกิดการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน รวมทั้งสถาบันการเงินที่จะต้อง ปลดปล่อยสินเชื่อภาคบังคับให้กับเกษตรกรตามปกติ อยู่แล้วควรให้การสนับสนุนด้านการเงินให้กับ เกษตรกรในรูปของเงินกู้ยืมระยะยาว เพื่อ นำไปจัดเตรียมแหล่งน้ำซึ่งต้องใช้เงินลงทุนสูง พร้อมทั้ง

ร่วมมือกับรัฐ และหน่วยงาน เอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงการร่วมกันซึ่งเป็นการสนับสนุน กิจกรรม ด้านสวัสดิการ สังคม ให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความเป็นอยู่ ที่ดีขึ้น และมีความมั่นคงทางรายได้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ ของประเทศต่อไป

สรุปจากงานวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเทศสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาด้าน เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ นั้นจะส่งผลให้พบว่ามีผลดีด้านความมั่นคงและการพึ่งพาอาศัยกันใน ชุมชนเป็นเบื้องต้นเพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและการพึ่งตนเองเสียก่อน พร้อมกันนั้น การสร้าง องค์ความรู้ด้านนี้จำเป็นต้องดำเนินการตั้งแต่ระดับนักเรียน นักศึกษาและระดับชุมชนเพื่อความเข้าใจ ในทิศทางเดียวกัน

ในการทำเทียนพรรษานั้น ด้วยปรัชญาทางศาสนา ล้วนแล้วแต่สอดคล้องกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง จึงสามารถประยุกต์แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับการทำเทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีด้วยกันได้ โดยนำหลักเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักภูมิคุ้มกัน เงื่อนไข ความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มาเป็นตัวแปรหลักในการศึกษาการทำเทียนของช่างทำเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี: กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แหล่งข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาจากช่างทำเทียนพรรษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการทำเทียนพรรษา ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ของชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง มีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) จำนวน 3 แหล่ง คือ ช่างทำเทียนพรรษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการทำเทียนพรรษา โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ข้อมูลในส่วนนี้รวบรวมจากเอกสารวิชาการ วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการค้นคว้าวิจัย เอกสาร โดยการเก็บรวบรวมจาก สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี หอจดหมายเหตุแห่งชาติจังหวัดอุบลราชธานี หอสมุดในสถาบันการศึกษา ห้องสมุดในหน่วยงานต่าง ๆ และทางระบบอินเทอร์เน็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประตู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูล เพื่อใช้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประตู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง เช่น เอกสารวิชาการ วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการค้นคว้าวิจัย เอกสาร โดยการเก็บรวบรวมจากสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี หอจดหมายเหตุแห่งชาติจังหวัดอุบลราชธานี หอสมุดในสถาบันการศึกษา หอสมุดในหน่วยงานต่าง ๆ และทางระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น แบบสัมภาษณ์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการทำเทียนพรรษา

2. แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ และบันทึกการสัมภาษณ์จากแหล่งข้อมูลในการวิจัย เกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประตู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ชุด ดังต่อไปนี้

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับช่างทำเทียน

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำเทียนพรรษา

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย

1. ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากตำรา และเอกสารเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการทำ การวิจัยถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประตู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

2. กำหนดกรอบแนวความคิดจากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาโดยวิเคราะห์แยกประเด็น ที่ต้องการศึกษา วัตถุประสงค์ในการวิจัย และขอบเขตการวิจัย

3. กำหนดโครงร่างของแบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ ตามประเด็นสำคัญของ วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และขอบเขตการวิจัย

4. นำร่างแบบบันทึกข้อมูล และแบบสัมภาษณ์ ไปขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำแบบบันทึกข้อมูลที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ คือ

1. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่ค้นคว้าเพิ่มเติม มาทบทวนเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อหัวข้อวิจัย แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา
2. กำหนดเป้าหมายในการจัดบันทึกข้อมูลที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง
3. รวบรวมเอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูล
4. นำข้อมูลที่ได้จัดบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้
5. ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่สัมภาษณ์โดยนำข้อมูลที่ได้ ไปตรวจสอบกับเอกสารว่ามีความถูกต้องหรือไม่
6. ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ช่างทำเทียนพรรษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการทำเทียนพรรษา จากชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง เพื่อติดต่อขอเข้าสัมภาษณ์
7. ดำเนินการติดต่อผู้ให้ข้อมูล ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลเพื่อสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้ตั้งประเด็นไว้
8. ดำเนินการออกไปสัมภาษณ์ช่างทำเทียนพรรษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการทำเทียนพรรษา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง โดยขอสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์
9. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) เพื่อสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยรวมทั้งการสัมภาษณ์แล้วนำมาเรียบเรียงเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย
10. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์และประมวลผลคำตอบที่ได้จากการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูลที่ได้อยู่ตลอดเวลา ขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนั้นยังได้มีโอกาสทบทวนและตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูลเป็นระยะ ๆ โดยปรึกษาผู้ทรงเชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ และช่างทำเทียนตลอดในระหว่างการทำวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องที่อยู่ในกรอบความคิดของผู้วิจัยและวัตถุประสงค์ใน

การศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยการใช้การประมวลผลคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นผู้วิจัยจะใช้นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา แจกแจงตามวัตถุประสงค์ทางการวิจัยและสรุปประเด็นทั้งหมดเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ลำดับการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดลำดับการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึก และแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งการนำเสนอ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำเทียนพรรษา ประจำชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำเทียนพรรษา ประจำชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และอายุการทำงาน
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะ ปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำเทียนพรรษา ประจำชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านด้านการทำเทียนพรรษาประจำชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

ปราชญ์ชาวบ้านการสัมภาษณ์การศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง ได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประวัติและประสบการณ์การทำงานเทียนพรรษา

1.1 นายสมคิด สอนอาจ ทำเทียนพรรษามา 41 ปี ให้กับวัดศรีประดู่ ทำเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์

1.2 นายพิบูล สุทธิประภา ทำเทียนพรรษามา 35 ปี ให้กับวัดพระธาตุหนองบัว ทำเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก

1.3 พระครูสมุห์สำลี ญาณฐัมโม ทำเทียนพรรษามา 15 ปี ให้กับวัดทุ่งศรีเมือง ทำเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์

โดยทั้งสามท่านทำหน้าที่ เป็นหัวหน้าช่างและเป็นผู้ควบคุมการทำเทียนพรรษา โดยได้เรียนรู้การทำเทียนมาจากครูบาอาจารย์และบรรพบุรุษ และตัดสินใจทำต่อเพื่อสืบทอดงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา โดยมีการทำเทียนพรรษาเฉพาะช่วงประเพณีเข้าพรรษาโดยเพื่อเข้าประกวดแข่งขัน นอกช่วงเวลาดังกล่าวก็จะประกอบอาชีพอื่น โดย นายสมคิด สอนอาจ ปัจจุบันเป็นราชการบำนาญ และประธานศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษาศรีประดู่ เป็นผู้ถ่ายทอดและสอนการทำเทียนประเภทติดพิมพ์ นายพิบูล สุทธิประภา ปัจจุบัน เป็นช่างก่อสร้างวัดวาอารามและโบสถ์ต่างๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี พระครูสมุห์สำลี ญาณฐัมโม เป็นพระอาจารย์ประจำโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา

2. วิธีการทำเทียนพรรษา

เทียนพรรษา มีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ที่ใช้ในการประกวดแข่งขัน คือ ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก ซึ่งขั้นตอนและวิธีการทำ ดังนี้

2.1 ประเภทติดพิมพ์

ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์เป็นต้นเทียนที่มีลายละเอียดอ่อน มีขั้นตอนและต้องใช้คนจำนวนมาก โดยเฉพาะต้องใช้ขี้ผึ้งแท้เป็นส่วนใหญ่ในการทำดอกผึ้ง (ลายเทียน) ส่วนต้นเทียนเดิมใช้ขี้ผึ้งถ้วย (ขี้ผึ้งน้ำมัน) ผสมกับขี้ผึ้งแท้หล่อลำต้น แต่ในปัจจุบันบางคุ้มวัดจะใช้เชือกพันรอบแกนเหล็กหรือรอบด้วยปูนปลาสเตอร์ ตกแต่งให้กลมแล้วทาสีพลาสติค หรือใช้ไม้อัดทำเป็นเหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม หรือเหลี่ยมย่อมุม แทนการหล่อให้กลมเพียงอย่างเดียว

ขั้นตอนการทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ มีขั้นตอนดังนี้

1) การออกแบบต้นเทียน

โดยการร่างแบบที่จัดทำลงบนกระดาษแล้วนำดอกผึ้งติดตามโครงสร้างของต้นเทียนที่ได้จัดทำขึ้นตามแบบโดยช่างเทียนจะเป็นผู้กำหนดว่าดอกผึ้งลายใดจะใช้กับส่วนใดของต้นเทียน

2) การหล่อต้นเทียน

การหล่อต้นเทียนหรือการทำลำต้นเทียนเพื่อให้สำหรับการติดพิมพ์ มีหลากหลายรูปแบบตามความคิดและจินตนาการของช่างทำต้นเทียน ขึ้นอยู่กับว่าต้องการนำเสนอเรื่องราวในด้านใดของพระพุทธศาสนา ซึ่งในอดีตนั้นยังคงยึดถือว่าต้นเทียนจะต้องมีลักษณะกลมเท่านั้น ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปทรงของต้นเทียนโดยอิงแนวคิดจากหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์ เช่น สี่เหลี่ยมมาจากอริยสัจ 4 ประการ หกเหลี่ยมมาจาก อบายมุข หรือแปดเหลี่ยมมาจาก มรรค 8

การหล่อต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ มีขั้นตอนคือ การเตรียมไม้ทำแกนลำต้นนำท่อนไม้ (เสาชนิดกลม) ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 นิ้ว ยาว 2.50 เมตร มาแต่งปลายด้านหนึ่งให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมยาว 50 เซนติเมตร กว้างด้านละ 10 เซนติเมตร เป็นเดือยสำหรับสวมใส่กับส่วนฐานของต้นเทียน ในปัจจุบันใช้แกนเป็นเหล็กกลวงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร แล้วพันโอบด้วยเชือกมะนิลาอีกครั้ง เพื่อให้แกนต้นเทียนใหญ่ขึ้น เป็นการประหยัดขี้ผึ้งด้วย หรือใช้ไม้อัดหนา 10 เซนติเมตร มาทำเป็นต้นทรงสี่เหลี่ยม แปดเหลี่ยม หรือย่อมุม แล้วทำด้วยสีน้ำพลาสติค สีส้มหรือแดงรองพื้น

การทำแบบพิมพ์สำหรับหล่อลำต้นและยอดต้นเทียน ดำเนินการดังนี้

แบบพิมพ์สำหรับหล่อเทียน อีสานเรียกว่า โหง ทำจากสังกะสีแผ่นเรียบชนิดหนา (เบอร์ 27) ใช้สังกะสีขนาดกว้าง 80-120 เซนติเมตร ยาว 8 ฟุต หล่อยอดใช้สังกะสีแผ่นเรียบรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างยาวด้านละ 80 เซนติเมตร ขนาดของสังกะสีที่ใช้ทำแบบพิมพ์หล่อลำต้นและยอด สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม นำสังกะสีมาให้ได้ตามขนาดที่ต้องการแล้วนำแผ่นสังกะสีที่มัดไว้มาโค้งเป็นทรงกระบอกขอบด้านข้างของสังกะสีพับโค้งงอเข้า เพื่อซ่อนขอบอีกรด้าน หนึ่ง

การทำแบบพิมพ์ต้นเทียน ช่างอาจตัดงอแผ่นสังกะสีเข้าหากัน โดยปลายทั้งสองงอเป็นตะขอเกี่ยวกันไว้หรือทำเป็นตะเข็บและบัดกรีด้วยตะกั่ว

การทำแกนยอด ใช้ไม้ขนาด 8 นิ้ว ยาว 80 เซนติเมตร 1 ท่อน แต่งให้เป็นรูปทรงกรวย โดยส่วนยอดมีเส้นผ่านศูนย์กลางกว้าง 2 นิ้ว ส่วนฐานยอด 8 นิ้ว ฐานฐานยอดแต่งเป็นแกนกลมยาว 20 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 2 นิ้ว เป็นเดือยสำหรับสวมต่อกับแกนลำต้นเทียน

ภาชนะที่ใช้ต้มขี้ผึ้ง คือ ปิบน้ำมันก๊าดหรือปิบน้ำมันพืช นำปิบน้ำมันมาตัดฝาด้านบนออกตามขอบด้านใน แล้วใช้ค้อนเหล็กทุบรอยตัดให้ราบลงกับขอบด้านในบน เพื่อป้องกันไม่ให้คมโลหะบาดมือ แล้วทำสายนิ้วด้วยเหล็กเส้น หรืออาจจะใช้ไม้ขนาด 1x2 นิ้ว ยาวเท่ากับขอบปากปิ จำนวน 2 ท่อน มาตีแนบเข้ากับขอบบนตรงข้ามกัน

ขี้ผึ้งที่ใช้ในการหล่อต้นเทียน ในการหล่อต้นเทียนและยอดต้นเทียน จะใช้ขี้ผึ้งถั่วหรือขี้ผึ้งน้ำมัน เป็นขี้ผึ้งที่มีคุณภาพพอใช้ ทำจากไขมันสัตว์หรือกากน้ำมันปิโตรเลียม ผสมกับขี้ผึ้งแท้เพื่อเพิ่มความเหนียวในอัตราส่วน ขี้ผึ้งแท้ 1 ส่วน ขี้ผึ้งถั่ว 10 ส่วน

การเตรียมหลุมสำหรับหล่อ การหล่อลำต้น จำเป็นต้องหล่อลงในหลุม โดยขุดหลุมให้ลึกประมาณ 1 เมตร กว้าง 50 เซนติเมตร หรือกว้างพอเหมาะกับแบบพิมพ์บริเวณที่ขุดควรเป็นที่ราบเรียบและดินร่วนซุยขุดได้ง่าย แล้วปรับหน้าดินบริเวณกันหลุมให้เรียบสนิท

การเตรียมไม้เสาและไม้ขนาดหรือแนบข้างต้นเทียน ดำเนินการดังนี้

- 1) ไม้สำหรับทำเสาขนาด 3-4 นิ้ว ยาว 1.50 เมตร จำนวน 2 ท่อน
- 2) ไม้แนบแกนต้นเทียน ใช้ไม้ไผ่ยาว 1 เมตร ผ่าครึ่งใช้ทั้ง 2 ซีก หรือจะใช้ไม้แปรรูปขนาด 1x2 นิ้ว ยาว 1 เมตร จำนวน 2 ท่อน
- 3) การปักเสาและตีไม้แนบประกบต้นเทียน มีขั้นตอนดังนี้
 - 3.1) ให้ขุดหลุมห่างจากหลุมหล่อลำต้น ทั้ง 2 ด้าน ละครึ่งประมาณ 10 เซนติเมตร 2 หลุม ลึก 30 เซนติเมตร

3.2) นำแบบพิมพ์หล่อต้นเทียนหย่อนลงไปลงในหลุมโดยเอาด้านบนหย่อนลงไปแบบพิมพ์ส่วนที่มีเดือยจะอยู่ด้านบน และให้อยู่ตรงกลางตั้งตรงมีระยะห่างจากแบบพิมพ์เท่า ๆ กัน ใช้ไม้ขนาดยึดเดือยต้นเทียนกับเสา 2 เสา ทำให้แกนต้นเทียนแน่นตั้งตรงไม่เอียงแล้วเอาดินกลบหลุมรอบ ๆ แบบพิมพ์ กลบเพียงหลุม ๆ ห้ามกระทุ้ง เพราะการกระทุ้งดินอาจทำให้แบบพิมพ์เสียรูปทรงได้

วิธีการเทขี้ผึ้งเพื่อหล่อต้นเทียน มีขั้นตอน ดังนี้

- 1) เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการหล่อให้พร้อม
- 2) มีผู้ช่วยช่าง 3-4 คน
- 3) นำขี้ผึ้งถั่ว (ขี้ผึ้งน้ำมัน) ใส่ลงในปั๊มที่จะต้ม แล้วนำไปต้มบนเตาไฟ เตาไฟนี้จะใช้เตาอั้งโล่ เตาพื้นหรือเตาแก๊สก็ได้แล้วแต่สะดวก ต้มจนขี้ผึ้งละลายหมด แล้วเทขี้ผึ้งลงในถังน้ำมันใหญ่ขนาด 200 ลิตร หรือโอ่งมังกร จะมีก๊อปก็เทรวมกันให้หมด จนได้ขี้ผึ้งที่หลอมละลายดีแล้ว มีปริมาณเพียงพอที่จะใช้ในการหล่อ

4) ปล่อยทิ้งไว้ให้อุ่นหมึความร้อนลดลง ตรวจสอบได้โดยเอานิ้วจุ่มลงไปนั้ซ้ ผ้ง ถ้าซ้ ผ้งตดั นั้มาบาง ๆ แสดงว่าใช้หล่อได้

5) นำภาชนะที่ใช้ต้ ผ้ง คือ กระบวย หรือขันพลาสติกที่ทนความร้อน ต้ ซ้ ผ้งเทลงไปในแบบพิมพ์จนเต็ม (การเทต้องเทติดต่อกัน)

6) เมื่อซ้ ผ้งในแบบพิมพ์เย็นลงระดับซ้ ผ้งก็จะลดลงไปด้วยคอยเติมให้เต็มเหมือนเดิมจน กว่าจะเต็มแบบพิมพ์อย่างเต็มที่ อาจใช้เวลากว่า 1 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นการหล่อแล้ว ปล่อยซ้ ผ้งให้เย็นจนแข็งตัวเต็มที่ ใช้เวลาประมาณ

7) วัน จึงจะถอดแบบพิมพ์ได้ การหล่อยอดต้นเทียน ในการหล่อยอดต้นเทียนใช้วิธีเช่นเดียวกันกับวิธีหล่อต้นเทียนเพียงแต่ง่ายและสะดวกกว่า เพราะมีขนาดสั้นและใช้ซ้ ผ้งน้อยกว่า

การถอดแบบพิมพ์ต้นเทียนและยอดต้นเทียน เมื่อซ้ ผ้งในแบบพิมพ์แข็งตัวแล้ว ค่อย ๆ แกะไม้แบบออกจากแกนทั้ง 2 ด้าน ออกจากต้นเสาและแกนลำต้นหรือยอดชุดดินที่กลบรอบ ๆ ออกเพื่อสะดวกในการยกขึ้น หลังจากยกขึ้นจากหลุมแล้ว ทำความสะอาดแบบพิมพ์แล้วจึงใช้คีมหรือกรรไกรตัดสังกะสี ค่อย ๆ แกะหรือตัดออก

การกลึงต้นเทียนให้ดีต้องเป็นหน้าที่ของช่างกลึงเหล็กหรือไม้ เพราะอุปกรณ์การกลึงที่พร้อมและการกลึงเทียนจะง่ายกว่าการกลึงเหล็กหรือไม้ เพียงให้คำแนะนำเกี่ยวกับรูปทรงที่ต้องการ ช่างกลึงก็จะกลึงให้ตามรูปทรงนั้น เมื่อกลึงต้นเทียนหรือยอดเสร็จแล้ว ควรทาสีน้ำมันรองรับ วัสดุนี้จะต้องอ่อนนุ่ม เพื่อป้องกันไม่ให้ลำต้นเทียนและยอดบวบเบี้ยวเสียรูปทรง ก่อนนำประกอบกับฐานต้นเทียน การทำผ้งแผ่น ผ้งแผ่น คือ ผ้งที่หล่อนขึ้นเพื่อเสริมแต่งส่วนต่าง ๆ ของต้นเทียน ซึ่งมีส่วประกอบที่สำคัญ คือ ฐาน ลำต้น ยอด และองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น หุ่นตัวละครตามเนื้อเรื่อง เพื่อให้เกิดความเด่นชัด สวยงามวิจิตรพิสดารยิ่งขึ้น

วิธีการทำผ้งแผ่น มีขั้นตอนดังนี้

1) จัดหาซ้ ผ้งน้ำมัน ซึ่งเป็นซ้ ผ้งคุณภาพพอใช้ นำมาต้มจนหลอมละลาย

2) วางแบบพิมพ์ในพื้นที่ราบให้เสมอกัน อย่าให้เอียงไปด้านหนึ่งด้านใด

3) นำมะขามเปียกผสมกับน้ำ จนเป็นเนื้อเดียวกัน นำมาทาแบบพิมพ์ด้านในให้ทั่วทุกส่ว หรือจะใช้ผสมกับผงซักฟอกหรือสบู่หรือน้ำยาล้างจาน ทาเช่นเดียวกับน้ำมันมะขามเปียก ซึ่งจะทำให้เทียนหรือซ้ ผ้งไม่ติดกับแบบพิมพ์

4) ใช้ภาชนะต้ ซ้ ผ้งที่ต้มละลายแล้ว เทลงไปในแบบพิมพ์ จะเทให้หนาบางขนาดไหนจะขึ้นอยู่กับการต้องการของช่าง ระหว่างเทซ้ ผ้งนั้น ให้สังเกตพื้นผิวของซ้ ผ้งให้อยู่ในแนวระนาบเดียวกัน ถ้าสูงต่ำไม่เท่ากันควรใช้ลิ่มสอดหนุนด้านต่ำให้สูงเท่ากัน

5) หลังจากเทซ้ ผ้งลงไปในแบบพิมพ์แล้ว เมื่อซ้ ผ้งเริ่มแข็งตัว ถ้าต้องการเร่งให้แข็งตัวเร็วและแกะออกง่าย ให้นำแบบพิมพ์ไปแช่น้ำ ซ้ ผ้งก็จะแข็งตัวเร็วและทำให้แกะออกจากแบบพิมพ์ได้ ง่ายขึ้น

6) การแกะหรือลอกซ้ ผ้งแผ่นออกจากแบบพิมพ์ ใช้มีดปลายแหลมหรือมีดปลายตัดหรือจะใช้เกรียงปั่วสีตามถนัด กรีดริมขอบพิมพ์และแซะลอกออกจากแบบพิมพ์

การทำดอกฝิ่งติดพิมพ์ (ลายต้นเทียน) ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ ส่วนที่ประดับตกแต่งที่ทำให้ต้นเทียนและส่วนประกอบอื่น ๆ สวยงามคือ ดอกฝิ่งหรือลายเทียน การทำดอกฝิ่งหรือลายเทียนนี้เป็นงานที่ละเอียดอ่อน ทำได้ยาก กว่างานส่วนอื่น ๆ ต้องอาศัยช่างที่ชำนาญงาน และมีผู้ช่วยมากประมาณ 10-20 คน

วิธีทำดอกฝิ่ง (ลายต้นเทียน) มีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1) นำวัสดุที่จะทำแม่พิมพ์ คือ หินอ่อน (หินที่ใช้ลับมีด) หรือแท่งปูนซีเมนต์ หรือแท่งปูน ปลาสเตอร์ หรือท่อนไม้สีดำ (ไม้ฝรั่ง) มาแกะสลักแบบร่องลึกให้เป็นลวดลายต่าง ๆ เช่น ลายกนกเปลว กนกก้านขด ประจำยาม บัวคว่ำ บัวหงาย เทพนม ฯลฯ

2) นำขี้ผึ้งแท้สับเป็นก้อนเล็ก มาต้มในหม้ออ่างขนาดใหญ่ ใส่ น้ำผสมลงประมาณ 1-2 ชั้น เพื่อเวลาต้มเทียนจะได้ไม่ไหม้ และขี้ผึ้งจะได้สะอาด คอยดูแลควบคุมไม่ให้ไฟไหม้หมั่นคนด้วยทัพพี เพื่อเทียนจะได้หลอมละลายเร็วและสีของเทียนจะได้ผสมกลมกลืนเป็นสีเดียวกัน

3) เมื่อขี้ผึ้งละลายดีแล้ว ยกลงใช้กระบวยตักกรองลงในหม้ออ่างขนาดเล็ก โดยใส่รองเล็ก น้อย ขี้ผึ้งจะได้สะอาดยิ่งขึ้น เพราะฝุ่นละอองอาจหลงเหลือปนมา จะได้ตกตะกอนลงในน้ำและยัง ช่วยปรับระดับความร้อนด้วย

4) ปล่อยให้เย็นประมาณ 30-60 นาที ขี้ผึ้งจะเริ่มแข็งตัว ก่อนที่ขี้ผึ้งจะแข็งตัวเต็มที่ ให้ยกหม้อ อ่างไปวางที่เตรียมพิมพ์

5) จัดเตรียมอุปกรณ์ในการพิมพ์ให้พร้อม มีภาตสังกะสีเคลือบเพื่อใส่ลายดอกฝิ่ง ชันน้ำใส่สบู่หรือน้ำยาล้างจาน หรือน้ำผงซักฟอก ขวดกลม แม่พิมพ์แท่นไม้สำหรับรองแม่พิมพ์และซ้อน

6) นำแม่พิมพ์แช่น้ำให้อุ่นตัว นำวางบนแท่นไม้ใช้ซ้อนชุดผิวหน้าขี้ผึ้ง โดยเริ่มจากขอบนอกเข้าไปหาข้างในทีละน้อย มาณวดเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน วิกน้ำที่ผสมสบู่หรือน้ำยาล้างจาน หรือน้ำผงซักฟอกใส่แม่พิมพ์ และลูบขวดด้วยนิ้ววางขี้ผึ้งที่นวดแล้วกดลงในแม่พิมพ์ ใช้ขวดคลึงไปมาบนเนื้อขี้ผึ้งให้สม่ำเสมอจนทั่วแม่พิมพ์ แกะลายออกวางใส่ภาต (ขี้ผึ้งกดลงในแม่พิมพ์ทำเป็น ก้อนให้พอดีกับลาย น้ำใส่แม่พิมพ์และขวดให้พอเปียก)

7) นำลายดอกฝิ่งที่พิมพ์แล้วไปตัดส่วนเกินหรือส่วนที่ไม่ต้องการออก โดยนำไปวางบนกระจกใส ใช้เข็มตัดลายตัดตามต้องการ และควรจุ่มปลายเข็มด้วยน้ำมันพืชเล็กน้อย จะทำให้ตัดง่ายขึ้น ขี้ผึ้งไม่ติดเข็ม และเข็มที่ตัดต้องคมอยู่เสมอ เศษของขี้ผึ้งจะนำไปต้มหลอมละลายใหม่ เพื่อพิมพ์ลายและตัดจนเพียงพอกับความต้องการ

การติดลายดอกฝิ่งบนต้นเทียนพรรษา ความสำคัญการติดลายดอกฝิ่งบนต้นเทียนพรรษา การติดดอกฝิ่ง (ลายต้นเทียน) ที่ตัดเรียบร้อยแล้ว จะใช้ติดตามฐาน ลำต้น ยอดของต้นเทียน และส่วนประกอบอื่น ๆ ของต้นเทียน

วิธีการขั้นตอนการติดลายดอกฝิ่งบนต้นเทียนพรรษา มีขั้นตอนดังนี้ คือ

1) การออกแบบลวดลาย ในการติดลายจำเป็นต้องออกแบบวางแผนก่อนในแต่ละส่วนจะใช้ลายใดเป็นแม่ลาย และลายใดเป็นลายประกอบ

2) ทดลองติดลายก่อน เพื่อความเหมาะสมและความสวยงาม 3. ดำเนินการติดลายตามที่ได้ออกแบบวางแผนไว้

2.2 ประเภทแกะสลัก

ต้นเทียนประเภทแกะสลัก เป็นต้นเทียนสมัยใหม่ ทำเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2502 โดย นายคำหมา แสงงาม ต้นเทียนต้นหนึ่งจะใช้ขี้ผึ้งประมาณ 70-100 กิโลกรัม โดยใช้ขี้ผึ้งตีผสมกับขี้ผึ้งชนิดไม่ดี ในอัตราส่วน 5 ต่อ 1 หลังจากหล่อและกลึงต้นเทียนแล้ว จะเริ่มแกะสลักต้นเทียนด้วยขั้นตอน ดังนี้

ออกแบบลายที่จะแกะสลัก โดยการร่างทั้งส่วนฐานลำต้นและยอดเทียน ใช้เครื่องมือแกะสลักซึ่งจะมีการเซาะ เจาะ ชิด และขุด ให้เป็นรูปสามมิติ เหมือนของจริง หรือรูปที่ร่างไว้ตามจินตนาการ แกะส่วนที่บกพร่องในระหว่างการทำแกะสลัก อาจมีการผิดพลาดได้ เช่น รูปที่แกะมีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป หรือบางส่วนแตกหัก ก็ต้องแก้ไขปรับปรุงให้เรียบร้อย

ส่วนประกอบของลำต้นต้นเทียน ประกอบด้วย

1) เทียนสีเหลืองหรือสีหมากสุก

เทียนสีเหลืองจะมีสีสวยงามในเวลากลางวันแต่จะไม่ชัดเจนเวลาคูตอนกลางคืนเมื่อเทียบกับเทียนสีหมากสุก เพราะสีเข้มจะทำให้แสงเงาของลายชัดเจนมากกว่า การมองจะมีมิติมากกว่า แต่สีเหลืองจะดูสะอาดกว่า

2) แกน

ปัจจุบันนิยมทำจากท่อเหล็กเพราะหาได้ง่าย เนื่องจากวัดที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองจะไม่มีไม้ที่จะนำมาทำแกน หรือต้นไม้ที่มีความตรงนั้นหาได้ยาก จึงหันมาเลือกวัสดุที่หาง่ายตามยุคสมัย และ ท่อเหล็กนั้นมีความแข็งแรงทนทาน ปลอดภัยในการติดตั้ง

3) ปูน

ปูนที่ใช้สำหรับปั้นหุ่น นิยมใช้ปูนปลาสเตอร์มากกว่าปูนซีเมนต์ เพราะจะต้องปั้นให้เสร็จและแห้งในเวลาอันสั้น และช่างจะได้ทำการติดเทียนและแกะสลักได้ทันที ถ้าหากเป็นปูนชนิดอื่นจะแห้งช้ากว่าและเป็นการเสียเวลา

การแกะสลักลำต้นเทียน ประกอบด้วย

1) เตรียมแกนของลำต้น ซึ่งจะเป็แกนไม้ หรือเหล็ก และไม่ให้มีรู

อากาศเข้าแกนกลาง เพราะเวลาที่เทียนๆ จะเข้าไปอยู่ที่ส่วนกลางของแกน ทำให้ลื่นเปลือกเทียนและเสียเวลา บางครั้งจะทำให้เทียนร่วงลงสู่พื้น และจะต้องทำใหม่ โดยส่วนมากช่างจะสำรวจความเรียบร้อยของแกนก่อนการเทต้น เพื่อความปลอดภัยจึงใช้ปูนปลาสเตอร์ปั้นทับแกน หรือวัสดุอย่างอื่นปิดรูก่อนการเท

2) แบบเทียน ซึ่งบางทีทำจากสังกะสี หรือแผ่นเหล็กคัดโค้งเชื่อม

หรือบัดกรีทำเป็นรูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางขึ้นอยู่กับประเภทของต้นเทียน ว่าเป็นต้นเทียนขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ ส่วนมากจะใหญ่กว่า 30 เซนติเมตร เพราะเวลามองจากระยะไกล จะเห็นลายเด่นชัดกว่าขนาดเล็ก โดยเฉพาะในเวลากลางคืน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับลายที่แกะว่าลายเล็กหรือลายใหญ่ความสูงของต้นเทียน และความส่องสว่างของไฟสปอตไลท์ที่จะเพิ่มสีสัน และความสวยงาม

3) การต้มเทียนสำหรับใช้เทลำต้นและใช้สำหรับปั้นหุ่น เทียนที่จะใช้เท

ลำต้นส่วนใหญ่ แล้วจะใช้เทียนที่มีสีเข้ม ซึ่งเมื่อแกะสลักออกมาแล้วจะทำให้เห็นลายสวยงาม ชัดเจน

เทียนที่จะใช้เหล่านั้จะต้องผสมขี้ผึ้งแท้ (ที่มาจากรังผึ้งแท้ๆ) เพราะจะทำให้เหนียว เวลาแกะสลักจะไม่ทำให้ลายแตกหรือหักง่าย และลายมีความคมมากยิ่งขึ้น สำหรับเทียนที่ใช้สำหรับปั้นหุ่นจะมีส่วนผสมของขี้ผึ้งแท้หรือไม่มีก็ได้ เฉพาะในการติดหุ่นนั้น เทียนที่ติดจะยังไม่แห้งดีก็ทำการขุด หรือแกะสลักได้เลย ระยะเวลาในการเหล่านั้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความหนาของเทียน และสังเกตว่าเหล่านั้เทียนนั้นใช้ได้หรือไม่โดยดูที่ผิวสัมผัสว่าเย็นหรือยัง และเคาะฟังเสียงแล้วจะมีเสียงดังมากกว่าตอนที่เทใหม่ๆ เนื่องจากเมื่อเทียนเย็นลงแล้วจะหดตัวและไม่ติดโลหะ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเทียนกับโลหะ ถ้าเคาะแล้วมีเสียงดังแสดงว่าใช้ได้

การแกะแบบเหล่านั้เทียนจะแกะตามรอยตะเข็บที่เชื่อมหรือบัดกรี และสามารถนำแบบนั้นไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น ถาดเทเทียน หรือเก็บไว้เป็นแบบเทเทียนในปีต่อ ๆ ไป

ข้อผิดพลาดในการเทเทียน คือ มีรอยบวม หรือเบี้ยว มีรูอากาศหรือฟองอากาศเล็ก ๆ เต็มไปหมด มีสาเหตุมาจากหลายประการได้

- 1) เหล่านั้เบี้ยว ไม่กลม มาจากการตั้งแกนไม่ตรง เส้นผ่านศูนย์กลางของต้นไม่ได้ขนาด และความหนาของเนื้อเทียนไม่สม่ำเสมอ
- 2) ตัวบังคับแกนของสังกะสีหรือเหล็กไม่กลม
- 3) ไม่ได้วางแผนตำแหน่งที่วางแบบเหล่านั้ เนื่องจากการจัดทำต้นเทียนนั้นจะอยู่ในช่วงฤดูฝน ถ้าตำแหน่งที่วางแบบอยู่ใกล้ชายคา เมื่อเทแล้วเกิดฝนตกเทียนด้านที่อยู่ติดชายคานั้นจะแห้งก่อนเพราะความเย็นจากน้ำฝน และอีกด้านยังไม่เย็นตัว จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เหล่านั้เทียนที่ออกมาไม่สวยงาม ไม่เป็นทรงกลม

ส่วนการเทเทียนสำหรับติดหุ่นนั้นจะไม่ต้องเทให้หนามาก ประมาณ 1 นิ้ว หรือน้อยกว่า จะแตกต่างจากเทียนที่ใช้สำหรับพอกหรือติดปะซึ่งต้องการความลึกเมื่อแกะสลักแล้วจะทำให้มองเห็นแล้วมีมิติ

ขั้นตอนการแกะสลักเหล่านั้เทียน มีขั้นตอนดังนี้

การแกะสลักเหล่านั้เทียน เริ่มจากการตกแต่งผิวเหล่านั้ให้เรียบ ด้วยการขูดตกแต่ง หรือนำไปกลิ้งให้กลม แล้วออกแบบลวดลาย ลวดลายที่ออกแบบขึ้นอยู่กับเรื่องราวที่เราจะนำเสนอว่าขบวนรถแห่งเราจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร เพราะเรื่องราวที่แกะเหล่านั้จะต้องสัมพันธ์กันกับเรื่องราวตัวละครในรถขบวนต้นเทียน ตัวละครที่อยู่ในขบวนรถฯ เช่น ลายกษัตริย์เบ็ญลวดลายที่มีความอ่อนหวาน ลายยักษ์หรือสัตว์ป่าหิมพานต์ ก็จะเป็นลายกระบี่กระซาง ซึ่งเป็นลายที่มีความดูเ็นตัวเอง และสามารถด้นลายไปตามจินตนาการ

1) การร่างภาพและลวดลายลงบนเหล่านั้ ช่วงที่ยังไม่มีความชำนาญพอก็สามารถร่างลายลงบนกระดาษไข หรือกระดาษแก้ว แล้วทำการลอกลายลงบนเหล่านั้เทียน ซึ่งมีข้อเสียคือ จะเกิดรอยต่อด้านหลังซึ่งจะต้องมาแก้ไขจึงห่วยลายใหม่ ซึ่งจะทำให้ลายที่ได้ไม่ลงตัวทั้งจังหวะและช่องไฟของลวดลาย

2) การร่างลายลงบนเหล่านั้ เป็นการเขียนลายแบบสดโดยใช้ปากกาเมจิกหรือใช้เหล็กปลายแหลม หรือตะปู หรือถ้าหากเป็นช่วงที่มีความชำนาญจะใช้เกียงแกะสลัก ร่างภาพได้เลย โดยการร่าง เบา ๆ ก่อนลงเส้นหนัก และทำการแกะสลัก

3) เกียงที่ใช้ในการแกะสลักจะมีหลายรูปแบบ หลายขนาด มีทั้ง ขนาดสั้น ขนาดยาว คม ด้านเดียวหรือคม สองด้าน ปลายโค้งงอ ปลายใหญ่ ปลายแหลม ปลายเล็ก แหลมเรียว แล้วแต่พื้นที่หรือลวดลายที่จะแกะ ส่วนมากช่างจะทำเกียงใช้เอง เพราะสามารถเลือกแบบ รูปทรง ขนาดได้ตามความถนัดและความพอใจ วัสดุที่ใช้ทำเกียงต้องมีความแข็งแรง ไม่บิดตัวหรือโค้งงอง่าย ไม่เป็นสนิม

4) เหล็กชุด เป็นอุปกรณ์เสริมอีกอย่างหนึ่ง ใช้ชุดเทียนให้เรียบ เซาะร่องลึกที่มีทั้งหน้ากว้างและหน้าแคบ ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่จะแกะ ช่างบางคนใช้ใบเลื่อยหรือเหล็กแผ่นทั้งเรียบและเป็นคมเลื่อย ใช้ในการชุดพื้นให้เรียบเหมือนผิวช่างหรือชนสัตว์

5) เมื่อร่างภาพเสร็จแล้ว เริ่มแกะจากลายที่มีภาพประกอบก่อน เพราะเป็นส่วนที่นูนสูงก่อน แล้วไล่ไปตามระดับชั้นของลายหรือซ่อลาย แต่ละกลุ่มที่ต้องการความคมชัด โดยเฉพาะกลุ่มลายที่อยู่ ด้านข้างของตัวรถคันเทียนซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจและสื่อความหมายได้ชัดเจนมากที่สุด

6) ลายที่มีความสวยงามอ่อนช้อยในตัวเองคือ ลายที่ถูกตัดตามหลักของลายไทย แต่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดชายแดนที่ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเขมร ก็อาจจะมีการซึมซับเอาลายจากประเทศเหล่านี้เข้ามาบ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อย เรายังคงเอกลักษณ์ความเป็นไทยอีสาน เหมือนกับไทยภาคเหนือและภาคใต้

7) ช่างแกะสลักเทียนต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเองและมั่นใจในการลงลายแกะสลักเพราะถ้าพลาดก็จะทำให้ชิ้นงานนั้นเสียเพราะเทียนนั้นเมื่ออากาศเย็นจะเปราะ แตกหักง่าย แต่ถ้าอากาศร้อนเทียนก็จะละลายหรือบิดตัว ช่างต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ซึ่งสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการทำงานด้านนี้คืออารมณ์ จะต้องต่อเนื่อง และน้ำหนัการลงเกียงจะต้องเท่ากัน

8) อุณหภูมิเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการแกะสลักเทียน ช่างมีความจำเป็นต้องทำงานแข่งกับเวลา ฉะนั้นการทำงานในช่วงเวลาที่อากาศเย็น หรือช่วงกลางคืนต้องอาศัยเครื่องมือช่วยทำให้เทียนอ่อนตัว ง่ายต่อการแกะ เครื่องมือเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นสปอตไลท์ เครื่องเป่าความร้อน หรือเตาถ่านมีส่วนสำคัญทำให้งานเสร็จลุล่วงไปด้วยดี ถ้ามีเศษเทียนแตกหักก็สามารถนำมาต้มหลอมใหม่และใช้งานได้

9) เมื่อแกะสลักลำต้นเสร็จแล้ว ก็เป็นขั้นตอนการทำหุ่นหรือองค์ประกอบเรื่องราวที่นำเสนอบนรถคันเทียน ส่วนใหญ่การทำหุ่นจะเริ่มจากทำฐานรองหุ่น มีแกนยึดหุ่น โครงยึดนั้นอาจจะเป็นไม้หรือเหล็กก็ได้แต่ต้องแข็งแรง เมื่อได้โครงแล้วก็ทำตามข่ายหรือนำไยมะพร้าว มามัดขึ้นรูปหุ่น โดยหุ่นที่ทำนั้นจะมีขนาดผอมกว่าของจริง จากนั้นนำไยมะพร้าวผสมกับปูนปลาสเตอร์ป่น แต่งผิวให้เรียบรอติดเทียน เทียนที่ซัดติด ใช้วิธีเทเทียนที่ต้มแล้วเทลงในถาดเทียนให้สม่ำเสมอ ปลอ่ยให้เทียนที่เทแล้วนั้นเย็นตัวลงแล้วแกะออกจากถาดเป็นแผ่น ๆ นำมาติดเข้ากับหุ่น โดยใช้ความร้อนจากเหล็กที่เผาไฟ หรือหัวแร้งที่เผาไฟหรือเทียนที่ต้มใส่กาน้ำร้อนแล้วเทราดลงบนหุ่น และนำเทียนแผ่นที่ได้ติดเข้ากับตัวหุ่น ตกแต่งหุ่นนั้นให้เรียบร้อย และแกะสลัก หรือถ้าต้องการความนูนก็สามารถพอกและแกะลวดลายให้หุ่นสวยงาม แค่นี้เราก็จะได้หุ่นที่สวยงามตามที่ต้องการ

3. การทำเทียนพรรษา เงินทุนในการทำได้มาจาก

3.1 เงินบริจาค จากประชาชนทั่วไปและชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณวัดนั้น

3.2 เงินสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ คือ เทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวนเงิน 80,000 บาท สำหรับเทียนขนาดใหญ่ (ดูจากขนาดขอพื้นที่ตัวรถแห่เทียนต้องเกิน 16 ตร.ม.) และจำนวน 60,000 บาท สำหรับเทียนขนาดเล็ก (ดูจากขนาดขอพื้นที่ตัวรถแห่เทียนต้องไม่เกิน 14 ตร.ม.)

3.3 เงินทุนที่ใช้ในการทำเทียนพรรษา ขนาดใหญ่ 300,000 บาท ขึ้นไป ขนาดเล็ก 150,000 บาทขึ้นไป

4. วัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือ ที่ใช้ในการทำเทียนพรรษา

4.1 ประเภทตีพิมพ์

วัสดุสำคัญในการทำต้นเทียน คือ ขี้ผึ้ง

ลักษณะและคุณสมบัติของขี้ผึ้งชนิดดี คือ

- 1) ราคาแพง ประมาณกิโลกรัมละ 200-300 บาท
- 2) มีกลิ่นหอม
- 3) เนื้อขี้ผึ้งเหนียว เมื่อจับดูจะมีคราบติดมือเพียงเล็กน้อย
- 4) ใช้เล็บมือจิกดูจะเป็นรอยลึก เนื้อขี้ผึ้งไม่ยุ่ย ไม่เปราะ
- 5) สีครีมหรือเหลืองปนขาว หรือเขียวอมม่วง (ไม่ออกสีแดงหรือส้ม)
- 6) มักมีฝุ่นจับอยู่ตามก้อนขี้ผึ้ง เพราะเนื้อขี้ผึ้งเหนียว
- 7) แผลงต่าง ๆ เช่น แผลงภู ผึ้ง ชอบจับ เเจาะไขกินเนื้อขี้ผึ้ง
- 8) ก้อนขี้ผึ้งมีขนาดโต น้ำหนักก้อนละประมาณ 1 กิโลกรัม หรือ มากกว่านั้น

มองดูจะเป็นสี ขุ่นมัว ไม่สดใส ซึ่งเป็นลักษณะชาติ

กกว่านั้น

ลักษณะและคุณสมบัติของขี้ผึ้งชนิดไม่ดี คือ

- 1) ราคาถูก ประมาณกิโลกรัมละ 40-50 บาท
- 2) กลิ่นไม่หอม
- 3) เนื้อขี้ผึ้งไม่เหนียว เมื่อจับดูจะติดมือบ้าง และมีคราบน้ำมันติดมือ
- 4) เปราะและแตกง่าย
- 5) มีสีแดงหรือส้ม ลักษณะเป็นสีเข้มที่ได้มาจากการปรุงแต่ง
- 6) ไม่มีฝุ่นติดอยู่ที่ก้อนหรือแท่งขี้ผึ้ง
- 7) แผลงไม่ชอบ เพราะเป็นขี้ผึ้งเทียม หรือขี้ผึ้งผสม
- 8) เป็นก้อนขนาดเล็ก น้ำหนักไม่มาก รวมกันหลายสิบก้อนจึงจะได้

ด้วย

น้ำหนัก 1 กิโลกรัม

วัสดุและอุปกรณ์ในการหล่อต้นเทียน ประกอบด้วย

- 1) ขี้ผึ้งถ้วย (ขี้ผึ้งน้ำมัน) เป็นขี้ผึ้งคุณภาพพอใช้ได้ หนักประมาณ 100-200 กิโลกรัม ทั้งนี้แล้วแต่ขนาดของต้นเทียนที่ต้องการ
- 2) เตาอังโล่ 2 - 4 เตา พร้อมถ่านไม้, ฟืน
- 3) ชามอ่างขนาดใหญ่ 2 ใบ ขนาดกลาง 4 ใบ ขนาดเล็ก 6 ใบ
- 4) ปิ๊ป 2 - 4 ใบ
- 5) โถงมังกร หรือถังน้ำมันเปล่าขนาด 200 ลิตร 2 ใบ
- 6) ภาชนะที่ใช้ตักเทียน เช่น กระบวยตักน้ำ หรือขันโลหะ หรือขัน

พลาสติกที่ทนความร้อน

- 7) ผ้ากรอง ใช้ผ้ามุ้งเนื้อละเอียด ยาว 2 เมตร

8) สังกะสีชนิดเรียบแบบหนา ขนาดกว้าง 80-120 เซนติเมตร ยาว 7 ฟุต จำนวน 1 แผ่น สำหรับหล่อตันเทียนและขนาดกว้าง 80-120 เซนติเมตร ยาว 3 ฟุต จำนวน 1 แผ่น สำหรับหล่อยอดตันเทียน ขนาดของสังกะสีอาจเพิ่มหรือลดได้ตามความเหมาะสมหรือความต้องการที่จะหล่อตันเทียนและยอด

9) ผ้าซีริวที่สะอาด 4-5 ผืน

10) ท่อนไม้ (เสาไม้) เส้นผ่าศูนย์กลาง 6-8 นิ้ว ยาว 2.50 เมตร 1 ท่อน สำหรับทำแกนลำต้นและยาว 1 เมตร 1 ท่อน สำหรับทำแกนตันเทียน

11) ถังตักน้ำ 1 ใบ

12) ไม้ขนาด 3-4 นิ้ว ยาว 1.50 เมตร จำนวน 2 ต้น สำหรับทำเสา

13) ไม้ไผ่หรือไม้เบญจพรรณ ขนาด 1x 25 ผ่าครึ่งยาว 1 เมตร ใช้ทั้ง 2 ซีก จำนวน 2 ท่อน สำหรับเป็นไม้ขนาน

14) เสียม จอบ

วัสดุอุปกรณ์ในการทำสิ่งแผ่น ดังนี้

1) ขี้ผึ้งถ้วย (ขี้ผึ้งน้ำมัน)

2) ปิ๊ป

3) เตาอังโล่ , หรือเตาแก๊ส

4) ถ่าน , ฟืน

5) แบบพิมพ์ทำจากแผ่นไม้ , เหล็กเหล็ก หรือสังกะสี

6) มะขามเปียก , สบู่ , ผงซักฟอกหรือน้ำยาล้างจาน

7) น้ำ

8) ขามอ่างขนาดใหญ่

9) กระบวยหรือกระบวยโลหะสำหรับขี้ผึ้ง

10) มีดปลายแหลม มีดปลายตัด และเกรียงโป้วสี

11) แปรงทาสีขนาด 2-4 นิ้ว

12) ลิ้ม

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำดอกผึ้งติดพิมพ์ ประกอบด้วย

1) หินอ่อน (หินลับมีดโกน) หาซื้อได้จากร้านจำหน่ายอุปกรณ์ก่อสร้างหรือร้านขายเครื่องสังฆภัณฑ์ถ้าหาไม่ได้ใช้ปูนซีเมนต์ หรือปูนปาสเตอร์หล่อเป็นแท่งหรือใช้ท่อนไม้ฝรั่ง (ภาษาอีสานเรียกไม้สีดา) เป็นไม้เนื้ออ่อนมีเนื้อละเอียด เหนียว หรือจะใช้ไม้ชนิดอื่นที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับไม้ฝรั่งก็ได้ นำมาแกะสลักเป็นลวดลายต่าง ๆ ใช้เป็นแม่พิมพ์

2) ขี้ผึ้งแท้เป็นขี้ผึ้งคุณภาพดี สีเหลืองอ่อน หรือสีเขียวยอมเหลือง กลิ่นหอมเย็น เนื้อขี้ผึ้งเหนียวราคาแพง ประมาณกิโลกรัมละ 250-500 บาท

3) อุปกรณ์อื่น ๆ ได้แก่

3.1) เตาอังโล่, เตาแก๊ส

3.2) ขามอ่างของใหญ่ 2 ใบ ขนาดเล็ก 2 ใบ

3.3) ถ่านไม้ 4-6 กระสอบ ในกรณีใช้เตาอังโล่

3.4) ผ้ากรอง (ผ้าขาวบาง ๆ หรือผ้ามุ้ง) มาเย็บใส่ขอบโลหะ
ดัดแปลงเป็นตระแกรงกรองซี่ผึ้ง

3.5) กระบวย

3.6) ทัพพี

3.7) ข้อนสังกะสีหรือข้อนโลหะ

3.8) ถาดสังกะสีเคลือบหรือถาดชนิดอื่นๆ ควรเป็นถาดขนาดเส้นผ่า
นศูนย์กลาง 12-16 นิ้ว จำนวน 10-20 ใบ

3.9) แผ่นกระจกใสกว้าง 6 นิ้ว ยาว 10 นิ้ว จำนวน 10 แผ่นหรือ
เท่ากับจำนวนคนตัดดอกผึ้ง

3.10) น้ำมันพืช 1 ขวด

3.11) ผ้าเช็ดมือ

3.12) มีดโต้และขวาน

3.13) ใบมีดตัดลายดอกผึ้ง ทำจากซี่ลวดวงล้อรถจักรยานสามล้อ
รถจักรยานต์ นำมาดัดแปลงเป็น 2 ท่อน ใช้ค้อนเหล็กทุบปลายด้านหนึ่งให้แบน แต่งด้วยหินเจียร 2 ขั
วให้เรียบแหลมและคม มีลักษณะเหมือนหอกใบข้าว

3.14) สบู่ ผงซักฟอก หรือน้ำยาล้างจาน

3.15) น้ำสะอาด

3.16) ขวดแก้วชนิดกลม

วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือในการตัดลายดอกผึ้งบนต้นเทียนพรรษา ประกอบ
ด้วย

1) เข็มตัดลาย

2) มีดปลายตัด มีดปลายแหลม มีดคัตเตอร์

3) จานถาดใส่ลายที่จะติด และเศษที่เหลือจากการติด

4) ไม้บรรทัด

5) ระดับน้ำ

6) ตลับเมตร

7) โค๊ะ ม้านั่ง

8) กระจกใส สำหรับรองตัดลาย

9) เตาไฟหรือที่เป่าลม ใช้ช่วยในการตัดลายเทียนในเวลาอากาศเย็น
ใช้ไอไฟหรือ เป่าความร้อนใกล้ลำต้น หรือส่วนประกอบอื่น ๆ ของต้นเทียนและลายของต้นเทียน หรือ
ดอกผึ้ง ให้อ่อนนิ่มจะได้ง่ายต่อการติดต่อยลายให้เชื่อมติดต่อกันได้ง่ายขึ้น

4.2 ประเภทแกะสลัก

วัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำต้นเทียนประเภทแกะสลัก ประกอบด้วย

1) เทียนสีเหลือง หรือสีหมากสุก

2) แกนที่ทำจากท่อเหล็กหรือไม้ หรือท่อปูน

- 3) ปูนพลาสติกสำหรับปั้นหุ่น
- 4) อุปกรณ์ที่ใช้ในการดันเทียน
 - 4.1) ถาดเทียนที่ทำจากแผ่นสังกะสีหรือแผ่นเหล็กทำเป็นถาดสี่เหลี่ยม ขอบสูง 1 นิ้ว หรือมากกว่าก็ได้
 - 4.2) ถังหรือปั๊มสำหรับต้มเทียน
 - 4.3) ถ่านหรือฟืนหรือแก๊สสำหรับต้มเทียน
 - 4.4) ผงซักฟอกผสมน้ำ สำหรับใช้ทำความสะอาดและจะได้ง่ายขึ้น

5. วัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือ ที่ใช้ในการทำเทียนพรรษาส่วนใหญ่ใช้ของเดิมที่มีอยู่กับ
ซื้อใหม่ผสมกัน โดย

5.1 นายสมคิด สอนอาจ บอกว่าใช้อัตราส่วนของเก่า 40% ของใหม่ 60%

5.2 นายพิบูล สุทธิประภา บอกว่าใช้อัตราส่วนของเก่า 50% ของใหม่ 50%

5.3 พระครูสมุห์สำลี ติฎฐธัมโม บอกว่าใช้อัตราส่วนของเก่า 60% ของใหม่

40%

6. ลักษณะทางศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน

6.1 นายสมคิด สอนอาจ บอกว่าเป็นลักษณะเฉพาะที่ท่านคิดขึ้นเอง เพราะสืบทอดการทำเทียนสมัยก่อน มักจะเป็นลักษณะสอนในครอบครัว ผู้ใหญ่สอนลูกหลาน เพราะทำให้เวลาคนอื่นที่ไม่ใช่ครอบครัวไม่ได้รับการสอนต้องอาศัยเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้สวดลายทางศิลปะมักจะออกมาเป็นเป็นลักษณะเฉพาะตัวเอง แต่ก็จำกัดอยู่ในวงเรื่องราวทางศาสนา ประกอบด้วย พุทธประวัติ เรื่องราวตามชาดกต่างๆ เป็นต้น

6.2 นายพิบูล สุทธิประภา บอกว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนแบบดั้งเดิม ตามที่ครูบาอาจารย์สอนมา

6.3 พระครูสมุห์สำลี พิฎฐิธัมโม บอกว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนแบบดั้งเดิม ตามที่ครูบาอาจารย์สอนมา แต่มีการประยุกต์ให้เป็นลักษณะเฉพาะตัวบางในบางส่วน

7. แนวทางในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และประยุกต์ศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา ให้คงอยู่ สืบทอดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

7.1 นายสมคิด สอนอาจ บอกว่า 1.เน้นการถ่ายทอดความรู้การทำเทียนพรรษาให้แก่ผู้สนใจทั่วไป เพื่อสร้างช่างทำเทียนรุ่นใหม่ 2.จัดตั้งชมรมหรือสมาคมช่างทำเทียน เพื่อเป็นศูนย์ในการพัฒนาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับช่างทำเทียนให้เป็นระบบมากขึ้น เช่น ระบบการสอนการทำเทียน ค่าแรงงาน การขอความสนับสนุนจากภาครัฐ 3.ลดภาวะด้านการแข่งขันเพื่อมุ่งหวังชัยชนะและรางวัลจากการประกวดให้น้อยลง แต่ไปเน้นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน ให้มีคุณภาพและถูกต้องตามประเพณี

7.2 นายพิบูล สุทธิประภา บอกว่า 1.ส่งเสริมให้บุตรหลานเป็นผู้สืบทอดศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน 2.อยากให้ลดขนาดให้เล็กลงหรือเพิ่มความหลากหลายของขนาดของต้นเทียนที่ส่งเข้าประกวด จะได้มีการทำเทียนเข้าประกวดมากขึ้น ไม่ใช่มีแต่วัดใหญ่ที่มีกำลังทรัพย์จากการบริจาคสูงเมื่อในปัจจุบัน ทำให้มีจำนวนต้นเทียนเข้าประกวดน้อยลงเรื่อยๆ 3.นอกจากวัดแล้วประชาชนหรือใครก็ได้ที่มีความพร้อมจะจัดส่งเข้าประกวดจะได้ เพราะจะทำให้มีจำนวนต้นเทียนประกวดมากขึ้น ถือเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน

7.3 พระครูสมุห์สำลี ทิฏฐธัมโม บอกว่า 1.สร้างอาสาสมัครเยาวชนเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน 2.สร้างหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการทำเทียนพรรษา โดยให้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี 3.สร้างเป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เทียนพรรษาประจำจังหวัดอุบลราชธานี ไว้จัดแสดงผลงานเทียนพรรษาที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประจำปีต่างๆ จำหน่ายของที่ระลึกเกี่ยวกับเทียนพรรษา จัดการสอนการทำเทียนพรรษาด้วยช่างผู้ชำนาญ 4. เปิดกว้างให้ประชาชนหรือหน่วยงานต่างๆ ที่มีความพร้อมจัดทำเทียนพรรษาส่งเข้าประกวด ไม่ใช่ให้เฉพาะวัดต่างๆ ส่งเข้าประกวดเหมือนในปัจจุบัน

8. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

8.1 นายสมคิด สอนอาจ บอกว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ พอดี, พออยู่พอกิน, ความพอประมาณไม่เกินกำลัง ยินดีตามที่มี

8.2 นายพิบูล สุทธิประภา บอกว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ ความประหยัด ความไม่ฟุ้งเฟ้อ ความพอประมาณ ความพออยู่พอกิน

8.3 พระครูสมุห์สำลี ญาณธัมโม บอกว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำรงชีพด้วยความพอประมาณใช้จ่ายไม่เกินตัว มีภูมิคุ้มกันตัวเองให้อยู่รอดปลอดภัยจากต่อสิ่งกิเลสตัณหาทั้งหลาย

9. แนวทางในการนำความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำเทียนพรรษาของท่านหรือไม่

9.1 นายสมคิด สอนอาจ บอกว่า

9.2 นายพิบูล สุทธิประภา บอกว่า รายได้จากการทำเทียนไม่ได้มากมายอะไร และปีหนึ่งก็ทำแค่ครั้งเดียว เพราะฉะนั้นจึงต้องดำรงชีพด้วยความประหยัดมัธยัสถ์ และรู้จักประมาณตน

9.3 พระครูสมุห์สำลี ทิฏฐธัมโม บอกว่า 1.นำมาใช้วางแผนในการทำเทียน โดยการประมาณตน ว่ามีงบประมาณเท่าไรก็ทำเท่านั้น ไม่ทำใหญ่โตจนเป็นภาระและปัญหาให้กับตนเอง 2.มีการวางแผนด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ มีการขอบริจาคเทียนที่ไม่ได้ใช้จากประชาชนหรือวัดต่างๆ เพื่อมาทำเทียนพรรษา

10. ท่านจะใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำเหียน ท่านจะใช้ในด้านใดบ้าง

10.1 นายสมคิด สอนอาจ บอกว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ พอดี , พออยู่พอกิน , ความพอประมาณไม่เกินกำลัง ยินดีตามที่มี

10.2 นายพิบูล สุทธิประภา บอกว่า ค้นหาวิธีการผลิต หรือวัสดุอุปกรณ์ขึ้นมาใช้เองเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต เช่น นายพิบูล สุทธิประภา เป็นคนแรกในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ร่วมคิดกับนายอุสา จันทรวิจิตร เมื่อปี 2519 ที่ลดต้นทุนจากการใช้เหียนในการปั้นดินเหียนทั้งต้น เป็นใช้ปูนปาสเตอร์มาใช้เป็นตัวหุ่นและจึงเอาที่หล่อหุ่นปาสเตอร์อีกทีหนึ่ง ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิตลงไปได้มาก และกลายเป็นวิธีที่นิยมทำในปัจจุบัน

10.3 พระครูสมุห์สำลี ญาณฐัมโม บอกว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำรงชีพด้วยความพอประมาณใช้จ่ายไม่เกินตัว มีภูมิคุ้มกันตัวเองให้อยู่รอดปลอดภัยจากต่อสิ่งกิเลสตัณหาทั้งหลาย

11. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการทำเทียนพรรษา

11.1 นายสมคิด สอนอาจ ไม่ให้คำตอบ

11.2 นายพิบูล สุทธิประภา บอกว่า เทคโนโลยีที่ใช้ในการทำเทียนเป็นแบบภูมิปัญญาชาวบ้านไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีการผลิตที่มีราคาแพง เช่นการนำไทร์เป่าลม มาช่วยทำให้เทียนอ่อนตัวเพื่อช่วยให้งานแกะสลักง่ายขึ้น

11.3 พระครูสมุห์สำลี ทิฏฐธัมโม ไม่ให้คำตอบ

12. การใช้วัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการทำเทียนพรรษา
 - 12.1 กากมะพร้าว(โยมะพร้าว) ใช้การขึ้นรูปหุ่น
 - 12.2 ซีลอร์ดจักรยานยนต์ใช้แล้ว นำมาใช้เป็นมิดตัดลาย
 - 12.3 ปิบน้ำมันใช้แล้ว นำมาใช้ในการต้มเทียน

13. การนำใช้วัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือที่ใช้แล้วกลับมาใช้ในการทำเทียนพรรษา
 - 13.1 เทียนเก่าใช้แล้ว
 - 13.2 ตัวหุ่นเก่า
 - 13.3 แผ่นวางเทียนพรรษาเก่า

14. การวางแผนกระบวนการทำเทียนพรรษาให้มีขนาดสอดคล้องกับขีดความสามารถในการบริหารจัดการ (ขีดความสามารถในการบริหารจัดการ

ได้แก่ การจัดหาเงินทุน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือ ตามฐานะโดยไม่เดือดร้อนหรือไม่เป็นหนี้สิน เป็นต้น)

14.1 นายสมคิด สอนอาจ ไม่ให้คำตอบ

14.2 นายพิบูล สุทธิประภา ไม่ให้คำตอบ

14.3 พระครูสมุห์สำลี ทิฏฐธัมมโอบอกว่า มีการวางแผน นำข้อมูลเก่ามาเป็นฐานเพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยดูจากงบประมาณที่จะใช้ในการทำเทียนในแต่ละปีว่าจะส่งต้นเทียนเข้าประกวดว่าจะรุ่นใหญ่ หรือรุ่นเล็ก/ มีการคำนวณปริมาณวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ ที่จะใช้จำนวนเท่าไร ซื้อเพิ่มเท่าไร ใช้ของเดิมได้เท่าไร

15. การวางแผนด้านระยะเวลาในการทำเทียนพรรษาให้มีสอดคล้องกับขีดความสามารถในการทำเทียนพรรษาของท่าน

(ขีดความสามารถในการทำเทียนพรรษา คือ ระยะเวลาในการทำงานของท่านที่ทำเทียนได้โดยไม่เครียดหรือเหน็ดเหนื่อยเกินไป ไม่เร่งรีบไม่ฝืนทำจนตนเองต้องไม่สบายทั้งกายและใจ)

15.1 นายสมคิด สอนอาจ บอกว่า ระยะเวลาในการทำเทียนพรรษา อยู่ที่ 2 เดือน โดยใช้เวลาทำงาน 8-12 ชั่วโมงเป็นอย่างต่ำ จำนวนแรงงาน 40 คน แต่ถึงใช้เวลาในการทำงานมากแต่ก็ไม่ได้เครียด ไม่ได้เหน็ดเหนื่อยเกินไป คือ ทำไปเรื่อยๆ ใครเหนื่อยก็หยุดพักผ่อนเป็นระยะๆ เพราะแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานคนในชุมชนมาช่วยทำให้โดยไม่ได้มีค่าตอบแทนใดๆ มาด้วยใจ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้งานล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ / งานที่ใช้เวลาทำมากที่สุดคือ โครงสร้างของขบวนต้นเทียน รองลงมา คืองานแกะลายเทียน แต่ทั้งนี้ก็บริหารเวลาโดยการทำงานไปพร้อมกันคือแรงงานส่วนหนึ่งทำโครงสร้างของขบวนต้นเทียน อีกส่วนก็ทำการแกะลายเทียน รอไว้เพื่อใช้ในการติดพิมพ์จะได้ไม่เสียเวลา

15.2 นายพิบูล สุทธิประภา บอกว่า ระยะเวลาในการทำเทียนพรรษา อยู่ที่ 1 เดือน โดยใช้เวลาทำงาน 12 ชั่วโมงเป็นอย่างต่ำ จำนวนแรงงาน 15 คน แต่ถึงใช้เวลาในการทำงานมากแต่ก็ไม่ได้เครียด ไม่ได้เหน็ดเหนื่อยเกินไป คือ ทำไปเรื่อยๆ ใครเหนื่อยก็หยุดพักผ่อนเป็นระยะๆ แรงงานส่วนใหญ่เป็นลูกๆหลานๆ และเครือญาติ ทำโดยได้ค่าแรงระหว่าง 180 – 400 บาทต่อวัน / งานที่ใช้เวลาทำมากที่สุดคือ โครงสร้างของขบวนต้นเทียน รองลงมา คืองานแกะลายเทียน แต่ทั้งนี้ก็บริหารเวลาโดยการทำงานไปพร้อมกันคือแรงงานส่วนหนึ่งทำโครงสร้างของขบวนต้นเทียน อีกส่วนก็ทำการแกะลายเทียน รอไว้เพื่อใช้ในการติดพิมพ์จะได้ไม่เสียเวลา

15.3 พระครูสมุห์สำลี ธิภูธัมโม บอกว่า ระยะเวลาในการทำเทียนพรรษา อยู่ที่ 1-2 เดือน โดยใช้เวลาทำงาน 6- 8 ชั่วโมง จำนวนแรงงาน 30 คนขึ้นไป แรงงานส่วนใหญ่เป็นพระ-เณรในวัด ทำโดยไม่มีค่าตอบแทนใดๆ แต่หลังจากเสร็จช่วงงานประเพณีก็อาจจะมีการขอบริจาคจีวรหรือสบงให้แก่พระ-เณรที่มาช่วยงาน / งานที่ใช้เวลาทำมากที่สุดคือ โครงสร้างของขบวนต้นเทียน รองลงมา คืองานแกะลายเทียน แต่ทั้งนี้ก็บริหารเวลาโดยการทำงานไปพร้อมกันคือแรงงานส่วนหนึ่งทำโครงสร้างของขบวนต้นเทียน อีกส่วนก็ทำการแกะลายเทียน รอไว้เพื่อใช้ในการติดพิมพ์จะได้ไม่เสียเวลา

16. การลดความเสี่ยงจากสถานการณ์หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการทำเทียน พรรษา

(สถานการณ์หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ แรงงานหยุดหรือขาดงาน ราคา
วัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือแพงขึ้น เป็นต้น)

16.1 นายสมคิด สอนอาจ บอกว่า ด้านแรงงาน มีแรงงานขาดเคยอยู่
ตลอดเวลา เพราะการทำให้เป็นในลักษณะการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน ใครว่างก็มา จึงมีแรงงาน
หมุนเวียนอยู่ตลอด / ด้านวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือ ทางศูนย์การเรียนรู้ฯ จะเป็นคนเก็บรักษาเองโดยมี
ห้องเก็บรักษาที่ปลอดภัย

16.2 นายพิบูล สุทธิประภา บอกว่า กรณีที่แรงงานขาด-ลา ก็มีแรงงาน
สำรองไว้แทน / ส่วนวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือก็มีการป้องกันด้วยการเก็บรักษาไว้ในห้องที่ปลอดภัยใส่
กุญแจไว้ / การบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือเพื่อไม่ให้เสื่อมหายก็ให้คนงานคนไหนใช้อะไร ก็
ต้องดูแลรักษาบำรุงซ่อมแซมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

16.3 พระครูสมุห์สำลี ญาณธัมโม บอกว่า ด้านแรงงาน มีการหมุนเวียน
แรงงานอยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว โดยพระ-เณรในวัด รูปใดว่างก็มาทำ ด้านวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือมีการ
ตรวจสอบอยู่อย่างสม่ำเสมอว่าเพียงพอหรืออยู่ครบหรือไม่ เพื่อจัดหาทดแทนได้ทันเวลา / มีการ
สอนและบอกวิธีการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมืออย่างถูกวิธีเพื่อป้องกันการชำรุดเสียหาย เช่น เหล็ก
แกะสลัก ห้ามปักลงกับโต๊ะหรือไม้ เพราะจะทำให้เสียคมหรือหักได้

17. การเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่นในการทำเทียนพรรษา (ผู้อื่น ได้แก่ แรงงานในการทำเทียนของท่าน ผู้ขายวัตถุดิบหรือวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำเทียนพรรษา)

17.1 นายสมคิด สอนอาจ บอกว่า โดยปกติทางศูนย์การเรียนรู้ฯ นอกจากสอนการทำเทียนแล้วยังเน้นการอบรมเรื่อง คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต กริยามารยาท รวมถึงการฝึกให้เป็นคนมีจิตเป็นสาธารณะ

17.2 นายพิบูล สุทธิประภา บอกว่า ต้องซื่อสัตย์ต่อผู้ทำงานด้วย ใครมีความสามารถเท่าไรก็ควรได้ค่าแรงเท่าไร ไม่มีกดราคาค่าแรง / ไม่โกงราคาค่าตัวในการทำเทียนจากทางวัด โดยทางวัดให้เท่าไรก็รับได้ ไม่เกี่ยงง้อเพราะถึงว่าทำด้วยใจศรัทธาและต้องการสืบสานศิลปวัฒนธรรม แต่ขอให้พอเลี้ยงชีพได้

17.3 พระครูสมุห์สำลี ฑิฏฐธัมโม บอกว่า ด้านแรงงาน มีการหมุนเวียนแรงงานอยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว โดยพระ-เณรในวัด รูปใดว่างก็มาทำ ด้านวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอว่าเพียงพอหรืออยู่ครบหรือไม่ เพื่อจัดหามาทดแทนได้ทันเวลา / มีการสอนและบอกวิธีการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมืออย่างถูกวิธีเพื่อป้องกันการชำรุดเสียหาย เช่น เหล็กแกะสลัก ห้ามปักลงกับโต๊ะหรือไม่ เพราะจะทำให้เสียคมหรือหักได้

18. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสร้างความยั่งยืนให้การ
ศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาได้หรือไม่

(ความยั่งยืนให้การศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา คือ การที่สามารถ
อนุรักษ์และธำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมในการทำเทียนพรรษาสืบไป)

ไม่มีใครให้คำตอบ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง เป็นการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ของชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการดำเนินการศึกษาทั้งใช้วิธีการดำเนินการศึกษาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากช่างทำเทียนพรรษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการทำเทียนพรรษา ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ของชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุหนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกำหนดเป็นแบบเก็บข้อมูล ของผู้วิจัยเพื่อใช้ในการสังเกตและบันทึกผลการสังเกต และแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากช่างทำเทียน โดยใช้สถิติเบื้องต้นในการศึกษา คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

สรุปผล

จากการวิจัยพบว่า

1. ด้านจิตใจ ผลการวิจัยพบว่า

- 1.1 การทำเทียนมีการเน้นการอบรมเรื่อง คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต กริยามารยาท รวมถึงการฝึกให้เป็นคนมีจิตเป็นสาธารณะ
- 1.2 การทำเทียนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อผู้ทำงาน ไม่มีกดราคาค่าแรง ไม่โก่งราคาค่าตัวในการทำเทียนจากทางวัด แค่ออกรายได้เลี้ยงชีพ
- 1.3 รายได้จากการทำเทียนไม่ได้มาก และปีหนึ่งก็ทำแค่ครั้งเดียว เพราะฉะนั้นจึงต้องดำรงชีพด้วยความประหยัดมัธยัสถ์ และรู้จักประมาณตน

2. ด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่า

- 2.1 การทำเทียนมีการร่วมมือกันกับชุมชน เพราะแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานคนในชุมชน

2.2 พระ-เณรในวัดช่วยทำให้โดยไม่ได้มีค่าตอบแทนใด ๆ มาด้วยความสมัครใจ

3. ด้านเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า

- 3.1 มีการวางแผนงบประมาณโดยการนำข้อมูลเก่ามาเป็นฐานเพื่อพิจารณาการวางแผนในการทำเทียนจากงบประมาณที่มีในปีนั้น

3.2 มีการคำนวณปริมาณวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ ค่าแรงงาน ตัวอย่างเช่น มีจ้างแรงงานเหมาจ่ายในการทำเทียนประมาณ 180,000 บาท

3.3 สำหรับแรงงานทั่วไป ต้องทำงานเป็นระยะเวลาในการทำเทียนพรรษา อยู่ที่ 1-2 เดือน โดยใช้เวลาทำงาน 12 ชั่วโมงเป็นอย่างต่ำ จำนวนแรงงานประมาณ 15-30 คน โดยได้ค่าแรงระหว่าง 180 – 400 บาทต่อวัน ซึ่งอยู่ภายใต้หลักความพอประมาณ แรงงานได้รับค่าแรงที่เหมาะสม

4. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า

4.1 มีการค้นหาวิธีการผลิต หรือวัสดุอุปกรณ์ ขึ้นมาใช้เองเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต เช่น จากเดิมการปั้นต้นเทียนทั้งต้น ใช้ขี้ผึ้งทั้งหมด แต่ปัจจุบันมีการนำใช้ปูนปาสเตอร์มาใช้เป็นตัวหุ่นและจึงเอาขี้ผึ้งมาหล่อหุ่นปาสเตอร์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิตลงไปได้มาก

4.2 มีการนำใคร่เป่าผม มาช่วยทำให้เทียนอ่อนตัวเพื่อช่วยให้งานแกะสลักง่ายขึ้น

4.3 มีการผลิตเครื่องมือใช้เองโดยนำซีลอร์จักรยานยนต์ใช้แล้ว นำมาใช้เป็นมิดตัดตลาย ใช้เศษเหล็กจากวัสดุต่าง ๆ มาทำเป็นเหล็กเผาไฟ (เหล็กดาต)

4.4 มีการนำผงซักฟอกมาใช้ในขั้นตอนการล้างขี้ผึ้งเพื่อแยกขี้ผึ้งออกจากเศษวัสดุปลอมปน

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า

5.1 การทำเทียนมีใช้วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือในสัดส่วนการใช้ของเดิม ต่อ การจัดซื้อใหม่ ร้อยละ 50/50 ตัวอย่างเช่น มีการนำ ไยมะพร้าว มาใช้ในการขึ้นหุ่นจากเดิมที่ใช้ปูนพลาสเตอร์โอบก่อน

5.2 มีการนำซีลอร์จักรยานยนต์ใช้แล้ว นำมาใช้เป็นมิดตัดตลาย มีการนำบีบน้ำมันพืชที่ใช้แล้ว นำมาใช้ในการต้มเทียน

5.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือ ทางวัดจะเป็นคนเก็บรักษาเองโดยมีห้องเก็บรักษาที่ปลอดภัย บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือเพื่อไม่ให้ชำรุดเสียหาย คนงานคนไหนใช้อะไร ก็ต้องดูแลรักษา บำรุงซ่อมแซมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอมีการตรวจสอบอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อจัดหามาทดแทนได้ทันเวลา

5.4 มีการสอนและบอกวิธีการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมืออย่างถูกวิธีเพื่อป้องกันการชำรุดเสียหาย เช่น เหล็กและสลัก ห้ามปักลงกับโต๊ะหรือไม้ เพราะจะทำให้เสียคมหรือหักได้

5.5 มีการวางแผนในการจัดหาวัสดุเครื่องมือ

5.6 มีการขอบริจาคเทียนใช้แล้ว และที่ไม่ได้ใช้จากประชาชนหรือวัดต่าง ๆ เพื่อรวบรวมมาทำเทียนพรรษา

5.7 ขอบริจาคซีลอร์ใช้แล้ว จากอู่ซ่อมจักรยานยนต์

6. ด้านความยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า

6.1 ปัจจุบันมีศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษาศรีประดู่ ซึ่งได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษา โดยถือเป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้การทำเทียนพรรษาให้แก่ผู้สนใจทั่วไป เพื่อสร้างช่างทำเทียนรุ่นใหม่ ส่งเสริมให้บุตรหลานเป็นผู้สืบทอดศิลป วัฒนธรรมการทำเทียน

6.2 มีโครงการรับสมัครอาสาสมัครเยาวชนเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน

6.3 มีหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการทำเทียนพรรษา โดยให้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา สังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดอุบลราชธานี

6.4 ในอนาคต ควรสร้างพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เทียนพรรษาประจำจังหวัดที่จัดแสดงผลงานเทียนพรรษาที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประจำปีต่างๆ จำหน่ายของที่ระลึกเกี่ยวกับเทียนพรรษา

6.5 จัดการสอนการทำเทียนพรรษาด้วยช่างผู้ชำนาญ

6.6 เปิดกว้างให้ประชาชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความพร้อมจัดทำเทียนพรรษาส่งเข้าประกวด

6.7 มีจัดตั้งชมรมหรือสมาคมช่างทำเทียน เพื่อเป็นศูนย์ในการพัฒนาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับช่างทำเทียนให้เป็นระบบมากขึ้น เช่น ระบบการสอนการทำเทียน ค่าแรงงาน การขอความสนับสนุนจากภาครัฐ

6.8 ลดภาวะด้านการแข่งขันเพื่อมุ่งหวังชัยชนะและรางวัลจากการประกวดให้น้อยลง แต่ไปเน้นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน ให้มีคุณภาพและถูกต้องตามประเพณี

6.9 ลดขนาดของเทียนพรรษาให้เล็กลงหรือเพิ่มความหลากหลายของประเภทขนาดของต้นเทียนที่ส่งเข้าประกวด จะได้มีการทำเทียนเข้าประกวดมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา อย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำเทียนด้านจิตใจ พบว่า การทำเทียนมีการเน้นการอบรมเรื่อง คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต กริยามารยาท แสดงให้เห็นว่า การทำเทียนเป็นภูมิปัญญาที่สามารถสร้างความสงบสุข ให้แก่สังคม เพราะผู้ทำเทียนต้องมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานจึงจะสามารถทำเทียนได้

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำเทียนด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่า การทำเทียนมีการร่วมมือกันกับชุมชน แสดงให้เห็นว่า การทำเทียนมีส่วนช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุข ลดความขัดแย้ง และสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำเทียนด้านเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า มีการวางแผนงบประมาณโดยการนำข้อมูลเก่ามาเป็นฐานเพื่อพิจารณาการวางแผนในการทำเทียนจากงบประมาณที่มีในปีนั้น แสดงให้เห็นว่า การทำเทียนต้องมีการวางแผนการทำงานงบประมาณ เนื่องจากต้องใช้เงินและทรัพยากรต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำเทียนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า มีการค้นหาวิธีการผลิต หรือวัสดุอุปกรณ์ ขึ้นมาใช้เองเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต แสดงให้เห็นว่า การทำเทียนทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ ได้

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำเทียนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า การทำเทียนมีใช้วัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือในสัดส่วนการใช้ของเดิม ต่อการจัดซื้อใหม่ แสดงให้เห็นว่าการทำเทียนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ลดการใช้ทรัพยากรที่สูญเปล่า

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำเทียนด้านความยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันมีศูนย์การเรียนรู้เทียนพระราชศรีประจักษ์ มีโครงการรับสมัครอาสาสมัครเยาวชนเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน มีหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการทำเทียนพรรษา โดยให้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำเทียนมีความพยายามในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาการทำเทียนให้ดำรงอยู่ต่อไป

จากผลการวิจัยทั้ง 5 ด้านสรุปได้ว่า การทำเทียนมีลักษณะสอดคล้องกับหลักการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ในด้านจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืน ถึงแม้ว่าการทำเทียนแต่เดิมมาไม่ได้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงก็ตาม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยสมชัย เจียรกุล (2534 : บทคัดย่อ) เรื่อง ศิลปะการทำเทียนพรรษาของช่างจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งพบว่า การทำเทียนสร้างความภาคภูมิใจ ความหวงแหนในท้องถิ่นตน และความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมกัน การศึกษาวิวัฒนาการการทำเทียนพรรษาทำให้ทราบรูปแบบ และวิธีการได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการรวมเทียนแท่งเล็กๆ คนละแท่งมามีรวมเป็นแท่งใหญ่แล้วห่อไปถวายวัด ต่อมาจึงมีการหลอมรวมกันเป็นแท่งใหญ่แล้วติดลายทับด้วยดอกผึ้งหรือแกะเป็นลวดลาย

2. จากผลการวิจัยพบว่า การทำเทียนมีการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อสอนการทำเทียน ประชาชนสามารถเข้าไปเรียนรู้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และผู้บริจาค ในการสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันทร์ ไชยมูล (2544 : บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษาถึงการบริหารงานการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย โดยผลการศึกษาพบว่าได้แก่ ขาดงบประมาณในการดำเนินการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น สภาพการบริหารงาน รายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด มีการเตรียมเอกสารหลักสูตร คู่มือหลักสูตร ด้านการจัดองค์การ ได้แก่ โรงเรียนได้สร้างความสัมพันธ์กับท้องถิ่น ด้านการนำองค์การ ได้แก่ การสนับสนุนให้คณะครูในโรงเรียนเข้ารับการอบรมพัฒนา ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ด้านการควบคุมดูแล ได้แก่ มีคู่มือการวัดผลและประเมินผลการเรียน และเอกสารประกอบ อย่างเหมาะสม ความคิดเห็นของครูวิชาการ เกี่ยวกับการปฏิบัติการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น รายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การปรับกิจกรรม การเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริม การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้บริหารมีบทบาทมากที่สุด ในการติดต่อปราชญ์ชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น โดยมีค่าตอบแทนจากงบประมาณวิทยากรบุคคลภายนอก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาได้ดังนี้

1. ด้านจิตใจ ควรมีการจัดทำกิจกรรมการทำเทียนในช่วงใกล้เทศกาล โดยให้นักเรียนหรือนักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำเทียน โดยให้อาจารย์ผู้สอนและช่างเทียนสอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน นักศึกษาในขณะที่ร่วมกิจกรรมการทำเทียน

2. ด้านสังคม ในแต่ละชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ควรได้รับการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำเทียนตามวัดที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนของตนเอง ซึ่งช่างเทียนควรเปิดรับและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม

3. ด้านเศรษฐกิจ จากงบประมาณในการทำเทียนของแต่ละวัดได้จากการทำบุญของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้นระบบการจัดการงบประมาณในการทำเทียนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบการจัดการงบประมาณต่าง ๆ ทั้งรายรับ รายจ่าย เงินคงเหลือ และมูลค่าของรางวัลที่ได้จากการประกวด

4. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการศึกษาภูมิปัญญาการทำเทียน โดยมีการเผยแพร่เป็นตำรา เอกสาร ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอน เทคนิคการทำ ซึ่งช่างเทียนต้องเปิดกว้างในการถ่ายทอดภูมิปัญญาออกมาให้ประชาชนได้รับทราบ

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่างเทียนควรศึกษาแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาระบบในการทำเทียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมุ่งจุดมุ่งหมายด้านประสิทธิภาพในการทำเทียน เพื่อให้ได้ต้นเทียนที่มีความสวยงาม และมีต้นทุนต่ำ

6. ด้านความยั่งยืน

6.1 ประชาชนในท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนมีศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษาศรีประดู่ โครงการรับสมัครอาสาสมัครเยาวชนเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน เพื่อสร้างช่างทำเทียนรุ่นใหม่ ส่งเสริมให้บุตรหลานเป็นผู้สืบทอดศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน โดยให้ไปเรียนหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการทำเทียนพรรษา ณ โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา สังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการเรียนเสริมความสามารถพิเศษ

6.2 ควรสร้างพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้เทียนพรรษาประจำจังหวัดที่จัดแสดงผลงานเทียนพรรษาที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประจำปีต่างๆ จำหน่ายของที่ระลึกเกี่ยวกับเทียนพรรษา

6.3 เปิดกว้างให้ประชาชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความพร้อมจัดทำเทียนพรรษาส่งเข้าประกวด มีจัดตั้งชมรมหรือสมาคมช่างทำเทียน เพื่อเป็นศูนย์ในการพัฒนาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับช่างทำเทียนให้เป็นระบบมากขึ้น เช่น ระบบการสอนการทำเทียน ค่าแรงงาน การขอความสนับสนุนจากภาครัฐ

6.4 ลดภาวะด้านการแข่งขันเพื่อมุ่งหวังชัยชนะและรางวัลจากการประกวดให้น้อยลง แต่ไปเน้นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียน ให้มีคุณภาพและถูกต้องตามประเพณี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาโอกาสทางการตลาดในการประยุกต์ใช้ศิลปะการทำเทียนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี
2. ควรศึกษาตลาดแรงงานของช่างทำเทียนในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเปิดหลักสูตรการศึกษาช่างทำเทียนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

บรรณานุกรม

- กิริติวัฒน์ อัครเส. การดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยชัน
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- เกษม วัฒนชัย. คำบรรยายเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548.
- ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริ, คณะอนุกรรมการ. เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ครุ
สภา, 2542.
- คหาวิธ พิมพ์สะอาด. ความสำเร็จในการทำการเกษตรแบบผสมผสานภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ
พอเพียงของศูนย์การศึกษาพัฒนาห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2546.
- จัดทำหนังสือวิชาการ เพื่อเป็นที่ระลึกในวันประเพณีเที้นพรราชา จังหวัดอุบลราชธานี,
คณะกรรมการ. บัวงาม นามอุบล ยลเทียนพรราชา. อุบลราชธานี: ฝ่ายผลิตและบริการ
เอกสารสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2543.
- ชัยพัฒนา, วารสาร. พระบรมราโชวาท. กรุงเทพฯ: ฉบับประจำเดือนสิงหาคม, 2542.
- ณัฐวุฒิ เผ่าทวี. “มหาวิทยาลัยลอนดอน,” กรุงเทพธุรกิจ วันพฤหัสบดีที่ 5 เมษายน พ.ศ.2550.
- ทรงชัย ตียนานท์. การศึกษาทัศนะของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2541.
- ทองใบ สุดขารี. การวิจัยธุรกิจ: ปฏิบัติการวิจัยนอกเหนือจากตำรา. อุบลราชธานี: คณะ
บริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2549.
- เทพวณี วินิจกำธร. การปลูกฝังค่านิยมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการตามแนวคิดของบลู มและแรทส์. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ประดับ ก้อนแก้ว. เทียนพรราชาจังหวัดอุบลราชธานี : ประวัติ การจัดทำและการประกวด.
อุบลราชธานี: โรงเรียนอุบลวิทยาคม, 2531.
- . “เหตุการณ์งานเทียนพรราชาจังหวัดอุบลราชธานี,” เอกสารประกอบการอบรมเชิง
ปฏิบัติการ การจัดทำต้นเทียนพรราชาจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อสืบสานตำนาน
ประเพณี ดั้งเดิม. อุบลราชธานี: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2551.
- ประทีป พรหมสิทธิ์. การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- ประวัติความเป็นมาวัดหนองบัว (ออนไลน์). จาก [http://www.southlaostour.com/แหล่งเที่ยว-อุบลราชธานี/มณฑล ก้อนศิลป์. ประวัติความเป็นมาวัดทุ่งศรีเมือง \(ออนไลน์\) สถานีวิทยุพระพุทธศาสนา วัดทุ่งศรีเมือง จาก http://watthungstation.siam2web.com/](http://www.southlaostour.com/แหล่งเที่ยว-อุบลราชธานี/มณฑล ก้อนศิลป์. ประวัติความเป็นมาวัดทุ่งศรีเมือง (ออนไลน์) สถานีวิทยุพระพุทธศาสนา วัดทุ่งศรีเมือง จาก http://watthungstation.siam2web.com/)

- พล้ง สิทธิถาวร. ภูมิทัศน์ท้องถิ่นกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- พัฒนาชุมชนอำเภอป่าพอง, สำนักงาน. แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน. 2553
(อ้างเมื่อ 1 สิงหาคม 2553) จาก [kromchol.rid.go.th/person/train/KM/
SuF_01.doc](http://kromchol.rid.go.th/person/train/KM/SuF_01.doc) -
- พิบูล สุทธิประภา สัมภาษณ์. ช่างทำเทียนพรรษา. 31 กรกฎาคม 2553.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์, 2546.
- วิทยุออนไลน์ คลื่นดี ศรีประดู่, สถานี. ประวัติความเป็นมาของวัดศรีประดู่ (ออนไลน์) จาก
<http://www.sripradoo.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=6> (- ตัดประกาศ: 2008-08-16)
- ศิริกุล ดำรงมณี. เศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีชีวิตแบบพุทธ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- สง่า พลสงคราม. การศึกษาเปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. เศรษฐกิจพอเพียง. 2551 (มติชนออนไลน์) (อ้างเมื่อ 1 สิงหาคม 2553) จาก
http://matichon.go.th/whk2008/bsru_salaya/news/popeang.doc
- สมคิด สอนอาจ. “การจัดทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์,” เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ
การจัดทำต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อสืบสานตำนาน ประเพณีดั้งเดิม.
อุบลราชธานี: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2551.
- สมคิด สอนอาจ สัมภาษณ์. ข้าราชการครูและช่างทำเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์วัดศรีประดู่. 22
มิถุนายน 2553.
- สมศรี จินะวงษ์. การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ใน
ชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สัททยา พลปัดพี. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- สมุห์สำลี ภิภูธมโม, พระ. “แนวโน้มต้นเทียนพรรษาในอนาคต,” เอกสารประกอบการอบรมเชิง
ปฏิบัติการ การจัดทำต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อสืบสานตำนาน
ประเพณีดั้งเดิม. อุบลราชธานี: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2551.
- . คู่มือการอบรมการทำต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ จังหวัดอุบลราชธานี.
อุบลราชธานี: ม.ป.พ., 2549.
- . สัมภาษณ์. ช่างเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์. 14 มิถุนายน 2553.
- สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. เศรษฐกิจพอเพียง. 2551 (มติชนออนไลน์) (อ้างเมื่อ 1 สิงหาคม 2553) จาก
http://matichon.go.th/whk2008/bsru_salaya/news/popeang.doc

- สุวิซช คุณผล. “การสืบสานอุดมการณ์อุบลราชธานีเมื่อนักปราชญ์,” เอกสารประกอบการอบรม
เชิงปฏิบัติการ การจัดทำต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อสืบสานตำนาน
ประเพณีดั้งเดิม. อุบลราชธานี: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2551.
- _____. “ภูมิปัญญาเทียนพรรษาอุบลราชธานีสู่สากล,” เอกสารประกอบการอบรมเชิง
ปฏิบัติการ การจัดทำต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อสืบสานตำนาน
ประเพณีดั้งเดิม. อุบลราชธานี: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2551.
- _____. “เมืองอุบลฯ บุญล้ำล้ำ บุญธรรม บุญทาน สืบสานตำนานเทียน,” เอกสาร
ประกอบการ อบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อ
สืบสานตำนาน ประเพณีดั้งเดิม. อุบลราชธานี: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี, 2551.
- _____. “อุ้งเชิงเมืองธรรมเลิศล้ำเทียนพรรษา ปวงประชาพอเพียง,” เอกสารประกอบการ
อบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อสืบสาน
ตำนาน ประเพณีดั้งเดิม. อุบลราชธานี: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี,
2551.
- อภิชัย พันธเสน. พุทธเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- อรสุดา เจริญรัต. การเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การ
เปลี่ยนแปลง ของสังคมไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.

ภาคผนวก

เรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วย
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประตู่ วัดพระธาตุ
หนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

1. ชื่อผู้บันทึกข้อมูล.....
2. วันเวลาที่บันทึกข้อมูล.....
3. สถานที่บันทึกข้อมูล.....
4. ข้อมูลอ้างอิง.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาอย่างยั่งยืนด้วย
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษาชุมชนวัดศรีประดู่ วัดพระธาตุ
หนองบัว และวัดทุ่งศรีเมือง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

คำชี้แจง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยกาเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องว่าง และเติมข้อความ ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....
2. วันเวลาที่สัมภาษณ์.....
3. สถานที่สัมภาษณ์.....
4. อายุ.....ปี
5. เพศ () หญิง () ชาย
6. สถานภาพ () โสด () สมรส () อื่นๆ (โปรดระบุ).....
7. ระดับการศึกษา () ต่ำกว่าปริญญาตรี
() ระดับปริญญาตรี
() สูงกว่าระดับปริญญาตรี
8. อาชีพ () รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ () พนักงานบริษัทเอกชน
() ทำธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย () เกษตรกร
9. () พ่อบ้าน / แม่บ้าน () งานช่าง
() อื่นๆ (โปรดระบุ).....
10. ระดับรายได้ () ต่ำกว่า 10,000 บาท () 10,001 – 20,000 บาท
11. () 20,001 – 30,000 บาท () 30,001 – 40,000 บาท
() 40,001 – 50,000 บาท () 50,001 บาท ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา

10. ท่านทำเทียนพรรษาหรือกับเกี่ยวข้องทำเทียนพรรษา เป็นระยะเวลา.....ปี
11. ท่านเกี่ยวข้องกับทำเทียนพรรษาในฐานะใด
() ผู้ว่าจ้าง () หัวหน้าช่าง / หัวหน้างาน
() แรงงาน () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

12. ท่านเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษามาจาก

- () สืบทอดจากบรรพบุรุษ () ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ
() ได้จากการเป็นลูกจ้าง () ศึกษาจากการฝึกอบรม
() อื่นๆ(โปรดระบุ).....

13. เหตุผลที่ท่านตัดสินใจทำงานเทียนพรรษา (ต้องได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () สืบทอดต่อบรรพบุรุษ () เป็นอาชีพที่เลี้ยงชีพได้
() เป็นงานอดิเรก
() สืบสานงานศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา
() อื่นๆ(โปรดระบุ).....

14. ท่านใช้เวลาในการทำเทียนพรรษาอย่างไร

- () ทำตลอดปี () ทำในเวลาว่างจากงานประจำ
() ทำเฉพาะช่วงประเพณีเข้าพรรษา
() อื่นๆ(โปรดระบุ).....

15. ท่านทำเทียนพรรษาในลักษณะใด (ต้องได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ทำเทียนพรรษาให้วัดต่างๆในช่วงประเพณีเข้าพรรษา
() ทำเทียนพรรษาเพื่อเป็นจำหน่ายเป็นของที่ระลึก
() เป็นผู้สอนทำเทียนพรรษาเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรม
() อื่นๆ(โปรดระบุ).....

16. เงินทุนในการทำเทียนพรรษาของท่านมาจากแหล่งใด (ต้องได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เงินทุนส่วนตัว
() หน่วยงานรัฐบาล
() เงินบริจาค
() กู้ยืมจาก.....
() อื่นๆ(โปรดระบุ).....

17. วัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือ ที่ใช้ในการทำเทียนพรรษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

18. วัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือการทำเทียนที่ใช้ได้มาจากแหล่งใด

- () ซื้อใหม่ทุกครั้งที่มีการทำเทียนพรรษา
- () ใช้ของเดิมที่มีอยู่
- () ใช้ของเดิมที่มีอยู่และซื้อใหม่บางส่วน
- () ยืมจากบุคคลอื่น
- () อื่นๆ(โปรดระบุ).....

19. วิธีการและขั้นตอนในการผลิตเทียนพรรษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20. วิธีการทำเทียนของท่านเป็นไปตามลักษณะใด

- () เป็นศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนแบบดั้งเดิม
- () เป็นลักษณะเฉพาะที่ท่านคิดขึ้นเอง
- () เป็นไปตามสมัยนิยม
- () เป็นไปตามที่ผู้ว่าจ้าง
- () อื่นๆ(โปรดระบุ).....

21. ท่านมีแนวทางในการอนุรักษ์ พื้นฟู และประยุกต์ศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาให้คงอยู่ สืบทอดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา

22. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

- () มี
- () ไม่มี

23. โปรดอธิบายความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามความเข้าใจของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

24. ท่านคิดว่าความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงนำมาประยุกต์ใช้กับการทำเทียนพรรษาของท่านได้หรือไม่

() ได้ () ไม่ได้

เพราะ.....

.....

.....

.....

.....

25. ถ้าท่านจะใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำเทียน ท่านจะใช้ในด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

26. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการทำเทียนพรรษา (การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม คือ การใช้เทคโนโลยีที่ไม่แพง แต่ถูกหลักการทำเทียนพรรษา โดยไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีใหม่ล่าสุดทุกครั้งไป)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น

เพราะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

27. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการใช้วัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการทำเทียนพรรษา
 () เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น

เพราะ.....

28. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการนำวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือที่ใช้แล้วกลับมาใช้ในการทำเทียนพรรษา
 () เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น

เพราะ.....

29. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการวางแผนกระบวนการทำเทียนพรรษาให้มีขนาดสอดคล้องกับขีดความสามารถในการบริหารจัดการ (ขีดความสามารถในการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดหาเงินทุน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือ ตามฐานะโดยไม่เดือดร้อนหรือไม่เป็นหนี้สิน เป็นต้น)
 () เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น

เพราะ.....

30. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการวางแผนด้านระยะเวลาในการทำเทียนพรรษาให้มีสอดคล้องกับขีดความสามารถในการทำเทียนพรรษาของท่าน (ขีดความสามารถในการทำเทียนพรรษา คือ ระยะเวลาในการทำงานของท่านที่ทำเทียนได้โดยไม่เครียดหรือเหน็ดเหนื่อยเกินไป ไม่เร่งรีบไม่ฝืนทำจนตนเองต้องไม่สบายทั้งกายและใจ)
 () เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น

เพราะ.....

31. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการลดความเสี่ยงจากสถานการณ์หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการทำ
เทียนพรรษา (สถานการณ์หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ แรงงานหยุดหรือขาดงาน ราคาวัสดุ
อุปกรณ์-เครื่องมือแพงขึ้น เป็นต้น)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น

เพราะ.....

.....

.....

.....

.....

32. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่เอาเปรียบผู้อื่นในการทำเทียน
พรรษา (ผู้อื่น ได้แก่ แรงงานในการทำเทียนของท่าน ผู้ขายวัตถุดิบหรือวัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือ และผู้ที่
เกี่ยวข้องในการทำเทียนพรรษา)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น

เพราะ.....

.....

.....

.....

.....

33. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสร้างความยั่งยืนให้การศิลปวัฒนธรรมการทำ
เทียนพรรษาได้หรือไม่ (ความยั่งยืนให้การศิลปวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษา คือ การที่สามารถ
อนุรักษ์และดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมในการทำเทียนพรรษาสืบไป)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น

เพราะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล นายอดุลยเดช ต้นแก้ว
วันเดือนปี เกิด 13 ตุลาคม 2522
สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 166/2 ถนนสรรพสิทธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา(สายผู้สอน)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เลขที่ 2 ถนนแจ้งสนิท ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2540 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. 2544 หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) เกียรตินิยมอันดับ 1 โปรแกรมการบริหารธุรกิจ (การบริหารทรัพยากรมนุษย์) สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
พ.ศ. 2550 หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บธ.ม.) สาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อ-ชื่อสกุล นายยุทธศักดิ์ พบลวภ
วันเดือนปี เกิด 17 มิถุนายน 2516
สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 110 ถนนศรีณรงค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา(สายผู้สอน)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เลขที่ 2 ถนนแจ้งสนิท ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2533 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. 2537 หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมอาหาร มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2550 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.)
 สาขาการจัดการทั่วไป
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ.2546 หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บธ.ม.)
 สาขาบริหารธุรกิจ (M.B.A.)
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร

ชื่อ-ชื่อสกุล นายณัฏวทร ขำตา

วันเดือนปี เกิด 05 มกราคม 2520

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 777/27 หมู่ที่ 6 (หมู่บ้านปิ่นดาว 3) ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง
 จังหวัดอุบลราชธานี 34000

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา(สายผู้สอน)

สถานที่ทำงานปัจจุบัน คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
 เลขที่ 2 ถนนแจ้งสนิท ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
 34000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2542 นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2550 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บธ.ม.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง